

Anne Fogt

Finnes det lesere til avisen om 30 år?

En undersøkelse om barn og unges avislesing
og deres refleksjoner over avisen som medium

Hovedoppgave i journalistikk
Institutt for medier og kommunikasjon
Universitetet i Oslo
Høsten 2003

Sammendrag

Det vil fortsatt finnes avislesere om 30 år, men *hva* slags aviser avhenger av avisene selv, og om de tar dagens barn og unge på alvor. De fleste av de 24 skoleelevene, som i fire måneder gjennom spørreskjemaer, gruppediskusjoner og skriftlige oppgaver reflekterte over sin avislesing, ønsker å kunne lese avis også i framtiden, enten på papir eller på nett. De oppfatter papiraviser som mer seriøse enn nettaviser. De er opptatt av sladrestoff, men for dem betyr sladder også å bry seg om hva som skjer i nærmiljøet. Nettopp dette er en vesentlig grunn til at lokalaviser betyr mye for de 24 elevene. Både jenter og gutter er opptatt av lokalstoff, men det er en tendens til at jentene er mer opptatt av det nære og relasjonspregede stoffet. Spesielt de eldste elevene mener de lærer for lite av å lese lokalaviser, men føler samtidig de må lese dem for å følge med i hva som skjer lokalt. Noe kan tyde på at lokalavisene har en utfordring i å forene ungdommenes behov for informasjon om det lokale med deres ønske om å øke kunnskapene sine om samfunnet for øvrig.

De 24 elevene ble rekruttert til prosjektet fra Kurland barneskole i Sarpsborg, Haugerud skole i Oslo (ungdomstrinnet) og fra Horten videregående skole. Problemstillingen var: Hva kan dagens avisvaner blant barn og unge si oss om framtidens avislesere? Fra desember 2002 til april 2003 deltok elevene i refleksjonsgrupper der poenget var å legge vekt på den frie samtalen, refleksjonen på individnivå og de personlige tankene deltakerne gjorde seg.

Summary

People who read newspapers will still exist in 30 years, but *what kind* of newspaper they will be reading depends on the newspapers themselves, and whether they take contemporary children and young people seriously. The majority of the 24 school pupils, who reflected on their newspaper reading for four months, using questionnaires, group discussions and written exercises, want to be able to read newspapers in the future as well, either on paper or on the internet. They regard paper editions as more serious than internet editions. They are interested in articles on gossip, but also regard gossip as caring about what is happening in their immediate surroundings. This is precisely why local newspapers mean so much to the 24 pupils. Both girls and boys are interested in local news, but the girls tend to be more interested in articles dealing with closeness and relationships. It is particularly the oldest pupils who consider that they learn too little by reading local newspapers, but also feel that they have to read them to keep in touch with what is happening locally. It seems that the local papers are facing a challenge: they will have to combine the young people's need for local information with their desire to increase their general knowledge of the rest of the community.

The 24 pupils were recruited for the project from Kurland Primary School in Sarpsborg, Haugerud School in Oslo (lower secondary school level), and from Horten Upper Secondary School. The question under investigation was: What can we learn about who will read newspapers in the future from newspaper habits of children and young people? From December 2002 until April 2003, the pupils took part in reflection groups where the object was to emphasize free discussions, reflection at an individual level, and the personal thoughts of the participants.

Innhold

SAMMENDRAG	2
FORORD.....	7
1 INNLEDNING	10
1.1 Hjemmemiljøets påvirkning	11
1.2 Tre hypoteser	12
1.3 Om oppgaven	13
2 FORSKNING OM BARN OG AVISER	15
2.1 Språket som barriere?	15
2.2 Internasjonale trender	17
2.3 «Avis i skolen» og «Søkelys på avisen»	19
2.4 Hva truer avislesingen?	19
2.5 Nettet – et supplement til papiravisen	21
2.6 Gratisaviser og lokalaviser	22
3 INTERESSERTE ELEVER SOM RESSURS I FORSKNINGEN	24
3.1 Sosial meningsstruktur	26
3.2 Første samling: Hva leser jeg?	28
3.3 Annen samling: Hvorfor leser jeg dette?	29
3.4 Tredje samling: Hvordan bør avisen være?	29
3.5 Kvantitet, kvalitet og tendenser	30
3.6 Metodetriangulering	31
3.7 Å forske med barn og unge	33
3.8 Kjønn og metode	34
3.9 Bruksstudier	35

3.10	Overførbarhet, troverdighet og bekreftbarhet	36
3.11	Vanskelig balansegang	38
4	KJENNETEGN VED GRUPPENE	40
4.1	Hvor representative er elevene?	40
4.2	Kort beskrivelse av de enkelte gruppene	40
4.2.1	Kurland barneskole	40
4.2.2	Haugerud ungdomsskole	41
4.2.3	Horten videregående skole	43
4.3	Elevene om andre medier	44
4.4	Oppsummering av kjennetegn	44
5	FUNN OG ANALYSE – NÅTIDEN	46
5.1	Hvilke aviser leser elevene?	46
5.1.1	Oppsummering	49
5.2	Tidsforbruk	49
5.2.1	Oppsummering	52
5.3	Elevenes oppfatning av forskjeller på å lese trykte aviser og aviser på nettet	53
5.3.1	Tilgjengelighet/vaner	53
5.3.2	Oppdatering	55
5.3.3	Tema/seriøsitet	56
5.3.4	Oppsummering	58
5.4	Hva leser elevene i avisene?	59
5.4.1	Kurland barneskole	59
5.4.2	Haugerud ungdomsskole	64
5.4.3	Horten videregående skole	71
5.4.4	Oppsummering av delkapitlet «Hva leser elevene i avisene?»	77
5.5	Hvorfor leser de hva? Hvorfor ikke?	80
5.5.1	Lære om samfunnet	81
5.5.3	Underholdning, herunder tegneserier og kjendisstoff	84
5.5.4	Nyheter	86
5.5.5	Tidtrøytte	86
5.5.6	Diskusjon	87
5.5.7	Andre kategorier	88
5.5.8	Vaner/rutiner	89
5.5.9	Oppsummering av delkapitlet «Hvorfor leser de hva? Hvorfor ikke?»	90
6	FUNN OG ANALYSE – FRAMTIDEN	91

6.1	Elevenes framtidige aviskjøp	91
6.2	Elevenes prioriteringer	93
6.2.1	Kurland barneskole	93
6.2.2	Haugerud ungdomsskole	96
6.2.3	Horten videregående skole	98
6.2.4	Oppsummering relatert til andre undersøkelser	100
6.3	Avis på papir eller nett?	102
6.3.1	Oppsummering	104
7	JAKTEN PÅ DEN UNGE KONSUMENTEN.....	105
7.1	Satser på de sterke	105
7.2	Relasjon til hverdagen	106
7.3	Barn, ungdom og offentlighetens betydning	107
7.4	Fortellende skrivestil	109
7.5	Kriminalstoffets popularitet	110
7.6	Et utvidet underholdningsbegrep	112
7.7	Potensialet i lokalavisen	114
7.8	Hypotesene – konklusjon	116
7.9	Passiv konsument eller aktiv samfunnsborger?	118
	LITTERATUR	121
	VEDLEGG Error! Bookmark not defined.	

Forord

Nærheten i sladrespeilet

I min barndoms danske småbyer var det mange sladrespeil på de gamle, lave husene. Om sommeren la du slett ikke merke til dem på grunn av de frodige stokkrosene, men resten av året tenkte du på dem som gatens skjulte øyne – noen ganger milde, andre ganger strenge.

- Hvorfor er det speil på husene, bestemor?
- Det er for at damene kan sitte inne på pedestallene og brodere og samtidig følge med i hvem som går i gatene.
- Er det derfor du broderer så mye?
- Jeg broderer ikke, jeg knipler.

Samtalen dukker fram fra erindringen på turen over Oslofjorden med Bastøyfergen. Jeg har hatt mitt første møte med elevgruppen på Horten videregående skole og er på vei til Sarpsborg for å treffe en ny gruppe på Kurland barneskole. De åtte elevene i Horten-gruppen har fortalt meg at de leser lokalavisen *Gjengangeren* omtrent daglig for å holde seg orientert om hva som skjer i lokalmiljøet. De må følge med i hvem som har bursdag, hvem som får barn, hvem som dør, hvem som vinner på fotballbanen, og hvem som skriver leserinnlegg om temaer som lokalsamfunnet er opptatt av.

Dagen før var jeg på Haugerud ungdomsskole i Oslo og opplevde noe av det samme. De fire jentene og de fire guttene i gruppen var opptatt av å følge med i hva som skjer i Groruddalen: sportsbegivenheter, diskusjon om bruk av offentlige bygg og om trafikkforhold og sladder om lokalkjendisene.

I Sarpsborg oppsøker jeg en gammel journalistkollega i *Sarpsborg Arbeiderblad*. Jeg skal møte gruppen på Kurland barneskole først dagen etter, og vi har god tid til å utveksle synspunkter om mitt prosjekt. Han tviler på at barn i 12-årsalderen er opptatt av å lese lokalavisen. Men journalisten i SA kan ta det helt med ro: Avisen hans får full skår! «Vi må lese 'Fem på gata' og annet sladder,» sier en ivrig jente, og de andre nikker bifallende. Jeg reagerer intuitivt på bruken av ordet sladder og ber jenta forklare seg litt nærmere. Med hjelp fra resten av gruppen får hun meg etter hvert til å forstå at for dem er sladder et

positivt begrep. Det handler om nysgjerrighet, og det handler om å bry seg med folk i lokalmiljøet og med forhold som angår både unge, voksne og gamle.

Speilmetaforen har lenge vært brukt på journalistikk generelt. Journalisten henter sitt stoff fra virkelighetens verden, og journalistikken skal speile deler av virkeligheten. Speilbildet avhenger imidlertid av i hvilken vinkel du setter speilet. Mitt møte med elevgruppen på Kurland barneskole lærte meg at det første jeg som novise i forskningsfaget måtte gjøre, var å ta et oppgjør med gamle fordommer. Lokalavisene fungerer som min barndoms sladrespeil: De hjelper leserne til å holde oppsyn med visse områder som de ikke kan se direkte.

Dersom disse avisene lar ungdommen slippe til som meningsberettigede hva angår både innhold og form, vil det kunne bidra til å få fram kreativiteten i redaksjonene og til å sikre seg framtidige abonnenter. På slutten av denne oppgaven drøfter jeg om framtidens aviser blir produsert på nett eller papir eller begge deler. Jeg kan vanskelig forestille meg en lokalavis som utkommer kun i nettutgaven. Hvem leser vel på nettet om at ungdommer bringer ut mat til pensjonistene i Sarpsborg, fordi det er ille glatt i byen, eller at lille Christian har funnet sin første blåveis i marka ved Haugerud? I en globalisert verden er det akkurat slike små, hverdagslige hendelser vi trenger for å opprettholde troen på fremtiden. Like mye trenger vi lokalavisene som en vaktbikkje for lokaldemokratiet. Uten avisenes kritiske funksjon og deres samfunnsrolle i tradisjonell forstand vil innbyggerne miste en viktig garant for at intrikate politiske saker kommer for en dag.

Takk til dere 24 jenter og gutter som stilte opp for å hjelpe meg med å se virkeligheten fra en annen vinkel. Også takk til deres norsklærere, Bodil Gudbrandsen, Gerd Olsen og Randi Nordhus, som hjalp meg med å finne fram til dere og bisto meg med praktisk hjelp. Jeg er takknemlig for at jeg under og etter den 16. nordiske medieforskerkonferansen i Kristiansand i august 2003 fikk mange innspill til oppgaven fra forskere som er opptatt av de utfordringene avisene står overfor. En spesiell takk til Arve Lauvnes for god hjelp i innspurten med å ferdigstille oppgaven for trykking. To personer fortjener stor takk for at de, helt siden jeg for to år siden begynte som lærer ved journalistutdanningen, HiO, har oppfordret meg til og støttet meg i å ta hovedfag i journalistikk. Det gjelder førsteamanuensis Elisabeth Eide ved Journalistdanningen, HiO, som har vært min

inspirerende veileder og konstruktive kritiker. Og det gjelder min mann Gunnar Bergby – uten ham ville jeg ikke hatt tilstrekkelig med armslag til å gjennomføre mitt prosjekt.

1 Innledning

Den 8. mars 2003 brakte tidsskriftet *The Economist* en artikkel om avisindustrien i Storbritannia. Det mest bekymringsfulle for engelske aviser er, ifølge artikkelforfatteren¹, at ungdommene ikke kjøper aviser i samme omfang som sine foreldre. Antallet avislesere under 24 år er redusert med en tredjedel siden 1990; antallet over 65 år har også falt, dog med kun 6 prosentpoeng. *The Economist* har blant andre snakket med Roger Pratt, sjefen for National Readership Survey (NRS), som sier at avisindustrien simpelthen ikke har pleiet sine yngre lesere. «This generation is growing up with no particular brand loyalty to any newspaper, nor any entrenched habit of reading daily over the breakfast table,» heter det i artikkelen.

Fullt så ille er ikke situasjonen i Norge. Vi er fortsatt verdensmestere i avislesing (Andenæs 2002: 9), og andelen barn og unge som leser aviser, er fortsatt høy. Ifølge direktør Are Kværk, Norsk Gallup Institutt, leser 80 prosent av ungdommene mellom 13 og 18 år minst én avis daglig (Kværk 2002: 1). Statistisk sentralbyrå (SSB) opererer i Norsk mediebarometer med andre aldersgrupper og spørsmålsformuleringer enn Norsk Gallup² og kommer fram til andre tall. Ifølge Norsk mediebarometer 2002 har andelen avislesere i aldersgruppen 9–15 år en gjennomsnittsdag gått ned fra 53 prosent i 1991 til 49 prosent i 2002.³ I aldersgruppen 16–24 år er nedgangen imidlertid mye mer markant, fra 84 prosent i 1991 til 62 prosent i 2002.⁴

Selv om norske aviser fortsatt har et relativt fast grep om sine lesere, bør nedgangen i andelen avislesere samt utviklingen i andre land, for eksempel Storbritannia, være en vekker for norske aviseiere: Hvordan skal norske aviser «pleie» sine yngre lesere slik at de den dagen de etablerer seg med egen husholdning, fortsatt ønsker å lese avis daglig enten på papir eller på nett, eventuelt begge deler? Statistikken til Norsk mediebarometer fra 1991 til og med 2002 tyder på at vi ikke kan slå oss til ro med at dette *bare* har med

---

¹ Artikkelen står på s. 39 og er usignert. Tittel: «The newspaper industry – FADING».

² Forskjellen i spørsmålsformuleringene kan for eksempel være: «Leste du noen avis i går?» (SSB). «Leste du eller tittet du i noen avis i går?» (Norsk Gallup). Utvalgene i de to undersøkelsene kan også være forskjellig mht. representativitet.

³ Prosentene for 1998 fram til 2001 var henholdsvis 53, 48, 45 og 40. Det skal bli interessant å følge utviklingen framover og se om den negative trenden virkelig har snudd for denne aldersgruppen, jf. at tallet for 2002 ble 49 prosent.

⁴ Nedgangen fra 2001 til 2002 var i denne aldersgruppen på 6 prosentpoeng (fra 68 prosent til 62 prosent).

livssyklus å gjøre, og at dagens unge kommer til å overta de voksnes medievaner etter hvert som de etablerer seg med hjem og familie og finner sin plass i yrkeslivet. «Er forskjellene i stedet av generasjonstypen, vil det derimot skje store omveltninger etter hvert som dagens gamle dør ut og erstattes med nye kull som har helt andre vaner og interesser.» (Høst 1998: 82).

1.1 Hjemmemiljøets påvirkning

Are Kværk påpeker at det meste av den opplagsreduksjonen som er registrert i dagspressen de senere årene, lar seg forklare med den «forsiktige leersvikten blant de unge» (Kværk 2003: 1). Han er imidlertid optimist på avisens vegne, for de unge *er* ivrige avislesere. Problemet er ifølge Kværk livsmønsteret til de unge: Menn og kvinner gifter seg og får barn senere enn «i gamle dager». Det fører til at de blir senere «etablert».

«Det igjen betyr at de først på et senere tidspunkt føler behov for faste abonnementsaviser og/eller aviser som fokuserer på lokalmiljøet. De unge vil ikke komme hjem til leiligheten etter å ha vært på farten noen dager og finne dørmatten full av gamle aviser de aldri vil få tid til å lese. [...] De tilbringer mye tid utenfor boligen, mange av dem studerer borte fra hjemmet, mange er ferske i jobb og føler sterkt karrierepress, veldig mange lever ute på kafeer og andre samlingssteder. De har vanskelig for å tilpasse seg en regelmessig, fast abonnementsavis i en så aktiv hverdag.» (Kværk 2003: 3).

Kværk har tro på at dagens ungdom etter hvert skal bli omtrent like ivrige avislesere som foreldre- og besteforeldregenerasjonene. Utviklingen i England, USA og ikke minst i Danmark, som det kanskje er mest naturlig å sammenligne de norske forholdene med, gjør at jeg ikke i like stor grad som Kværk tror utelukkende på teorien om livsmønster/livssyklus. Den ville kanskje komme til å stemme dersom medietilbudet og folks livssituasjon var stabil (jf. Høst). Men medietilbudet endrer seg omtrent fra dag til dag, og via SMS får ungdommen nyheten om en hendelse omtrent i samme øyeblikk som hendelsen finner sted. I USA trodde man lenge at ungdommer som ikke leste aviser, likevel ville leve seg inn i vanen med avislesing etter hvert som de ble modne og eldre. Utviklingen har vist at dette ikke uten videre stemmer, og man har innsett at «readers lost in youth may be lost forever».⁵ Forskningen til Cathy J. Cobb-Walgren ved Department of Marketing, Georgia State University, viser blant annet at hjemmemiljøet og familiens generelle medievaner er alfa og omega for unge menneskers avislesevaner (Cobb-Walgren 1990). Hvis foreldrene, som har vokst opp med fjernsyn mange timer daglig, ikke har vent

---

⁵ Cobb-Walgren (1990) viser til dette utsagnet fra Laurence B. Lain i «Steps toward a Comprehensive Model of Newspaper Readership», *Journalism Quarterly* 1/1986.

seg til å lese aviser i samme utstrekning som tidligere generasjoner, så vil heller ikke deres barn begynne å lese aviser.

Svikten blant unge avislesere verden over har fått World Association of Newspapers (WAN) til for alvor å sette temaet på dagsordenen. Organisasjonen har brukt omfattende ressurser på å legge en strategi for å få tak i og holde på unge lesere, og WANs store konferanse i Helsinki i september 2003 dreide seg i sin helhet om verdens unge lesere. WAN har inngått et strategisk samarbeid med Norske Skog som gjør det mulig for aviser i de om lag 100 medlemslandene over hele verden å samarbeide med skoler om å bruke aviser i undervisningen. WAN legger helt åpenbart stor vekt på skolenes rolle i å finne unge lesere til avisene. Det avgjørende spørsmålet er imidlertid, slik jeg ser det, hva som må til for å få ungdommen til å *fortsette* med å lese aviser også etter de har sluttet skolen.

1.2 Tre hypoteser

Til tross for at Norge fortsatt er verdens mest avislesende land, vil det være en utopi å tro at ikke også vi på et eller annet tidspunkt for alvor blir innhentet av den negative leserutviklingen vi har sett i andre land. Men nettopp fordi utviklingen åpenbart går saktere hos oss enn i andre land, har norske aviser fortsatt litt «nådetid» til å legge en strategi for hvordan de kan gjøre avisene attraktive for *flere* generasjoner. I norske husstander har avislesing gjennom årtier vært en naturlig del av hverdagen. Hvordan kan avisene sikre seg at barn og unge også framover vil vokse opp i avislesende hjem? Min problemstilling har vært: *Hva kan dagens avisvaner blant barn og unge si oss om framtidens avislesere?* Jeg ønsket å ta utgangspunkt i de unges meninger om aviser slik de kom til uttrykk under gruppesamtaler, og i de tankene om egen avislesing som hver enkelt av dem formidlet skriftlig. Til grunn for undersøkelsen lå min pessimisme over tallenes klare tale og mitt ønske om, sammen med de unge selv, å utvikle ny kunnskap som kan bidra til å opprettholde avisenes kritiske funksjon og deres bidrag til demokrati og offentlighet. I fire måneder, fra desember 2002 til april 2003, fulgte jeg tre elevgrupper på ulike alderstrinn på Østlandet: i Sarpsborg, Oslo og Horten. Jeg opererte i utgangspunktet med tre hypoteser knyttet til problemstillingen:

- Nedgangen i lesingen av papiraviser blant barn og unge kompenseres av økt lesing av nettaviser.

- Avisbransjen vil etter hvert oppleve det samme som bokbransjen, nemlig at jenter og kvinner blir de ivrigste leserne.
- Vi finner de samme kjønnskiller i stoffpreferanser blant barn og unge som hos den voksne befolkningen: Gutter leser for eksempel mest om sport og tegneserier, jenter mest om mote, helse og kultur.

Til en viss grad har samarbeidet med gruppene resultert i testing av disse hypotesene. Vel så viktig er det kanskje at det har ført til nye antagelser som andre får teste, eller som bare framtiden kan gi svar på. Disse antagelsene, som er knyttet til underholdningsprofilen i avisene og til potensialet i lokalavisene, vil jeg redegjøre nærmere for i siste kapittel, «Jakten på den unge konsumenten».

1.3 Om oppgaven

Oppgaven er i det følgende delt inn i seks kapitler: Med utgangspunkt i den litteraturen som finnes på området setter jeg først oppgaven inn i en teoretisk sammenheng. Deretter følger et kapittel der jeg redegjør for valg av metode. Fordi jeg har brukt både kvantitativ og kvalitativ metode, og fordi metoden til dels har utviklet seg underveis i prosjektet, er dette kapitlet blitt relativt omfattende. Deretter følger et kort kapittel der jeg beskriver de tre elevgruppene. Dette kapitlet er kanskje det mest subjektive i den forstand at det bygger utelukkende på mine observasjoner og på min tolkning av elevenes uttalelser. Jeg håper først og fremst at elevene vil kjenne seg igjen i dette kapitlet – i så fall betyr det at jeg til en viss grad har klart å sette meg inn i deres situasjon. Oppgavens hovedkapitler er kapittel 5, «Funn og analyse – nåtiden», og kapittel 6, «Funn og analyse – framtiden». I disse kapitlene konsentrerer jeg meg om de innsamlede dataene og om elevenes avislesevaner i dag og i morgen. I kapittel 7, «Jakten på den unge konsumenten», drøfter jeg funn og analyse i et videre perspektiv. Hva kan kvantitative og kvalitative data fra de 24 elevene si oss om avisen i framtiden? Vil det være lesere til avisen om 30 år? Og vil i så fall avisen fortsatt kunne utøve den kritiske funksjonen som vi tradisjonelt forbinder med demokrati og ytringsfrihet?

Alvin Sold, tidligere president i European Newspaper Publishers' Association (ENPA), har påpekt at avisen kanskje er det eneste av massemediene som vil forbli til samfunnets disposisjon. «Without it, our ability to co-exist and to strengthen our democracy through

reflection and collective memory will be impoverished,» mener Sold.⁶ ENPA er i likhet med WAN opptatt av at avisbransjen ikke bare kan sitte med hendene i fanget og håpe på at de unge en dag skal komme hjem fra kafeene for å lese aviser ved frokostbordet eller i sofakroken. Derimot kan avisene for eksempel følge oppfordringen fra Are Kværk og forsøke å ivareta det stoffet ungdommen er på jakt etter, samtidig som de eldre avisleserne får det produktet de forventer å få. Det er forskjeller i behovene hos unge og eldre, men det er også store likheter i stoff-prioriteringene deres. Et eksempel: Lokalstoff står tradisjonelt sett høyt på lista hos de eldre, men – som denne undersøkelsen viser – betyr lokale nyheter også mye for de unge. I tillegg er de unge opptatt av krimstoff og kjendisstoff, de liker sport og tegneserier, de vil gjerne lese om film og musikk, og de ønsker seg mer generelt ungdomsstoff. Hvor gammel skal man være for ikke å kjenne seg igjen i noen av disse preferansene?

---

⁶ Sold i forordet til rapporten *Europeans Read Newspapers* (1996). ENPA, Brussel:

2 Forskning om barn og aviser

Statistisk sentralbyrå (SSB) legger i *Norsk mediebarometer* hvert år fram hovedresultatene fra en landsomfattende undersøkelse av folks massemediebruk, herunder avislesing.⁷ I tillegg står Norsk Gallup bak en stor, landsomfattende undersøkelsesserie, *Forbruker & Media*, som utføres for Norske Avisers Landsforening (NAL), ukepressen, lokal-tv og en del andre oppdragsgivere. Disse omfattende undersøkelsene, som har pågått siden 1991 i SSB og siden 1989 i Norsk Gallup, viser en dalende interesse for avislesing generelt, men spesielt blant barn og unge. Selv den optimistiske Gallup-direktøren Are Kværk påpeker at dagspressen, både den lokale, regionale og riksdekkende, har «litt problemer med å holde på lesere i aldersgruppen under 30 år» (Kværk 2003: 1). Poenget med denne hovedoppgaven er å supplere de nødvendige undersøkelsene til SSB og Norsk Gallup med barn og unges egne refleksjoner omkring avislesing i dag og i morgen. I dette kapitlet vil jeg forsøke å sette mitt prosjekt inn i sammenheng med annen forskning på området unge lesere og avis. For ikke å gjenta meg selv for mye vil jeg flere steder i de følgende kapitler vise til annen relevant forskning som ikke er omtalt i dette generelle kapitlet.

2.1 Språket som barriere?

«Når medieforskere, foreldre og pedagoger diskuterer barns mediebruk, er det forholdet til tv-skjermen som har vært fokusert; og når bruk av avismediet har vært studert, har det helst dreid seg om voksne avislesere,» skrev Øystein Sande fra Høgskolen i Volda i forbindelse med et treårig utviklingsprosjekt for å skape bedre avisjournalistikk for barn (Sande 1991: 5). Sande ville antagelig ha brukt samme formulering i dag. Utenom det prosjektet Sande selv var involvert i, har det – sammenlignet med andre medier – vært relativt få norske forskningsprosjekter som har fokusert spesielt på barn og unges forhold til *aviser*. Prosjektet var et samarbeid mellom Norsk Kulturråd og Institutt for Journalistikk.⁸ I forordet til den første rapporten fra prosjektet skrev Hanne Berentzen ved Institutt for Journalistikk at de få undersøkelser som finnes om emnet barn og avis, «viser at barn leser aviser, og daglig bruker en del tid på dette mediet. Men vi vet ennå lite om *hvordan* barn

---

⁷ Undersøkelsen ledes av seniorrådgiver Odd Frank Vaage og finansieres i hovedsak av Statens medieforvaltning. Hovedresultatene publiseres både på papir og på SSBs websider, se litteraturlista under Vaage, Odd.

⁸ Prosjektet startet i 1989 og resulterte i flere rapporter. Planen var å gi ut en hel skriftserie, lærebok og andre bøker om emnet. Av ulike grunner gikk det ikke slik.

leser avis, og om hva som beforder eller hindrer deres interesse for det stoff som avisen formidler» (ibid.: 2). Rapporten redegjør for en undersøkelse av hvordan elever i femte eller sjette klasse på utvalgte skoler i Sykkylven, Ålesund, Drammen, Skien og Bodø vurderte «sine» aviser, dvs. henholdsvis *Sunnmørsposten*, *Drammens Tidende* og *Buskeruds Blad*, *Varden* og *Nordlands Framtid*. Øystein Sande var spesielt opptatt av språket som en barriere for barns avislesing og konkluderte blant annet med dette:

- 1) Liks-tallet har begrenset verdi som mål på journalistisk lesbarhet. To artikler i materialet har omtrent samme liks, men den ene er mye lettere å forstå for de unge leserne enn den andre.
- 2) Mengden av vanskelige ord trenger ikke å være noen barriere verken for interessen eller for forståelsen av hovedpunktene i artikkelen, bare innholdet er sammenfattet på en forståelig og interessevekkende måte i tittel og ingress (ibid.: 5).

Journalist Bård Halvorsen i *Halden Arbeiderblad* kom i prosjektet «Ungdom og avis» i 1993–1994 også inn på at språket i avisene kan være en barriere for barna, men han konsentrerte seg først og fremst om å få barna til å svare på hva avisene kan gjøre for å bli mer interessante for unge lesere. Målet med dette prosjektet, som resulterte i rapporten «Dagens avis – for ungdom?», var å skape debatt og bevissthet om hvordan selv små, «ressursfattige» lokalaviser kan bli bedre i forhold til yngre lesere. Rapporten ble skrevet i 1994 på bakgrunn av en studietur i USA, en studie av avisene i Østfold samt en spørreundersøkelse med 283 Halden-ungdommer i alderen 13–15 år. Utgangspunktet var at aviser i Danmark og USA hadde store problemer med å rekruttere unge lesere, og Halvorsen ønsket med rapporten å bidra til å hindre denne situasjonen i Norge. På spørsmålet til ungdommene om hva *Halden Arbeiderblad* burde gjøre for å bli mer interessant for unge lesere, svarte de fleste: Mer ungdomsstoff, mer sport, mer tegneserier. De foreslo at avisen skulle ta opp temaer som ungdom og skole, ungdom og sex og ungdom og narkotika. Det de likte best ved avisen var sportssidene, tv-sidene og tegneseriene. Det de likte minst var at det var for mange skrivefeil og for mye om politikk.

Høsten 1999 og vinteren 2000 gjennomførte Henny Wale ved Institutt for Journalistikk en omfattende undersøkelse blant 400 elever på fem skoler i Trøndelag. Hensikten var å kartlegge de unges bruk av og vurdering av nytte- og underholdningsverdi for ulike medier, spesielt avis, pc og fjernsyn. I løpet av en skoletime fylte elevene ut et omfattende spørreskjema som først og fremst besto av avkryssing på faste svaralternativ. Wale

konkluderer med at dataene i utvalget ikke gir dekning for å hevde at bruk av pc tar tid og oppmerksomhet fra avis og fjernsyn. «Det er heller riktigere å konkludere med den gamle tesen om at de som har høyt forbruk av ett medium, bruker også mye tid på andre medier,» skriver Henny Wale (Wale 2001: 44).⁹

2.2 Internasjonale trender

At Bård Halvorsen dro på studietur nettopp til USA, var ikke så rart. I USA hadde avislesing blant ungdom i aldersgruppen 18–24 år nemlig sunket fra 70,8 prosent i 1967 til 51,2 prosent i 1993 (Halvorsen 1994: 4). Å nå ut til unge lesere hadde vært et viktig tema i USA i mange år, og i over 20 år hadde amerikanske medieforskere gitt råd og anvisninger om hvordan avisene skulle demme opp for svikten blant unge lesere.¹⁰ En del av svarene fra ungdommene selv gikk på at det var for lite stoff *om* dem og *for* dem som gruppe. I 1990 redegjorde Cathy J. Cobb-Walgren ved Georgia State University (også nevnt i innledningskapitlet) for resultatene av en undersøkelse blant over tusen amerikanske ungdommer i Dallas. Målet var å finne ut *hvorfor* de ikke leste aviser. Cobb-Walgren tok utgangspunkt i fem teorier:

- Nedgang i evnen generelt til å tilegne seg stoff gjennom å lese.
- Konkurransen fra tv.
- Endring i livsstil: Ungdommene venter med å etablere seg på grunn av lang utdanning og økt sosial og geografisk mobilitet.
- Mindre tradisjon for avislesing i hjemmene enn tidligere.
- Dagens avis-image appellerer ikke til ungdommen.

Av disse teoriene fant Cobb-Walgren at hjemmemiljøet hadde størst innvirkning på ungdommens avislesevaner. Hun fant videre at den viktigste forklaring ungdommen selv ga på at de ikke leste aviser, var at det krevde både tid og energi, noe de hadde for lite av. Samtidig så de på tv 3,5 timer daglig. Dette fikk Cobb-Walgren til å undre seg: «The question arises: Is the trend toward adolescent nonreadership a reflection of so-called action-poverty? Perhaps new studies in this area will probe more deeply into passivity,

---

⁹ Henny Wale er for øvrig en av de få som har skrevet hovedoppgave om avislesing blant barn, nemlig *Avislesing i 4. og 6. klasse: en empirisk undersøkelse av barns mediebruk med hovedvekt på avis*. Hovedoppgave i pedagogikk, UiO, 1982.

¹⁰ Se for eksempel Newspaper Publishers' Association (1971): *Young people and the newspaper*.

pessimism, lack of orientation toward the future, and the relationship of these variables to nonreadership.» (Cobb-Walgren 1990: 346).

Shirley Brice Heath ved Stanford University har et noe mer optimistisk syn på ungdommens avislesing. I 1993–1994 var hun ansvarlig for rapporten *Truths To Tell. Youth and Newspaper Reading*.¹¹ Heaths forskning har konsentrert seg om barn av den fattige arbeiderklassen i amerikanske byer. Leser disse barna aviser? Ja, konkluderer Heath. De finner aviser på bussen eller T-banen eller der de ellers oppholder seg. «The young person who reads a newspaper picks up the paper at home or in a community youth center; reads while eating or waiting or travelling; reads 15–30 minutes a day; develops the habit in relation to place and time; likes the fact that newspapers can be read 'on the move'.» (Heath & DeWitt 1995: 2).

Avislesevaner var også gjenstand for en undersøkelse blant skoleungdommer¹² i Kuwait i 1996. Undersøkelsen konkluderte med at skolene burde begynne med å oppfordre elevene til å lese aviser allerede på barnetrinnet, og at lærerne burde bruke aviser i undervisningen for å utvikle avislesevaner hos barna på et tidlig stadium. Skolens oppdragerfunksjon i avislesing ser i det hele tatt ut til å vinne gehør i en rekke land, ikke på grunn av hensynet til avisindustrien, men fordi skolen kan motvirke en oppdeling mellom det den danske medieforskeren Kirsten Drotner kaller kultursterke og kultursvake elever. Drotner er leder av Center for Ungdomsmedier ved Københavns Universitet og sto bak rapporten *Mediedannelse: Bro eller barriere*, som kom i 1995.¹³ «En generation af børn og unge, som svigter avisen, kan få vidtrækkende konsekvenser i fremtiden,» uttalte Drotner i intervju¹⁴ og hevdet videre at skolen kan spille en sentral rolle i utviklingen av mediebrukere fordi den er stedet der «alle» har mulighet til å motta samme kulturelle fundament. Hun tror ikke at avisene kan konkurrere med andre medier på dyktighet, men på bakgrunnskunnskap, dybde og forklaringer.

---

¹¹ Rapporten er skrevet på oppdrag for The Poynter Institute.

¹² 200 higher secondary og college studenter. Rapporten er på arabisk, men et resymé av den finnes (15.01.03) på <http://spirs.bibsys.no:8590>.

¹³ Rapporten var skrevet på oppdrag av Regeringens Medieudvalg.

¹⁴ Intervju med tittelen "Nye medievaner kræver ny opskrift", *Folkeskolen* 38/1995, organ for Danmarks Lærerforening.

2.3 «Avis i skolen» og «Søkelys på avisen»

Her hjemme har Norske Avisers Landsforening, nå innlemmet i Mediebedriftenes Landsforening, gjort – og gjør – en stor innsats for å fremme avislesing blant ungdommer. Det skjer i regi av prosjektet «Avis i skolen», der landsforeningen stiller materiell og kursholdere til disposisjon for skolene. Formålet er å fremme avisen som læremiddel for å aktualisere undervisningen og å formidle aviskunnskap for å utvikle barn og unge til bevisste og kritiske mediebrukere.

Jan Vincens Steen, leder i «Avis i skolen», la sammen med barnepsykolog Magne Raundalen i januar 2003 fram resultatene av en nordisk undersøkelse om barn i avisen, «Søkelys på avisen 2002». Denne undersøkelsen var en fortsettelse av prosjektet «Ung i Avisen», som ble gjennomført i Sverige og Norge fire ganger i løpet av årene 1994–2002. I «Ung i Avisen» møtte de utvalgte unge en avisjournalist for å avdekke hva de savnet av stoff, hvordan de følte at de og deres interesser ble behandlet, og hvordan de ville prioritere dersom de selv ble hørt. I undersøkelsen i 2002 ble til sammen 44 klasser fra de nordiske landene invitert til å si sin mening om konkrete avisutgivelser, i alt 5 000 avisklipp fra én uke.¹⁵ Slik undersøkelsen til Raundalen og Steen er lagt opp, er barna selv med på å kartlegge avisenes dekning av temaet barn og unge *samtidig* som de gir kommentarer til måten dekningen skjer på. Til forskjell fra Raundalen og Steen fokuserer jeg i min undersøkelse ikke på avisenes dekning av barn og unge, men på hva barn og unge selv velger å lese i en avis, hva slags stoff de ønsker å få mer om, og om de ønsker å lese dette stoffet på nettet eller på papir.

2.4 Hva truer avislesingen?

To svenske forskere i Dagspresskollegiet, Ingela Wadbring og Anders Lithner, har på oppdrag fra Tidningsutgivarna (TU) analysert ungdoms dagsavislesing ut fra to store årlige publikumsundersøkelser, Riks-SOM og Mediebarometern (Wadbring & Lithner 1997). Wadbring og Lithner har først og fremst kartlagt ungdommers (15–24 år) medievaner i forhold til eldres medievaner. Konklusjonen på analysen er at færre og færre ungdommer

---

¹⁵ Magne Raundalen og Jan Vincens Steen viser i sin rapport også til en undersøkelse i England i september 1997 og en tilsvarende undersøkelse i Sør-Afrika i 2001 om avisartikler der barn er tema. Den nordiske undersøkelsen i 2002 ble i mars/april 2003 fulgt opp av en større internasjonal variant med 70 klasser fra 24 land. Konklusjonene ble lagt fram på konferansen til World Association of Newspapers i Helsinki i september 2003. Hovedkonklusjonene er som i den nordiske undersøkelsen.

leser aviser ofte. Videre går det fram at det generelt sett er samfunnets mest ressursvake som har redusert sin lesing, og denne tendensen er spesielt tydelig for ressursvake ungdommer. Felles for både unge og eldre er at nesten alle leser en morgen- eller en kveldsavis i det minste én gang i uken.¹⁶ Noe kan tyde på at stabile avislesevaner ikke er like selvsagt for dagens ungdommer som tidligere, en «trussel» som rommer tre elementer:

- Sosiale forandringer med flere énpersonshusholdninger, som generelt leser aviser i mindre utstrekning enn familiehusholdninger, samt en svekkelse av den samfunnsborgerlige plikt å lese dagsavis.
  - Økonomiske forandringer. Økt arbeidsledighet og generelt dårlig økonomi i husholdningene.
  - Endringer på medieområdet. Dagsavisenes mediedominans er blitt svekket i takt med økningen i konkurransen fra nye medier og den totale informasjonsmengden.
- (Wadbring og Lithner 1997: 5).

At folk i Norge ikke i samme grad som tidligere oppfatter det som en «samfunnsborgerlig plikt» å lese en dagsavis, har jeg ikke klart å finne tydelige holdepunkter for. Hva angår énpersonshusholdningene, så tyder statistikken fra Norsk mediebarometer 2002 på noe av det samme som Wadbring og Lithner viser til. Av norske enslige opp til 44 år er det for eksempel 63 prosent (2002) som har lest avis en gjennomsnittsdag, mens andelen stiger til 79 prosent for par med barn 0–6 år. Sosial og økonomisk status betyr foreløpig ikke så mye for norske lesere. Odd Vaage skriver i *Norsk mediebarometer 2002*: «Det er noen flere avislesere blant personer med høy utdanning enn andre. Forskjellen er likevel så liten at det ikke er riktig å si at det er noe klasseskille når det gjelder avislesing. Dette ser vi også ved at husholdningsinntekt ikke har noen betydelig sammenheng med avislesing. Det er mer riktig å si at nordmenn er ivrige avislesere uansett sosial og økonomisk status.» (s. 16). Det siste trusselementet som Wadbring og Lithner viser til, endringer på medieområdet, er nettopp noe av det jeg forsøker å få de 24 elevene til å si noe om. Jeg forsøker å kartlegge deres avislesing i dag *både* på papir og på nett samtidig som de reflekterer over sin framtidige avislesing. SMS-problematikken – nyhetslesing på mobilen – kommer jeg imidlertid ikke inn på. Jeg tok det ikke opp som tema, og elevene kom heller ikke inn på det selv. I løpet av det halvåret som har gått siden jeg avsluttet undersøkelsen min, ser det

---

¹⁶ Norsk Gallup og Statistisk Sentralbyrå bruker kriteriet *dag* i stedet for *uke*, se kapittel 1.

imidlertid ut til at det har skjedd en rivende utvikling på akkurat dette området. Skulle jeg ha startet undersøkelsen i dag, ville jeg antagelig ha tatt inn dette momentet.

Den svenske forskeren Lowe Hedman gjennomførte i 1998 en undersøkelse der formålet var å kartlegge hvilke faktorer som betyr noe for at publikum forlater papiravisen og går over til å lese avis på nettet. Konklusjonen til Hedman er at både papiravisen og nettavisen har større andel lesere blant menn enn blant kvinner. De yngre, både gutter og jenter (15-29 år), er i mindre utstrekning enn andre aldersgrupper positive til papiraviser og i større utstrekning positive til nettaviser. Det samme gjelder de med lav og middels formell utdanningsbakgrunn. De høyt utdannede er, til tross for at de leser aviser på nettet i større utstrekning enn dem med mindre utdanning, mer positive til papiravisen (Hedman 1998).

Fortsatt er papiravisene den viktigste kilden for et nyhetssøkende publikum. Norsk mediebarometer 2002 viser at 35 prosent av befolkningen brukte Internett en gjennomsnittsdag i 2002 – den samme andelen som i 2001. 34 prosent av nettbrukerne leser nyhetssider fra nettutgaver av papiraviser, mens 26 prosent av dem leser nyheter fra andre kilder, slik som *Nettavisen*, NRK osv. Sosiologen Ivar Frønes kommenterer papiravisenes sterke stilling på denne måten:

«At nesten 70 prosent sier at avis er det sentrale mediet for lokale og regionale nyheter, forteller at nettet ennå ikke er lokalt koordinert eller utnyttet, selv om en rekke enkeltpersoner sender informasjon via nettet. TV er den helt sentrale kilde i Norge for internasjonale og nasjonale nyheter. Avislesning er en mer individualisert aktivitet enn TV, i den betydning av avislesning er spredt ut over døgnet, mens TV konsentrerer seg rundt prime time. Generelt betyr utdanning at TV-bruken synker, og at avisbruken øker.» (Frønes 2002: 98–99).

På bakgrunn av Hedmans undersøkelse og Frønes' kommentar er det relevant å stille følgende spørsmål: Hva kommer det av at selv om det generelle utdanningsnivået i både Norge og Sverige blir høyere, så går andelen avislesere ned i begge land? Her ligger det uavklarte spørsmål som utfordrer forskerne.

2.5 Nettet – et supplement til papiravisen

Else Marie Røsten gjennomførte våren 1998 en undersøkelse blant 37 elever (17–19 år) ved Grefsen videregående skole i Oslo om ungdoms lojalitet til aviser i mediasamfunnet. Hun fant blant annet støtte for antagelsen om at ungdom er lojale avislesere i den forstand at de leser aviser regelmessig. Videre fant hun støtte for antagelsen om at avis som medium vil overleve blant de unge i framtiden, og at Internett og lesing av nettaviser vil være et

supplement, ikke en konkurrent, til papiravisene. I forbindelse med en studie av blant annet vanene til leserne av nettaviser stilte Martin Engebretsen spørsmålet om hva de ville foretrekke dersom de hadde en utgave av en avis tilgjengelig både som nettavis og som papiravis. 11 prosent svarte nettavisen, mens 81 prosent svarte papiravisen. Han spurte videre hva de oppfattet som det viktigste fortrinnet til nettaviser sammenlignet med papiraviser. 48 prosent svarte muligheten til å få ferske og oppdaterte nyheter, mens 21 prosent svarte muligheten til å få tilgang til store mengder informasjon omkring det enkelte nyhetstema. Engebretsens leserutvalg omfattet 360 personer, og kun syv personer var under 20 år (Engebretsen 2000). Som jeg senere skal vise i kapittel 5, støtter konklusjonene i min undersøkelse til en viss grad opp om resultatene i både Else Marie Røstens og Martin Engebretsens undersøkelser.

2.6 Gratisaviser og lokalaviser

Én ting er konkurransen fra Internett, noe annet konkurransen fra gratisavisene. De svenske forskerne Ingela Wadbring og Lennart Weibull har utført studier¹⁷ av leserutviklingen som tydelig viser at gratisavisen *METRO* trekker til seg lesere nettopp fra de grupper der den tradisjonelle morgenpresse har problemer: unge, lavressursgrupper og innvandrere. Foreløpig er gratisaviser et større «problem» for svenske aviser enn for norske. Norge har få lokale gratisaviser, og de fleste som finnes, har lav utgivelsesfrekvens og lite lokalt gjennomslag (Høst & Severinsson 2003: 153). Problemet for de tradisjonelle avisene i Sverige gir seg utslag i sviktende annonseinntekter. Dette kombinert med at en avis som *METRO* har såpass mye redaksjonelt stoff at mange opplever den også som en nyhetsavis, medfører at publikum mener de ikke trenger andre aviser. I min undersøkelse oppgir bare noen få av elevene at de leser gratisaviser, og jeg kommer derfor ikke til å komme inn på problematikken rundt gratisaviser.

Wadbring og Weibull peker imidlertid på et annet forhold som jeg kommer til å gå nærmere inn på, nemlig avisens lokale forankring. Mange av de 24 elevene i mitt prosjekt var spesielt opptatt av disse to forholdene. I Norge finnes en sterk lokalavistradisjon (se for eksempel Høst & Severinsson 2003) som i seg selv har virket motiverende for både utgivere og lesere. Elevene i min undersøkelse støtter i praksis opp om det synet Høst og

Severinsson refererer til: «Et skikkelig lokalsamfunn bør altså ha sin egen avis, den kan godt være liten og tynn, men det skal være vår.» (Ibid.: 159). Svenske studier viser at dersom lesere skal prioritere mellom aviser, så går den lokale avisen av med seieren og blir den eneste avisen i husholdningen. Det handler ifølge Wadbring og Weibull i tillegg om en bredere journalistikk der den lokale avisen dekker også regionale og nasjonale nyheter. På slutten av denne oppgaven kommer jeg til å gå nærmere inn på disse forholdene fordi funnene viser at avisenes lokale forankring betyr overraskende mye for elevene i alle tre grupper. Jeg kommer til å relatere funnene til den undersøkelsen Margunn Sundfjord utførte i 1998 på oppdrag for Landslaget for lokalaviser (LLA) med det formål å skaffe mer kunnskap om hva slags tilknytning den oppvoksende generasjonen har til lokalavisen, og hva de ønsker seg av avisen. Undersøkelsen skulle brukes som grunnlag for lokalavisene til å lage en plan for journalistikk for barn og unge. Ti lokalaviser fordelt etter geografi og utgivelsesfrekvens ble plukket ut, og 186 skoleelever besvarte spørreskjemaer i tilknytning til disse avisene. En av Sundfjords konklusjoner er at barn er lite trofaste lesere av lokalavisen.¹⁸ Jeg kommer til en litt annen konklusjon: Elevene i mitt materiale har et ambivalent forhold til lokalavisen. De leser den trofast, men de er ikke sikre på at de lærer så mye av å lese den.

Ebba Sundin undersøkte i 1997 hvordan 200 barn i 4.–6. klasse på en skole i det sentrale Jönköping oppfattet sin morgenavis. 161 barn svarte på et spørreskjema, og resultatet viste at nesten alle hadde *Jönköpings-Posten* hjemme. Det var kun et par barn som ikke hadde noen avis i det hele tatt, og noen hadde en annen dagsavis. Hele 85 prosent av barna oppga at de leste sin lokale morgenavis (1999). Det finnes en rekke likhetspunkter mellom synspunktene til elevene i Jönköping og elevene i min undersøkelse, og jeg kommer derfor til å referere til Sundin der det er relevant å trekke inn konklusjoner fra hennes forskning.

---

¹⁷ Wadbring og Weibull la fram resultatene på et seminar i Fredrikstad i januar 2003 i forbindelse med markeringen av Sigurd Høsts 60-årsdag. Innlegget til Wadbring og Weibull hadde tittelen: «Vad händer med dagstidningsläsningen i Norden – och vad betyder en gratistidning som *METRO*?»

¹⁸ «Barn er lite trufaste lesarar av lokalavisa,» skriver Sundfjord på s. 4 i rapporten «Noko for oss?». Det går imidlertid fram av rapporten at barn liker lokalavisa.

3 Interesserte elever som ressurs i forskningen

«I utgangspunktet kan jeg ikke godta at det må være et motsetningsforhold mellom kvantitative og kvalitative metoder. Tvert imot vil de to framgangsmåtene ofte supplere og utdype hverandre.» (Høst 1998: 15)

Dagens barn og unge utgjør lesergrunnlaget for framtidens aviser. Mitt siktemål med denne oppgaven har vært å få representanter for disse potensielle aviskjøpere til, på bakgrunn av sin avislesing i dag, å reflektere over sine vaner og behov i morgen. På denne måten kan vi sammen, elevene og jeg, forhåpentlig bidra til et scenario om framtidens aviser, jf. Klaus Bruhn Jensens uttrykk «workshops on the future» (Jensen 2002: 241). De 24 elevene i denne undersøkelsen har gjennom sine oppgaver, sine refleksjoner og våre diskusjoner gitt meg et grunnlag for å analysere og tolke. Ut fra dette trekker jeg noen konklusjoner som igjen danner grunnlaget for drøftingskapitlet på slutten av oppgaven.

Først tenkte jeg å bruke begrepet «fokusgrupper» om elevgruppene. Men ordet ga ikke de rette assosiasjonene: I slike grupper benyttes ofte en moderator, en slags ordstyrer som ved markedsundersøkelser ofte er en innleid intervjuer. Moderatoren har ansvar for at de rette spørsmål blir stilt, og for at deltakerne diskuterer disse spørsmålene. Jeg ønsket ikke å opptre som en formell ordstyrer overfor elevene; poenget var å legge vekt på den frie samtalen, refleksjonen på individnivå og de personlige tankene deltakerne gjorde seg. Inspirert av Hege Lamark og Lisbeth Morlandstøs bok *Hederlig menneske, god journalist* samt doktorgradsprosjektet til den svenske journalisten og forskeren Inger Orre (2002) valgte jeg å bruke begrepet «refleksjonsgrupper» i stedet. I forskningen til både Lamark og Morlandstø og til Orre er journalister håndplukket til å delta i gruppearbeid for å reflektere over utøvingen av journalistyrket og selv formulere spørsmål og svar. Lamark og Morlandstø jobbet sammen med en gruppe på seks, mens Inger Orre jobbet med tre forskjellige grupper, totalt 17 journalister. Utgangspunktet for Orres forskningsprosjektet var å fokusere på reporteren som individ og på det store ansvaret som hviler på reporteren. For Lamark og Morlandstø har spørsmålet vært: Hvordan kan journalisten greie å være et hederlig menneske og en god journalist – samtidig?

Refleksjonsgrupper som forskningsmetode har vært anvendt innen for eksempel psykologi, teologi, barnevern og sykepleie, men lite i medieforskningen. Å få slike grupper til å fungere og få tid til å gå i dybden med problemstillinger krever at det ikke er for mange deltakere i den enkelte gruppen, og derfor valgte jeg å operere med åtte elever i hver gruppe. Statistikken i den årlige undersøkelsen til Norsk mediebarometer viser stor variasjon i avislesingen innen de enkelte aldersgruppene, og derfor var det viktig å få alle skoletrinn representert i undersøkelsen. At valget falt på Sarpsborg, Horten og Haugerud/Oslo skyldes at jeg var opptatt av å få områder med litt ulik avisstruktur representert: Oslo domineres av flere riksdekkende aviser, avisene i Østfold har vært gjennom en rekke strukturendringer de siste årene, og i Vestfold dominerer én større avis. I tillegg var det en fordel av rent økonomiske/praktiske grunner at gruppene ikke lå for langt fra min egen hjemby, Oslo.

Forskningsmetodene er avhengige av det feltet det blir forsket på (Gjelsten & Simonnes 1997: 89). «For å få ein mest mogleg rikhaldig og fyldig analyse vil ei kombinerings av metodar (metodetriangulering) ofte vere det beste.» (Ibid.: 89). Med dette i tankene har jeg hatt refleksjonsgruppene som en form for fysisk ramme for elevene, mens både kvantitative og kvalitative metoder har vært brukt til å få i gang selve refleksjonsprosessen. Verken Lamark og Morlandstø eller Orre har forsket *på* journalistene i tradisjonell forstand, men *sammen med journalistene* utviklet ny kunnskap. Fordi jeg jobber med barn, mens Orre og Lamark og Morlandstø jobber med voksne, har jeg sannsynligvis i langt høyere grad enn dem *styrt* gruppene. Etter hver samling har jeg imidlertid analysert rådataene/informasjonen og justert kursen på bakgrunn av elevenes innspill. Medieforskeren Karin Hake skriver om gruppesamtaler med barn at spørsmålet om struktur blir påtrengende og kanskje vanskeligere fordi det ofte oppstår spontan interaksjon mellom gruppedeltakerne (Hake 1998: 57). Jeg forsøkte under samlingene ikke å være så opptatt av struktur, men jeg var meg samtidig hele tiden bevisst at jeg hadde begrenset med tid til rådighet, noe som sannsynligvis også har medvirket til at jeg har styrt prosessen til tross for mitt ønske om at dette skulle være en felles prosess som både alle elever og forsker deltok i. I tillegg til Orre og Lamark og Morlandstø har jeg støttet meg til en del av den litteraturen som etter hvert finnes om kvantitative versus kvalitative metoder og metodetriangulering samt om forskning på barn i grupper.

3.1 Sosial meningsstruktur

Arbeidet med å danne gruppene begynte tidlig på høsten 2002. Ut fra formålet med prosjektet fant jeg det hensiktsmessig å etablere tre refleksjonsgrupper med fire jenter og fire gutter i hver. Gruppene representerer siste klasse på barnetrinnet, annen klasse på ungdomstrinnet og annen klasse i videregående skole. Seks deltakere i hver gruppe hadde kanskje vært bedre for å få alle til å delta aktivt (det er lettere å gjemme seg bort jo større gruppen er), men jeg ønsket å ta høyde for at det kunne være et visst frafall av elever under samlingene. Det viste seg imidlertid at gruppene hadde uvanlig lite frafall på samlingene sine; det viste seg også at gruppene var rimelig disiplinerte når det gjaldt å la alle deltakerne slippe til under diskusjonene. Disse heldige omstendighetene kan selvsagt skyldes mange forhold, men ett forhold bør spesielt framheves: Elevene var i utgangspunktet interesserte i prosjektet (homogen utvalgsstrategi, Vaagan 2001). For at deltakerne skal få utbytte av en refleksjonsgruppe, er det viktig med en viss interesse for de temaene gruppen skal reflektere over, i dette tilfellet avislesevaner og framtidig avisbruk. Innvendingene mot en slik utvalgsstrategi kan for eksempel være at gruppene dermed ikke blir representative. Jo, gruppene kan være representative for de elevene som allerede i utgangspunktet har en viss interesse for aviser, men de blir selvsagt ikke representative for de elevene som overhodet ikke er interesserte i avislesing.

Nettopp det faktum at det tross alt er en del avisinteresserte barn og unge, blir i dette prosjektet utnyttet positivt til å prøve å finne mønstre som redaksjonene bør være oppmerksomme på dersom de ønsker å få våre dagers barn og unge som morgendagens avislesere. Sosiologene Asbjørn Johannessen og Per Arne Tufte påpeker at det som regel er lite aktuelt å rekruttere informantene tilfeldig ved kvalitative tilnærminger, og oppfordrer til å foreta *strategisk utvelging*, det vil si at forskeren bevisst velger hvem som skal delta i undersøkelsen. Utgangspunktet for utvelging av informanter i kvalitative undersøkelser er *hensiktsmessighet*, mener Johannessen og Tufte. Hvem og hvor mange informanter som velges ut, må være relevant for å belyse forskningsspørsmålene (Johannessen & Tufte 2002: 90). Jeg har ikke bevisst valgt akkurat hvem som skal delta i undersøkelsen, men jeg har ut fra hensikten bedt elever med en viss interesse for prosjektet om å melde seg som deltakere.

Turid Skarre Aasebø påpeker i sin doktoravhandling (Det utdanningsvitenskapelige fakultet, UiO) at det til all forskning og kunnskapsproduksjon knytter seg et spørsmål om resultatene har gyldighet utover den bestemte casen, gruppen eller utvalget som undersøkelsen omfatter. «Dersom undersøkelsen skal være interessant, må den vise til noe utover seg selv, dvs. den må belyse et fenomen som angår noe mer enn den konkrete saken,» skriver hun. (Aasebø 2001: 91). De 24 elevene i denne aktuelle undersøkelsen belyser gjennom kvantitative og kvalitative utsagn sine nåtidige og framtidige avislesevaner. Gjennom min analyse av utsagnene deres ser jeg noen mønstre som peker ut over de 24 elevene og forhåpentlig kan være et bidrag til en videre drøfting av de utfordringer avisene står overfor. Under henvisning til professor Harriet Bjerrum Nielsen påpeker Aasebø at det vi generaliserer i kvalitative undersøkelser ikke er enheter, men *intersubjektive meningsstrukturer* som kommer fram av analysen. En viss mengde av aktørene eller informantene må handle på bestemte måter for at det skal være mulig å snakke om en sosialt foreliggende meningsstruktur. «Det avgjørende er altså ikke om en viss prosent av aktørene passer inn i mønstret, men at det er tilstrekkelig mange til at sosial meningsstruktur framstår og til at den synliggjøres.» (Ibid.: 92).

Karin Hake stiller i boken *Barn og unges fjernsynsverden* det retoriske spørsmålet om det ut fra en undersøkelse av noen utvalgte grupper barn og unge er mulig å finne ut noe om barns og unges fjernsynsverden (Hake 1998: 64). Hun svarer at hennes empiri kan gi presise beskrivelser av fenomener som har overføringsverdi til grupper som det er naturlig å sammenligne intervjuobjektene med, og som kan være likeverdige og ha felles trekk med dem. «Derfor gjelder det også å velge ut et lite antall, men gode informanter som kan fortelle noe om de spørsmålene man vil ha svar på. Målet må være å komme fram til *noe mer enn 'case-studies'* og beskrivelser av enkeltindivider eller grupper som ikke har noen gyldighet utover det enkelte tilfellet.» (Ibid.: 64). Overført på min undersøkelse betyr dette at dersom jeg finner noen mønstre og tendenser hos de 24 informantene/elevene i deres fortellinger om deres avisverden i dag og deres innstilling til framtidig avisbruk, så blir dette «*noe mer enn 'case-studies'*».

Jeg har helt fra første stund bevisst valgt å bruke ordet elever om de 24 deltakerne i denne undersøkelsen, først og fremst for å tvinge meg selv til å tenke at vi sammen skulle komme videre i en prosess. Ordene informant eller respondent har for meg konnotasjoner som innebærer at elevene blir forskningsobjekter i stedet for handlende subjekter.

Jeg skiller mellom barn og ungdommer. Elevene var ved begynnelsen av prosjektet mellom 11 og 18 år gamle. Norsk tv-meterpanel definerer barn som personer mellom 3 og 11 år og voksne som personer over 12 år. Det ville imidlertid gi helt feil assosiasjoner dersom jeg brukte ordet «voksen» i stedet for ungdom i dette prosjektet.¹⁹ Det er vanlig å kalle en 13-åring for ungdom, mens 18-åringer i noen sammenhenger blir kalt for voksne, i andre for ungdommer. Jeg har valgt å bruke ordet «barn» om elevene på barnetrinnet og «ungdommer» om elevene både på ungdomstrinnet og på videregående trinn.

Først siterte jeg elevenes skriftlige utsagn ordrett uten å rette språklige feil og stavefeil. Ved første gjennomlesing av oppgaven så jeg imidlertid at elevenes anonymitet ville sikres bedre hvis jeg rettet disse feilene, og jeg valgte derfor å gjøre det. Spørreskjemaene er besvart anonymt – dog har elevene krysset av for jente eller gutt – mens hjemmeoppgavene er levert med navn.

3.2 Første samling: Hva leser jeg?

Den homogene utvalgsstrategien (interesserte skoleelever) ble kombinert med en stratifisert bevisst utvalgsstrategi (Vaagan 2002) ved at de tre refleksjonsgruppene ble etablert i tre ulike områder: Gruppen på *barnetrinnet* ved Kurland skole i Sarpsborg, gruppen på *ungdomstrinnet* ved Haugerud skole i Oslo og gruppen på *videregående trinn* ved Horten videregående skole. (Se for øvrig kapittel 4 for en nærmere beskrivelse av gruppene.) Jeg tok kontakt med norsklærerne på de respektive klassetrinn, som alle var velvillig innstilt både til prosjektet og til at de aktuelle elevene leverte hjemmeoppgaver til meg om avislesing som erstatning for oppgaver i norsktimene. Lærerne var også mine kontaktpersoner overfor de foresatte og hva gjaldt alt det praktiske rundt samlingene (klasserom, levering av oppgaver, møtetidspunkter). De elevene som sa seg interessert i å være med i prosjektet, fikk et brev med hjem for å få foresattes godkjenning av deltakelsen.

For å gjøre det enklere å håndtere prosjektet valgte jeg å gjennomføre alle samlingene over samme lest selv om de yngste deltakerne var 11 år og de eldste 18 år. På første samling i

---

¹⁹ Jf. undertittelen på oppgaven: En undersøkelse om barn og unges avislesing og deres refleksjon over avisen som medium.

desember 2002 brukte jeg innledningsvis noe tid til å fortelle om prosjektet og om meg selv og til å få dem til å fortelle litt om seg selv og sine medievaner. Resten av samlingen brukte vi til å fokusere på «*Dette leser jeg i avisen*». Elevene fylte ut spørreskjema 1 (se vedlegg 3), som består av kvantitative spørsmål og avkrysningsspørsmål om deres avislesing i dag. Deretter gikk vi gjennom teksten til hjemmeoppgave 1 (se vedlegg 5), som dels besto av en oppgave der de skulle registrere hva de leste i tredje uke i 2003, og dels av kvalitative spørsmål.

3.3 Annen samling: Hvorfor leser jeg dette?

Den andre samlingen startet med at jeg oppsummerte spørreundersøkelsen i desember samt hjemmeoppgavene deres. Ut fra dette fikk vi i stand en diskusjon der vi fokuserte på *Hvorfor leser jeg akkurat dette?* Etter første time gjennomførte vi et kontrollert eksperiment der elevene fikk hvert sitt eksemplar av dagens *Dagbladet*. De fikk en halv time til konsentrert lesing og skulle sette kryss ut for de artiklene de leste, og sirkel ut for de artiklene de «skumleste» eller ville ha lest hvis de hadde hatt bedre tid. Grunnen til at jeg valgte *Dagbladet*, var at spørreskjema 1 hadde vist at en god del av elevene kom fra familier der man abonnerte på en dagsavis, og jeg ønsket ikke at de skulle ha lest avisen før de kom på skolen. Jeg ønsket en riksavis slik at alle tre elevgrupper hadde noenlunde samme referanseramme til nyhetene. Når jeg valgte *Dagbladet* og ikke *VG*, skyldes det at elevenes svar på spørreskjema 1 viste at færre leste *Dagbladet* enn *VG*, og at det dermed ville være enda mindre sannsynlig at noen av dem hadde lest avisen før de kom på skolen. Etter at elevene hadde lest avisen, ble de bedt om å skrive ned stikkord for de artiklene de husket. Deretter skulle de markere hvilken artikkel som hadde gjort mest inntrykk på dem. Ut fra deres markeringer fikk vi så i gang en diskusjon i gruppen om hvorfor elevene tror de leser akkurat de artikler de leser. Til slutt gjennomgikk vi teksten til hjemmeoppgave 2 (se vedlegg 6), som i likhet med første hjemmeoppgave besto av både kvalitative og kvantitative spørsmål under overskriften *Hvorfor leser jeg avis?*.

3.4 Tredje samling: Hvordan bør avisen være?

Hjemmeoppgave 2 ble sendt til meg i månedsskiftet mars/april, slik at jeg hadde lest den før tredje og siste samling. På denne samlingen startet vi med å oppsummere hjemmeoppgavene. Deretter fylte elevene ut et nytt spørreskjema (vedlegg 4) som besto av både kvantitative og kvalitative spørsmål om familiens forhold til aviser i dag, og om

elevens oppfatning av avis i framtiden. *Hva og hvordan bør avisen skrive for at den er interessant for meg?* sto som overskrift for denne siste samlingen, der elevene – etter å ha fylt ut spørreskjemaet – delte seg i en gutteredaksjon og en jenteredaksjon med oppfordring om å lage en avis som også deres jevnaldrende ville finne interessant. Vi avsluttet samlingen med en evaluering av prosessen fra starten i desember 2002, fire måneder tidligere. De som sa noe, var bare positive og ga uttrykk for at det var morsomt å være med på noe som det skulle skrives oppgave om. Av svarene på spørsmål 6 i spørreskjemaet som de hadde besvart tidligere samme dag, går det fram at noen (fem av elevene) var negative til å delta i en lignende undersøkelse, enten fordi de syntes det hadde tatt mer tid enn forventet, eller fordi de ikke fikk spesielt utbytte av det.

3.5 Kvantitet, kvalitet og tendenser

Sigurd Høst, en av de norske medieforskerne som har forsket mest på aviser, er opptatt av at kvantitative og kvalitative undersøkelser kan supplere hverandre.²⁰ Denne undersøkelsen der jeg følger 24 elever over tid, og der de leverer skriftlige innspill til min forskning, ville neppe ført fram til det som var intensjonene med oppgaven – å finne ut hvordan dagens ungdommer stiller seg til avislesing i framtiden – dersom jeg ikke hadde tatt i bruk *både* kvantitative og kvalitative metoder. «Kvantitet bestämmer mängd och kvalitet bestämmer art,» fastslår Annika Lantz (1993: 32) og føyer til: «Saknas kunskaper om vari fenomenet består, vilka kvaliteter det har, är det ointressant att ställa frågor om 'hur mycket'. *Kvalitet är således överordnat kvantitet.*» Å arbeide med refleksjonsgrupper innebærer en kvalitativ tilnærming, men før jeg kommer så vidt, er jeg nødt til å ha kartlagt en del kvantitative spørsmål for – med Gjelsten og Simonnes' ord – å «få ein mest mogleg rikhaldig og fyldig analyse» (se side 23). Disse to forfatterne peker på at det er to ulike erkjennelsesinteresser bak de kvantitative og de kvalitative dataene. I de kvantitative undersøkelsene er formålet oftest å få fram og forklare årsakssammenhenger, der målet er å klargjøre, forklare og generalisere. Ved en kvalitativ innfallsvinkel har forskeren som formål å forstå, forklare og illustrere tendenser: «Forskaren er ein handlande person og ikkje ein 'nøytral' iakttakar. Når ein brukar kvalitative metodar slik, vil ein oftast gjere nokre djupsnitt, som i vanleg forstand ikkje er representative, men som kan teikne nokre tendensar.» (Gjelsten & Simonnes 1997: 89). Sosiologen Tove Thagaard er også opptatt av dybden ved kvalitative metoder: «Kvalitative metoder søker å gå i dybden og vektlegger betydning, mens

---

²⁰ Se for eksempel Høst 1998: 15.

kvantitative metoder vektlegger utbredelse og antall.» (Thagaard 1998: 16). For at jeg skulle bli i stand til å antyde tendenser om ungdommens holdning til avis i framtiden, var jeg først nødt til å få et visst overblikk over nåtiden. De kvantitative utsagnene fra elevene har gitt meg dette overblikket, som jeg har valgt å formidle i tabeller. De kvalitative utsagnene, derimot, utdyper betydningen av de kvantitative utsagnene.

3.6 Metodetriangulering

Gruppediskusjon, subjektive/objektive besvarelser på spørreskjemaer og hjemmeoppgaver samt et kontrollert eksperiment i form av avislesing under en av samlingene innebærer at jeg i praksis har brukt triangulering som metode for å få valide data. Sosiolog Anne Ryen påpeker, med henvisning til Norman Blaikie, at triangulering gir assosiasjoner til navigering, der man finner posisjonen ved hjelp av to punkt. «Med bare ett punkt til hjelp ville posisjonen være mye mer usikker. Brukt på denne måten sikter triangulering til én virkelighet, som man objektivt kan kjenne gjennom å bruke flere metoder innen samfunnsforskningen.» (Ryen 2002: 194). Det er ingen grunn til at triangulering skal forbeholdes utvalgte typer forskning – medieforskningen trenger i like høy grad triangulering som en måte å bekrefte data på «samt til å utdype forståelsen for ulike aspekter knyttet til samme sak, det vil si gjøre forskningen mer fullstendig» (ibid.: 195 med henvisning til Todd D. Jick). Karin Hake sier om metodetriangulering: «Det vil styrke gyldigheten av svarene å bruke flere tilnærmingmåter til de samme spørsmålene.» (Hake 1998: 64).

Å etablere refleksjonsgrupper i et forskningsprosjekt og samtidig operere med både kvalitative og kvantitative metoder kan umiddelbart høres ut som inkonsekvent – refleksjon har ikke direkte noe med kvantitet å gjøre? Og dog: De kvantitative delene i *denne* undersøkelsen sier noe om i hvilken grad gruppene er sammenlignbare med de store gruppene som Norsk mediebarometer opererer med i sine årlige surveyundersøkelser, og som gir svar på spørsmål om antall. (For eksempel antall minutter brukt til avislesing en gjennomsnittsdag for aldersgruppen 9–15 år.) De kvalitative delene i undersøkelsen sier hva fenomenet eller fenomenene egentlig består i, og hvilke kvaliteter det/de har, jf. Lantz. I den kvalitative delen kommer jeg som forsker mye nærmere informantene. Jeg påvirkes av deres utsagn og deres forståelse av forhold knyttet til avislesing, for eksempel ved deres måte å forholde seg til et begrep som sladder på, og jeg justerer derfor datainnsamlingen etter hvert som forskningsprosessen skrider fram. På denne måten kan en si at det etableres

et subjekt–subjekt-forhold mellom elevene og meg, i motsetning til den kvantitative delen av undersøkelsen der jeg føler meg som en handlende observatør (subjekt) og elevene blir objekter (Thagaard 1998: 16–17). Etter hver samling forsøker jeg å lage en foreløpig analyse av dataene og bruke denne delanalysen som utgangspunkt for neste samling. Etter hvert går det opp for meg at det er nyttigere for meg å skille mellom kvantitative og kvalitative *data* enn mellom kvantitative og kvalitative metoder: De kvantitative dataene uttrykkes i mengdetermer, mens kvalitative data uttrykkes i tekst, men skillet er ikke alltid like entydig.²¹ For å finne mening i de dataene jeg sitter med, må jeg hele tiden kategorisere dem. På denne måten håper jeg å finne noen interessante mønstre som kan si meg noe om barns og unges avislesing, og om de vil lese aviser i framtiden. Jeg forsøker å sette opp ulike typer matriser (se vedleggene 1 og 2 for de enkelte gruppene) etter hvert som jeg får inn dataene. På denne måten prøver jeg å få et grunnlag for å reflektere over hvordan prosessen skal foregå videre. Det er som å sy et lappeteppe der du samler tusen lapper og må finne akkurat de tøystykkene som har samme mønster, slik at du kan få teppet til å utgjøre en avstemt helhet. Når jeg har samlet noen typer lapper og begynner å sette dem sammen, ser jeg at jeg mangler andre typer lapper. Først når alle gruppesamlingene er gjennomført og alle spørreskjemaene og hjemmeoppgavene besvart, har jeg tilstrekkelig med lapper til å sy meg et teppe. Noen av lappene viser seg nå å være såpass slitte at jeg må legge dem til side, andre passer ikke inn i helheten, men kan kanskje brukes senere til et annet teppe. Men en del lapper har et tydelig mønster. Disse ulike delmønstrene setter jeg til slutt sammen slik at jeg får et helt teppe.²²

Utgangspunktet/problemstillingen for prosjektet var – på bakgrunn av den generelle nedgangen i avislesing – å få barn og unge til å si noe om deres prioriteringer som avislesere i dag og i framtiden. Denne problemstillingen har jeg holdt fast ved også etter hvert som dataene kom inn. Jeg opererte i utgangspunktet med tre hypoteser, se avsnitt 1.2. For å teste hypotesene tok jeg utgangspunkt i *hva* slags aviser elevene leste, *hvorfor* de leste dem, og *hvordan* de ønsket avisene skulle være med hensyn til både innhold og form. Etter hvert som vi i refleksjonsgruppene jobbet oss gjennom «hv»-spørsmålene, utviklet det seg på bakgrunn av de kvalitative analysene nye antagelser som jeg ikke har klart å

---

²¹ Se Thagaard (1998: 16) og også Sigmund Grønmos bidrag «Forholdet mellom kvalitative og kvantitative tilnærminger i samfunnsforskningen» i *Kvalitative metoder i samfunnsforskning*, jf. litteraturlista.

²² Til å søke mønster i datainnsamlingen har jeg utenom Thagaard hatt spesiell god hjelp av bøkene til Kvale, til Lantz og til Aasebø, se litteraturlista. Thagaard, blant andre, viser til Miles & Hubermans *Qualitative Data Analysis* (1984, revidert i 1994).

teste i denne undersøkelsen, men som jeg tar opp i kapittel 7, «Jakten på den unge konsumenten». «Det å utvikle forskings spørsmål underveis i høve til data er elles eit velkjent prinsipp i kvalitativ forskning,» påpeker Ingunn Hagen (Hagen 2000: 122). Hun minner om at forskeren må være åpen for å bli overrasket, slik at en kan komme fram til kunnskap som ikke var forventet innenfor det paradigmet en startet med.

3.7 Å forske med barn og unge

Anita Werner har utviklet en helhetlig modell for mediepåvirkning som hun har brukt spesielt på studiet av barn og fjernsyn (Werner 1997: 18). Hun tar i denne modellen utgangspunkt i barnet selv og ser på fjernsynets rolle i forhold til alle andre påvirkningsfaktorer i barnets oppvekst: andre voksne, familie, andre medier, kamerater, fritidsorganisasjoner, skole, naboskap, grunnleggende innstilling, personlighetstype og mediekunnskap. I denne aktuelle undersøkelsen har jeg tatt utgangspunkt i elevene og deres egen aktivitet i forhold til avisen som medium. Jeg har i utgangspunktet ikke sett på avisen som påvirkningsfaktor i forhold til andre påvirkningsfaktorer, men etter hvert som prosjektet utviklet seg, så jeg at nettopp samspillet mellom de faktorene som Werner opererer med i sin modell, påvirker elevenes syn på hvilken rolle avisen spiller i deres oppvekst. Samtidig påvirker innholdet i avisene elevene: De identifiserer seg ofte med personene i oppslagene, men de er også ganske bevisste på når avisene overdriver i sine forsøk på å skape identifikasjon.

Møtet mellom medieinnholdet og mottakeren setter i gang mentale prosesser (Werner 1997: 22), noe elevene ga uttrykk for med spontane meningsytringer under gruppesamlingene. «Du vet ikke hvordan det ser ut inne i mitt hode,» sa en gutt til meg under en av gruppesamlingene. Han var litt oppgitt over at jeg hadde bedt elevene skrive ned hva de husket å ha lest i Dagbladet en halv time tidligere. Jeg måtte jo gi gutten helt rett: Jeg visste ikke hvordan det ser ut inne i hodet hans. Til gjengjeld mener jeg eller håper jeg å ha blitt ganske ydmyk med hensyn til å se verden gjennom barns og ungdommers øyne. For meg har for eksempel kjendis-journalistikk vært et fy-ord, men mange av de 24 elevene legger noe positivt i det. For mange av dem er det nettopp denne typen journalistikk som skal til for at de i det hele tatt fatter interesse for avisen. Som forsker kan ikke jeg tvinge informantene til å mene noe annet, men jeg kan påvise at de *samme* elevene også er opptatt av en rekke andre forhold i samfunnet enn kjendiser, og at de på lokalplanet

er opptatt av å ha en viss oversikt over hva som skjer omkring dem – en form for sunn nysgjerrighet.

Av barn og fulle folk får man høre sannheten, heter det i ordtaket. Jacqueline Scott viser til det når hun stiller spørsmålet: «Are children good respondents?»²³ Jeg tolker Scott som at hovedkonklusjonen hennes på spørsmålet er «ja», men forskeren bør være seg bevisst at et prosjekt som involverer barn og unge, stiller andre krav til forskeren som person. Det må etableres en god relasjon mellom barn og forsker/intervjuer, og sistnevnte må være tålmodig. Nettopp vissheten om at jeg tross alt skulle møte elevene tre ganger, gjorde at jeg følte mindre tidspress enn jeg ellers ville ha gjort. Det var viktig å opprettholde motivasjonen og ta seg tid til småprat som kanskje ikke hadde noe direkte med prosjektet å gjøre, men som ga oss kunnskaper om hverandre. Det jeg ikke rakk på én samling, ville jeg antagelig rekke på neste – og hvis vi ikke rakk å få belyst akkurat de og de spørsmålene, ja så var de kanskje ikke så viktige når alt kom til alt? Kompetansen om elevenes avislesing fantes hos dem, ikke hos meg. I denne sammenhengen var jeg eleven som søkte kunnskap og gjerne ville ha overført kompetanse fra dem til meg.

I boken *Børn som respondenter* (2002) presenterer de to norske forskerne Gustav Haraldsen og Trine Dale et sett med skjemavettregler for spørreundersøkelser rettet mot barn og ungdom. De påpeker (s. 124):

«Blant de som deltar i undersøkelsen, er motivasjon og kompetanse de viktigste betingelsene for hvor gode eller dårlige svar de gir. Svarpersoner som er interessert i det vi spør om, vil konsentrere seg mer om spørsmålene enn andre. Og desto mer kunnskap svarpersonene har om temaet, desto bedre vil selvsagt grunnlaget være for at de gir korrekte svar. Hovedutfordringene i selve spørreundersøkelsen er å vekke og opprettholde interessen for det vi spør om, og å gi svarpersonen tro på at de er kompetente til å svare.»

Jeg måtte gi gutten rett i at jeg ikke var i stand til å se inn i hodet hans, men jeg måtte samtidig overbevise ham om at han var den eneste som kunne fortelle meg hvordan det så ut der inne, slik at jeg ble i stand til å se verdenen slik han så den.

3.8 Kjønn og metode

Før jeg kontaktet de enkelte skolene, vurderte jeg å operere med egne grupper for gutter og jenter, fire i hver gruppe på hvert skoletrinn. Grunnen til mine overveielser var tosidig: For det første var jeg opptatt av å finne ut om det i disse aldersgruppene var kjønnsforskjeller i

måten elevene forholdt seg til avisen som medium på, i stoffet de prioriterte å lese, og i stoffet de ønsket å lese mer om. For det andre var jeg opptatt av å legge forholdene best mulig til rette for at begge kjønn fikk slippe til under gruppesamlingene. Jeg hadde en forestilling om at det kunne bli vanskelig for meg å få representative utsagn fra elevene dersom et av kjønnene dominerte samtalene. Når jeg til slutt endte med felles gruppesamling, skyldes det at jeg ønsket å få samlingene til i minst mulig grad å virke iscenesatt – de skulle ligne på andre klassetimer der elevene debatterer. Dessuten kunne det være en måte for meg til å teste ut mine egne evner til å få alle elever med i en diskusjon på. Under tredje og siste samling valgte jeg, som tidligere nevnt, å dele gruppen i to: en jenteredaksjon og en gutteredaksjon. Grunnen til dette var at jeg under de foregående samlingene hadde sett noen tendenser til at guttene og jentene prioriterte å lese forskjellig stoff i avisene, og jeg ønsket å teste om dette også ville slå ut i redaksjonenes prioriteringer av stoff i avisene.

I presentasjonen av funnene (se tabellene i kapitlene 5 og 6) opererer jeg med jenter for seg og gutter for seg. En slik inndeling måtte til for å vurdere tendensene i datamaterialet, og jeg har funnet det mest hensiktsmessig å opprettholde denne inndelingen også i den endelige presentasjonen.

3.9 Bruksstudier

Denne oppgaven dreier seg om hva et ungt publikum mener avisen betyr for dem, og hva de tenker om sin egen avislesing nå og i framtiden. De 24 elevene utgjør en aktiv avisleserkrets – aktiv ikke bare i den forstand at de fleste av dem rent faktisk leser aviser, men også ved at de har *meninger* om avislesingen: Hvilke behov har de, og hvilke opplevelser søker de? Slik passer undersøkelsen best inn i rammen for uses and gratifications-tradisjonen, som på norsk kalles bruksstudier eller bruks- og utbyttstudier. (Høst 1998: 12). Ingunn Hagen, som har bakgrunn i psykologi og medievitenskap, viser i *Medias publikum. Frå mottakar til brukar?* at bruksstudiene med utgangspunkt i psykologisk teori prøver å forklare hva som ligger til grunn for medievalgene våre. Bruksforskningen konsentrerer seg om individuelle disposisjoner for mediebruk og fokuserer på folks underliggende motiver for å bruke media og på hvordan mediebruk kan tilfredsstille underliggende behov. «Det er vanleg å seia at denne tilnærminga derfor er

---

²³ Jacqueline Scott (1997) s. 335: «An old proverb says it is only children and fools who tell the truth.»

meir oppteken av kva publikum gjer med media enn kva media gjer med publikum.» (Hagen 2000: 57). Overført til denne aktuelle undersøkelsen kan publikums reduserte avislesing få dramatiske konsekvenser selv for veletablerte aviser som i dag har en relativt sunn økonomi, jf. oppslaget i *The Economist* omtalt i innledningskapitlet. En av jentene i gruppen på ungdomstrinnet hadde tydeligvis reflektert over hva dalende publikumsinteresse gjør med mediene: «[...] hvis vi ungdom ikke leser aviser, går en hel avisgenerasjon bort, og når vi blir voksne, så har ikke de som trykker avisene noen jobb».

Ingunn Hagen viser til en av pionerene innen bruksstudiene, Herta Herzog, som alt i 1944 viste potensialet i forskning på mediebruk. Hun argumenterte for at en forsker først må skaffe seg systematisk kunnskap om medieinnholdet, også når en skal studere publikum. Herzog konsentrerte seg om radiolyttere og om å få fram hva som karakteriserte dem. Hun var opptatt av hvilket utbytte og hvilke faktiske opplevelser de hadde. Hvis avisene skal bli i stand til å legge en effektiv strategi for å få dagens unge til å lese aviser i like høy grad som deres foreldre og besteforeldre, må de komme i dialog med ungdommen og få dem til å si noe om utbytte og faktiske opplevelser. Det er ikke sikkert at det holder med et bilag, myntet på de unge, hver fredag. Kanskje er det bedre med små drypp hver dag enn et ukentlig bad.

«Dei behova eller gruppene av behov media kan tenkjast å tilfredsstilla, finn ein ofte utvikla som typologier om mediebruk,» skriver Ingunn Hagen (2000: 60) og viser til Dennis McQuail.²⁴ Hagen omtaler fire funksjoner av mediebruk: informasjonsfunksjon, underholdningsfunksjon, integrasjon og sosial kontakt samt styrking av personlig identitet. Kritiske røster mot bruksstudietradisjonen mener at den legger lite vekt på medieinnhold – den oppfatter tekst som en fast enhet og ser ikke på hvilken mening en tekst kan ha for publikum (ibid.: 63). I et forsøk på også å se på innholdet i tekstene, ikke kun på tekstenes funksjon i forhold til unge lesere, har elevene diskutert og skrevet om sine stoffprioriteringer og reflektert over *hvorfor* de prioriterer noen tekster framfor andre.

3.10 Overførbarhet, troverdighet og bekreftbarhet

Jeg har tidligere (avsnitt 3.1) belyst spørsmålet om generalisering, altså om resultatene i denne undersøkelsen gjelder i andre sammenhenger enn den konkrete situasjonen der de

---

²⁴ 1987-utgaven av hans lærebok *Mass Communication Theory: An Introduction*. Sage, Beverly Hills.

ble samlet inn (Hake 1998: 64). I tilknytning til kvalitative studier bruker Tove Thagaard konsekvent begrepet overførbarhet om det vi i kvantitative studier kaller generalisering. Selv om min undersøkelse bygger på både kvalitativ metode og kvantitativ metode, har jeg funnet det mest hensiktsmessig å bruke begrepet «overførbarhet» framfor generalisering. «I kvalitative studier gir *fortolkningen grunnlag for overførbarhet* og ikke beskrivelser av mønstre i dataene. Spørsmålet er om den tolkningen som utvikles innenfor rammen av et prosjekt, også kan være relevant i andre sammenhenger.» (Thagaard 1998: 184). I tråd med Thagaards anbefaling har jeg ikke funnet det hensiktsmessig å referere til analyse som en *egen* fase i forskningsprosessen. Analyse og tolkning er tett sammenvevd, men: «Den delen av analysen som innebærer bearbeiding og sortering av dataene, kan likevel knyttes til en tidligere fase enn den delen som er knyttet til utviklingen av begreper og refleksjoner over hvordan dataene skal forstås.» (Ibid.: 26). Å følge Thagaard på dette punktet innebærer at kapitlene 5 og 6 om funn og analyse inneholder beskrivelsen av mønstre i dataene og min fortolkning av dem, mens jeg i kapittel 7 – «Jakten på den unge konsumenten» – prøver å reflektere over hvordan mønstrene kan settes inn i en mediepolitisk og samfunnsmessig sammenheng.

Videre bruker Thagaard begrepene troverdighet og bekreftbarhet i forbindelse med kvalitative studier der vi i kvantitative studier bruker begrepene reliabilitet og validitet. Karin Hake peker på at reliabilitet, som hun også omtaler som pålitelighet, kan være problematisk i kvalitativ forskning fordi ett av kriteriene til pålitelighet er kravet om at framgangsmåten lar seg gjenta. Kvalitativ metode innebærer ofte et møte mellom to eller flere personer, og ethvert slikt møte har en unik karakter. «Bevisst refleksjon i analyse og tolkning av resultater er forhold som styrker undersøkelsens reliabilitet – hvor nøyaktig undersøkelsen måler det den skal måle,» konkluderer Hake (1998: 63). Thagaard kommer inn på det samme når hun sier at troverdighet er knyttet til at forskningen utføres på en tillitvekkende måte. «En forskningslogikk som er basert på et prinsipp om objektivitet, hvor forskeren oppfattes som uavhengig i forhold til informanten, er ikke holdbar i studier der mennesker forholder seg til hverandre. Forskeren må *argumentere for troverdighet* ved å redegjøre for den betydningen det kan ha at forskeren er sitt eget forskningsinstrument.» (Thagaard 1998: 179). Ved å reflektere over konteksten for innsamling av data, over hvordan relasjonene mellom de 24 elevene og meg kan influere på den informasjonen jeg får som forsker, og over hvordan forskningsprosessen har utviklet seg, håper jeg å være

troverdig ikke bare i elevenes øyne, men også ut fra ståstedet til dem som dette prosjektet til syvende og sist er myntet på: avisene.

Validitet – gyldighet – har tradisjonelt vært knyttet til intensjonen om å skille objektive fakta fra subjektive betraktninger (Aasebø 2001: 77). Formålet med gruppesamlingene og elevenes skriftlige materiale har imidlertid ikke vært å få tak i en *objektiv sannhet* sammenlignet med for eksempel resultater fra andre undersøkelser. Målet har derimot vært å få tak i barns og unges ekspertise på sitt forhold til aviser slik de selv formidler det.²⁵ På denne måten kan dette forskningsprosjektet forhåpentlig supplere de store, årlige kvantitative undersøkelsene av barns og unges medievaner (Norsk mediebarometer og Forbruker & Media). Spørsmålet om gyldighet (bekreftbarhet hos Thagaard) må knyttes til de mulighetene den kritiske leser har til å vurdere hvordan forskerens ståsted kan ha påvirket tolkningen av resultatene (Thagaard 1998: 184). Derfor tilstreber jeg hele tiden å orientere leseren om mitt ståsted, som først og fremst har vært å legge forskningen til rette ut fra elevenes premisser, slik at de opplysningene de direkte eller indirekte gir meg gjennom oppgaver og gruppesamlinger, er så autentiske eller gyldige som overhodet mulig.

3.11 Vanskelig balansegang

Hensikten med de skriftlige oppgavene var å få elevene til å gi uttrykk utelukkende for egne preferanser og synspunkter. Under gruppesamlingene kunne jeg risikere at de følte de måtte bekrefte *hverandre* mer enn seg selv. Hvis for eksempel flere elever ga uttrykk for at de så på tv halvannen time hver dag, var det kanskje vanskelig for en elev å si at han/hun så på tv tre timer daglig. Det motsatte kunne imidlertid også skje, nemlig at de var såpass trygge på hverandre under gruppesamlingene at de ikke hadde noe behov for verken å bekrefte eller bli bekreftet, mens de i de skriftlige oppgavene følte de måtte legge til litt ekstra for å imponere forskeren? Det finnes neppe noen fullgod metode som tar høyde for slike forhold, og jeg har brukt de metodene som jeg tror er mest hensiktsmessige ut fra problemstillingen. De kvantitative delene – faktadelen – avspeiler elevens oppfatning av virkeligheten slik de har videreformidlet den til meg. (Hvor mange aviser abonnerer familien på, hvor mange timer bruker elevene på avislesing, osv.) Men de kvalitative delene, som bygger på et subjekt–subjekt-forhold mellom elevene og meg, vil aldri kunne

---

²⁵ En omskrivelse av Hake (1998: 63). Hun bruker ordet «fjernsyn» der jeg bruker «avis».

bli noe mer enn min gjengivelse av hvordan virkeligheten fortøner seg når jeg forsøker å se den med elevenes øyne. Desto viktigere blir det at jeg hele tiden redegjør for hvor jeg selv befinner meg: På den ene siden må jeg som forsker styre gruppen framover i prosessen, på den andre siden er det gruppemedlemmenes utsagn som skal danne bakgrunn for den videre utviklingen i gruppen av kunnskap om egen avislesing. For meg var dette til tider en vanskelig balansegang, og jeg måtte spesielt under første samling gripe tak i meg selv for å hindre at «styreren» i meg ble utålmodig og begynte å stille ledende spørsmål til gruppedeltakerne for å få fortgang i prosessen. At jeg – tross alt – ble oppmerksom på denne faren har forhåpentlig skjerpet meg under sammenstillingen, analysen og tolkningen av dataene og dermed styrket min troverdighet som forsker.

4 Kjennetegn ved gruppene

4.1 Hvor representative er elevene?

Målet med prosjektet har vært å danne seg et bilde av avislesingen til et ungt publikum og å gjøre barna og de unge selv til *aktive* deltakere i en diskusjon om aviser i dag og i framtiden. En hovedutfordring har vært å få dem til å sette ord på sine interesser og behov og å relatere dette til avisenes kritiske funksjon og deres samfunnsrolle.

Et fellestrekk for elevene i de tre gruppene er at det er fire jenter og fire gutter i hver gruppe, og at de frivillig har blitt med i prosjektet – de har meldt seg som interesserte til norsklærerne. Alle lærerne var positive til at de to hjemmeoppgavene som inngår i prosjektet, skulle erstatte to norskoppgaver. Samtlige lærerne svarte bekreftende på spørsmålet om de mener de åtte elevene representerer et tverrsnitt av klassen som helhet. (Se nærmere om Haugerud nedenfor.) Under samlingene viste det seg imidlertid at elevene i enkelte spørsmål selv oppfatter seg som lite representative for resten av klassen. «Hadde du spurt de andre guttene i klassen, hadde du fått et annet svar,» sa guttene ved Horten videregående da de fortalte at de var mye mindre interesserte i sport enn det jentene i gruppen var. Det samme sa guttene på Haugerud (ungdomstrinnet) om sportsstoffet.

Alle elevene i de tre gruppene hadde i prinsippet adgang til Internett, enten hjemme eller på skolen. Alle tre skoler hadde abonnement på Internett, men for gruppene på barne- og ungdomstrinnet var det begrenset med pc-er til rådighet. Gruppen i videregående skole opplevde ikke slike begrensninger.

4.2 Kort beskrivelse av de enkelte gruppene

4.2.1 Kurland barneskole

Gruppen på Kurland var en oppvakt og morsom gjeng med en innsikt i avisverdenen over det en kunne forvente av 12-åringer. Klassen som helhet hadde jobbet mye med nyheter, og gruppen kunne uvanlig mye om aviser både her og i utlandet. Klasselæreren, som også er norsklæreren deres, har i stor utstrekning brukt aviser i undervisningen, og elevene har vært veldig interesserte i å diskutere nyhetsbildet. Under første samling, da det var viktig for meg å bli kjent med gruppen, ville elevene gjerne prate og tegne på tavla. De fikk

derfor skrive på tavla navnet på alle aviser de kjente, og det var imponerende mange – ikke bare norske, men også danske, tyske, engelske og amerikanske aviser. De leser dem ikke, men de kunne titlene og forklarte det med at læreren hadde omtalt dem, og at de etterpå hadde surfet på nettet og funnet dem. Av gratisaviser i området leste de «av og til» gratisavisen *Sarpsborg I DAG*, som kommer ut én gang i uken. Avisen er imidlertid ikke nevnt i elevenes skriftlige besvarelser. Gruppen kjente til en del avisbegreper som for eksempel tittel og ingress. Under første samling brukte jeg ett ord som var ukjent for dem, nemlig «petit», mens de visste hva leder og kronikk var. De var uvanlig mye opptatt av selve journalistrollen, og jeg går ut fra at det henger sammen med deres avisrelaterte undervisning.

Av hjemmeoppgave 2 går det fram at guttene har ulike typer fritidsaktiviteter. En spiller keyboard og golf, en annen fotball, en tredje skriver sport uten å spesifisere nærmere, og den fjerde gutten fører opp bandy, orientering, frimerker, historie, geografi, andre land og planter. Samtlige jenter i gruppen spiller håndball. For øvrig leser de bøker, er sammen med venner, og en av jentene har både dans og fiske som fritidsaktivitet.

To av jentene og to av guttene har i løpet av den siste måneden lest ukeblader som *Se og Hør* og *Her og Nå*. Samtlige jenter, men kun én av guttene har lest bøker i løpet av den siste måneden. Én gutt og én jente har lest *Donald*.

De fire guttene i gruppen ser for seg at de med tiden vil få seg jobb på kafé, bli statsminister, flyger og livvakt. Jentene tror de blir lærer på videregående, reisende tv-reporter, advokat og lege.

4.2.2 Haugerud ungdomsskole

Skolen ligger i et av de områdene i Oslo der det bor flest familier med innvandrerbakgrunn. I gruppen var det seks etnisk norske elever, og gruppen er dermed ikke representativ for 9. klassetrinn på Haugerud skole hva gjelder etnisitet. Her er det nemlig omtrent lik fordeling av elever med norsk og utenlandsk bakgrunn. Det vil gå utenfor rammene for denne oppgaven å spekulere i hvorfor det var lavere interesse for prosjektet blant ungdommene med innvandrerbakgrunn enn blant de etnisk norske

ungdommene.²⁶ De to som ble med i gruppen, bidro i høy grad til å drive prosessen framover.

Første gang jeg møtte gruppen, var på Haugerud skole – på lærernes møterom. Det var en rolig og reflektert gruppe – litt stille og beskjedne. De ville gjerne at neste samling skulle finne sted på min arbeidsplass, Høgskolen i Oslo, og jeg tenkte at det kanskje ville gjøre dem litt mindre forsiktige hvis de kom bort fra egen skole. Men de var fortsatt så veldisiplinerte at jeg til slutt spurte om de alltid var så rolige. Deres spontante latter var et tydelig uttrykk for at de langt fra oppfattet seg som stille og forsagte, noe som kan tyde på at de opplevde å gå inn i en annen rolle så snart de skulle være informanter i en undersøkelse. I hvilken grad denne «nye» rollen influerer på svarene på spørreskjemaene, på hjemmeoppgavene og på diskusjonen under samlingen, er vanskelig å si noe om. Selv om informantrollen var mest markant i ungdomsskolegruppen, gjorde den seg sannsynligvis også gjeldende for de to andre gruppene, noe som jeg, som tolker av utsagnene deres, må ta hensyn når jeg skal vurdere troverdighet, bekreftbarhet og overførbarhet.

Gratisavisen *Avis 1* blir distribuert i området. En av guttene nevnte under samlingen at han leser den på grunn av gode anmeldelser av dataspill, og han har også senere levert hjemmeoppgave som viser at han leser avisens artikler om dette.

Under gjennomgang av lista over ulike stoffområder i avisene (lagt ved hjemmeoppgave 1, se vedlegg 5) spurte jeg om det var noe som manglet. En av guttene svarte straks: Økonomi! Han har helt rett: Både økonomi og næringsliv mangler i oversikten. Andre mangler som gruppen pekte på, er kongestoff, forbrukerstoff og anmeldelser av spill.

Guttene på Haugerud oppgir at de bruker fritiden på fotball, sykling, data, musikk, skrive lyrikk og rapping og på å lese om biler og motorsykler. Tre av jentene skriver at de har lesing som fritidsbeskjeftigelse. Ellers er tre av dem aktive innen idrett, tre innen musikk/dans/sang. Én av jentene oppgir at hun bruker deler av fritiden på data, mens en annen bruker tid på hunden sin.

---

²⁶ Jeg håper noen vil ta opp denne tråden og i et annet prosjekt fokusere på avislesevaner i innvandremiljøene.

To av jentene og tre av guttene har i løpet av den siste måneden lest ukeblader som *Se og Hør* og *Her og Nå*. Bladene *Shape Up*, *Topp* og *[mag]* blir nevnt blant jentene som lesestoff. Samtlige fire jenter har i tillegg lest bøker, mens kun én av guttene har lest en bok. Til gjengjeld har guttene i langt større utstrekning enn jentene lest tegneserier.

De to guttene i gruppen som svarer på spørsmålet om hva de tror de jobber med om noen år, svarer henholdsvis flygeleder og aksjemegler. Av jentene svarer to lege, én svarer sykepleier, og den siste svarer at hun først jobber som lærer/popstjerne og senere som rektor.

4.2.3 *Horten videregående skole*

Gruppen i 2. klasse ved Horten videregående skole var engasjert og likte å diskutere. Allerede under første samling fikk vi en artig diskusjon om debattinnleggene i *Gjengangeren* – innlegg som de åpenbart leser, selv om de virker «kjedelige, men mange innlegg dreier seg om lokalpolitikken og er derfor viktig for oss,» som en av elevene sa. På spørsmålet om hvorfor de er så opptatt av lokalpolitikk, svarte de at det kanskje skyldes at nestlederen i et av ungdomspartiene hadde gått på skolen. Fordi det lokale er så viktig for elevene, er *Gjengangeren* en helt nødvendig avis for de fleste, selv om de mente at *VG*, *Dagbladet* og *Aftenposten* har mer «ordentlig» avisstoff. Horten videregående legger vekt på at elevene benytter pc og Internett i undervisningen, og skolen har intranett for både elever og lærere. De fleste elevene i gruppen anslo at de bruker om lag halvannen time per uke foran pc-en til spill, chatting og surfing.

Jentene i gruppen bruker mye av fritiden på fotball og vennene sine. Likevel har de alle fått tid til å lese flere bøker samt noen tegneserier og ukeblader i løpet av den siste måneden. Guttene bruker en del tid på data, to av dem jobber ved siden av skolen, og alle bruker tid på å være sosiale sammen med venner. En av guttene komponerer og er med i en rappegruppe, en annen er leder for en snekkergruppe for gutter. Likevel har alle guttene fått tid til å lese én eller flere bøker i løpet av den siste måneden, og tre av dem har også lest tegneserier.

Jentene tror de om noen år vil jobbe som ingeniør, hotelleier, fysioterapeut, barnepsykolog eller jurist. Guttene er litt mer usikre, men to av dem tror de vil bli henholdsvis ingeniør og advokat, mens én av dem kanskje vil jobbe på posten (der han allerede har en jobb nå).

4.3 Elevene om andre medier

De fleste elever på barnetrinnet ga uttrykk for at de daglig så én–to timer på tv, inkludert lokal-tv, og at de hører en del på radio (som bakgrunn). De var spesielt opptatt av underholdningsprogrammer som «Torsdagsklubben» og figurer som Mr. Bean. Blant nyhetsprogrammene scorer TV2-nyhetene høyest. «På grunn av de fine værdamene,» sa en av guttene. Både jentene og guttene hadde surfet på Internett, men i den grad de brukte pc, var det først og fremst til dataspill.

På ungdomstrinnet mente de fleste elevene at de så på tv to–tre timer per dag, først og fremst underholdningsprogrammer spesielt for ungdommer på de kommersielle kanalene. Radio hørte de svært lite på – «bare når jeg sitter i bil,» sa en av elevene. Det virket som om de fleste hadde pc hjemme, men at de først og fremst brukte den til spill, til dels også til å surfe på Internett, men lite til å lese avisenes nettutgaver. «Nettavisene gir bare overskriftene og hovedinnholdet. Vil du lese mer, må du lese papirutgaven,» uttalte en gutt under første samling.

Elevene på videregående trinn var stort sett enige om at de tilbringer mindre tid foran tv-skjermen nå enn i ungdomsskolen; om lag halvannen time per dag og mindre i helgene. De ser mest tv om kvelden, og de hører mye på radio – det vil si: De har den på i bakgrunnen mens de gjør andre ting.

4.4 Oppsummering av kjennetegn

Elevene i de tre gruppene er aktive både på skolen og i fritiden. De har mange interesser, men en del av dem får likevel tid til å lese en del også utenom skolearbeid og aviser. Nesten alle jentene i de tre gruppene leser bøker; alle guttene på videregående har lest bøker i fritiden. Disse guttene er samtidig mest aktive på nettet i fritiden. Det er et generelt trekk ved de tre gruppene at elevene kan tenke seg yrker som krever lang utdanning. Ingen av de 24 ser ut til å ha planer om å bli håndverker. Kun én av de 24 uttrykker pessimisme med hensyn til å få jobb i det hele tatt.²⁷ Elevene virker generelt veltilpassede og har tro på framtiden. De kommer åpenbart fra forhold der nettverket rundt dem fungerer, og der det å følge med i nyhetsbildet inngår som en rutine i hverdagen. Ut fra min tolkning er elevene representative for avisenes potensielle lesere i dag og i framtiden. Mistilpassede

ungdommer med liten tro på framtiden har sannsynligvis mindre overskudd til avislesing og til å uttale seg om eventuell avislesing i framtiden. Jeg vil komme nærmere inn på dette i avsnitt 7.1, «Satser på de sterke».

---

²⁷ Jentene i samtlige grupper virker i høyere grad enn guttene å være innstilt på å velge en lang utdanning.

5 Funn og analyse – nåtiden

5.1 Hvilke aviser leser elevene?

Under første samling ble elevene i spørreskjema 1 (vedlegg 3) bedt om å skrive navnene på de papiravisene de hadde lest i løpet av den siste uken – altså ikke nødvendigvis hver dag i uken, men i løpet av uken. En total oversikt over svarene er gjengitt i vedleggene for hver gruppe. Mange av elevene oppgir at de har lest forskjellige aviser i løpet av uken. Av vedleggene vil det gå fram hvilke forskjellige aviser hver enkelt elev oppgir å ha lest i løpet av den siste uken. Tabellene nedenfor viser hvor mange elever som har lest de enkelte aviser. Hver elev kan med andre ord ha lest flere av avisene i tabellene.

Tabell 1: Lokale dagsaviser / lokale fådagersaviser²⁸ lest i løpet av den siste uken

Skoler/aviser	Jenter	Gutter
KURLAND		
Sarpsborg Arbeiderblad	4	4
Fredriksstad Blad	1	1
Moss Avis	1	0
HAUGERUD		
Akers Avis Groruddalen	2	2
Avis 1 (gratisavis)	1	0
HORTEN		
Gjengangeren	4	3
Tønsbergs Blad	3	1
Østlands-Posten	1	0

---

²⁸ Norsk mediebarometer bruker følgende definisjon: *Distriktsavis* omfatter aviser som kommer ut utenfor Oslo, med mer enn fire utgaver per uke. *Lokalavis* omfatter aviser med fire eller færre utgaver per uke. Andre, for eksempel Sigurd Høst (1998), skiller mellom fire forskjellige nivåer for aviser: et nasjonalt nivå, et nivå for storbyaviser, ett for lokale dagsaviser og ett for lokale fådagersaviser.

Tabell 2: Elevenes lesing av riksdekkende aviser (minus «nisjeaviser») i løpet av den siste uken

Skole	Aftenposten		VG		Dagbladet	
	Jenter	Gutter	Jenter	Gutter	Jenter	Gutter
Kurland	1	1	2	3	2	0
Haugerud	4	3	3	3	2	2
Horten	1	2	2	3	3	2
Totalt	6	6	7	9	7	4

Tabell 3: Elevenes lesing av nisjeaviser. Begge aviser kan også sies å være riksdekkende aviser

Vårt Land	0	1 (elev på Kurland)
Norge i dag ²⁹	0	1 (elev i Horten)

Samtlige elever i gruppen på Kurland skole (barnetrinnet) har lest *Sarpsborg Arbeiderblad*, som er den lokale dagsavisen for området. *Sarpsborg Arbeiderblad* har vel 16 000 abonnenter. *Fredriksstad Blad* er med sine vel 25 000 abonnenter den største avisen i Østfold og har et annonsesamarbeid med *Sarpsborg I DAG*, gratisavisen i området. *Moss Avis* er omtrent like stor som *Sarpsborg Arbeiderblad*.

Elevene på Haugerud skole (ungdomstrinnet) skilte i svarene ikke mellom *Aftenpostens* morgenutgave og *Aftenpostens* kveldsutgave. Under diskusjonen på neste samling på bakgrunn av svarene til spørreskjema 1 kom det imidlertid fram at de først og fremst leser kveldsutgaven. Den er mer håndterlig (annet format)³⁰ og har mer Oslo-relatert stoff. *Aftenpostens* kveldsutgave kan dermed oppfattes som en konkurrent til den lokale fådagersavisen *AKERS AVIS Groruddalen*, som kommer ut hver onsdag og fredag og har et opplag på nærmere 16 000. Blant elevene ble den bare kalt *Groruddalen*.

Syv av elevene i gruppen på Horten videregående skole har lest den lokale dagsavisen *Gjengangeren*, som har et opplag på rundt 6 000. Fire av elevene leser også den største avisen i distriktet, *Tønsbergs Blad* (opplag på vel 33 000), mens én leser den neststørste

²⁹ Kristelig ukeavis, partipolitisk uavhengig.

³⁰ Høsten 2003 begynte Aftenposten å trykke en av seksjonene i morgenutgaven i tabloidformat. En undersøkelse offentliggjort i Aftenposten 20. september 2003 viser at blant lesere mellom 15 og 29 år sier 75 prosent at de liker denne omleggingen.

avisen i distriktet, *Østlands-Posten*, som utkommer i Larvik og har et opplag på rundt 14 500.

Elevene ble også bedt om å svare på om de visste om de papiravisene de hadde lest, hadde egen utgave på nettet. Deretter skulle de svare på om de hadde lest nettutgaven av papiravisene, og om de hadde lest andre avisers nettutgaver.

Tabell 4: Elevenes lesing av aviser på nettet i løpet av den siste uken

Skole	Lest nettutgaven i tillegg til papirutgaven				Lest andre aviser på nettet			
	Jenter		Gutter		Jenter		Gutter	
	Ja	Nei	Ja	Nei	Ja	Nei	Ja	Nei
Kurland	0	4	1	3	0	4	1	3
Haugerud	1	3	0	4	0	4	1	3
Horten	2	2	1	3	1	3	1	3
Totalt	3	9	2	10	1	11	3	9

På Kurland kjente tre jenter og to gutter til at de papiravisene de hadde lest i løpet av den siste uken, hadde nettutgave, men kun én av dem (en gutt) hadde lest nettutgaven av VG. Samme gutt har lest en annen avis på nettet i tillegg, nemlig *Nettavisen*.

På Haugerud svarte en av elevene blankt på spørsmålet om hvilke trykte aviser han hadde lest i løpet av den siste uken. Han svarte også blankt på spørsmålene som gjaldt avisenes nettutgaver. Samtlige syv av de åtte elevene som leser trykte aviser, kjenner til avisenes nettutgaver *med unntak* av avisen *Groruddalen*, det gjelder altså også de fire som oppgir at de leser den trykte utgaven av avisen. Kun én av elevene, en jente, oppgir at hun også har lest nettutgaven av de trykte avisene hun leser: *VG*, *Aftenposten* og *Dagbladet*. Kun én av elevene – en gutt – oppgir at han har lest andre avisers nettutgaver, nemlig *Dagbladet*.

Alle elevene i gruppen på Horten videregående har god oversikt over papiravisenes nettutgaver, men bare tre av dem – to jenter og én gutt – har besøkt dem i løpet av den siste uken. Alle tre har besøkt VGs nettavis, og to av dem har også vært inne på *Dagbladet*. De to elevene (en jente og en gutt) som oppgir at de leser andre aviser på nettet, er ikke

blant de tre som svarer «ja» på spørsmålet om de har lest nettutgaven av papiravisene. Totalt sett har altså fem av de åtte elevene i Horten-gruppen en viss interesse for å lese aviser på nettet.

5.1.1 Oppsummering

- Avisene som elevene regner for lokalavisene i området, var blitt lest av 22 av 24 elever dersom vi regner *Aftenpostens* kveldsutgave for en lokalavis for Oslo/Groruddalen. Ser vi bort fra kveldsutgaven og bare regner *AKERS AVIS Groruddalen* for lokalavis for dette området, har 19 av 24 elever lest lokalavis i løpet av den siste uken.
- Av løssalgsavisene og riksavisene topper *VG* med 16 lesere blant de 24 elevene, mens 11 har lest *Dagbladet*. 12, halvparten av elevene, har lest *Aftenposten* i løpet av uken. (Syv av de 12 er fra gruppen på Haugerud i Oslo). Åtte, en tredel av elevene, har lest en konkurrerende avis i distriktet *i tillegg* til den dominerende lokalavisen.
- Bortsett fra *AKERS AVIS Groruddalen* har elevene god oversikt over om de papiravisene de leser, har egne nettutgaver. På barne- og ungdomstrinnene har bare én elev i hver gruppe lest nettutgaven av de trykte avisene de leser, mens dette gjelder for tre av elevene på videregående trinn. Det er også få som leser nettutgaven av *andre* avisers nettutgaver: På barne- og ungdomstrinnene gjelder det bare én gutt i hver gruppe, mens det gjelder én jente og én gutt i Horten-gruppen.
- Ingen av elevene har lest aviser kun på nettet. Totalt oppgir åtte av 24 elever, altså en tredel, at de også har lest nettutgaver, enten av de papiravisene de leser, og/eller av andre aviser. Det er en jevn økning av lesing på nettet fra barne- og ungdomstrinnene til videregående. Økningen ser imidlertid ikke ut til å gå på bekostning av papiravisene. Det virker mer som om lesing av nettavis supplerer lesing av papiravis.

5.2 Tidsforbruk

I spørreskjema 1 ble elevene videre bedt om å krysse av for hvor mye tid de bruker i løpet av en uke på å lese papiraviser, og hvor mye tid de bruker på nettaviser. De skulle sette kryss ved det svaret som de mener er mest korrekt. (Se vedlegg 3, spørsmål 5 og 6.)

Tabell 5: Elevenes tid per uke til lesing av papiraviser

Skoler	Papiraviser									
	Leser ikke		Under 1 time		1–2 timer		2–3 timer		3–4 timer	
	Jenter	Gutter	Jenter	Gutter	Jenter	Gutter	Jenter	Gutter	Jenter	Gutter
Kurland	0	0	3	3	1	1	0	0	0	0
Haugerud	0	1	3	1	0	1	1	0	0	1
Horten	0	0	2	2	1	1	1	0	0	1
Totalt	0	1	8	6	2	3	2	0	0	2

Tabell 6: Elevenes tid per uke til lesing av nettaviser

Skoler	Nettaviser									
	Leser ikke		Under 1 time		1–2 timer		2–3 timer		3–4 timer	
	Jenter	Gutter	Jenter	Gutter	Jenter	Gutter	Jenter	Gutter	Jenter	Gutter
Kurland	4	3	0	1	0	0	0	0	0	0
Haugerud	3	1	0	3	1	0	0	0	0	0
Horten	1	0	1	3	2	1	0	0	0	0
Totalt	8	4	1	7	3	1	0	0	0	0

Av de åtte elevene i gruppen på ungdomsskolen opplyser én at han ikke bruker tid på å lese verken papiraviser eller nettaviser. Under senere besvarelser og gruppesamlinger går det imidlertid fram at han leser noe avis både på papir og på nett. Det kan tenkes at han har begynt å lese aviser som følge av prosjektet, det vil si at deltakelse i prosjektet har generert handlingen. Som vi så i tabell 4, hadde to i gruppen, én jente og én gutt, lest aviser på nettet i løpet av den siste uken. Imidlertid oppgir i tillegg to gutter at de leser nettavis under én time per uke. De kunne ha valgt å krysse av for «Leser ikke nettaviser»; når de ikke gjør det, kan det tolkes som et tegn på at de i hvert fall av og til leser aviser på nettet selv om de ikke har gjort det i løpet av den siste uken. Det samme gjelder to gutter i Horten-gruppen. Av elevenes registrering i uke 3, 2003 (første hjemmeoppgave) går det fram at lesingen av aviser på nettet i dette tidsrommet har vært mer omfattende enn det som går fram av deres svar på spørreskjemaet en måned tidligere.

Av tabell 5 går det fram at totalt 14 av de 24 elevene bruker under én time per uke til lesing av papiraviser.³¹ Den tiden elevene i gruppene på Kurland og Haugerud bruker på å lese papiraviser, samsvarer i store trekk med resultatene til Norsk mediebarometer 2002. Her går det fram at barn i alderen 9–15 år i gjennomsnitt bruker ni minutter per dag på avislesing (papiraviser) mot ti minutter per dag i 1991. Ifølge Norsk mediebarometer 2002 bruker ungdom i aldersgruppen 16–24 år i gjennomsnitt 16 minutter per dag på avislesing, et tall som nok ligger noe høyere enn for gjennomsnittet i gruppen på Horten videregående. Forskjellen kan imidlertid skyldes at Norsk mediebarometers måling omfatter personer helt opp til 24 år.

Ifølge Norsk mediebarometer brukte gruppen 16–24 år i snitt 30 minutter per dag på avislesing i 1991. Tidsforbruket har altså falt med hele 14 minutter (fra 30 i 1991 til 16 i 2002). I 1991 var den gjennomsnittlige forskjellen i avislesing mellom aldersgruppen 9–15 år og 16–24 år 20 minutter (henholdsvis ti minutter og 30 minutter); nå er det kun syv minutters forskjell (henholdsvis ni minutter og 16 minutter).

Av tabell 6 går det fram at halvparten av elevene i de tre gruppene ikke leser nettaviser. Syv av guttene og kun én av jentene oppgir at de leser nettavis under én time per uke, mens tre jenter og én gutt oppgir at de leser aviser på nettet én–to timer per uke. I gruppen på videregående trinn opplyser én elev (jente) at hun ikke leser nettaviser, fire (tre gutter og én jente) anslår at de bruker under én time, mens tre elever (to jenter og én gutt) anslår at de bruker én–to timer. Som vi tidligere har sett (tabell 4), svarte tre av elevene at de hadde lest også nettutgavene av de papiravisene de hadde lest i løpet av den siste uken, mens to andre elever svarte at de hadde lest andre avisers nettutgaver. Svarene på hvor mye *tid* de bruker på å lese aviser på nettet, tyder på at selv om elevene ikke har vært innom en nettavis i løpet av den siste aktuelle uken, så oppfatter syv av dem seg som lesere av nettavis. I motsatt fall skulle de ha svart «Leser ikke nettaviser». Dobbelt så mange gutter som jenter trykker seg fram til en avis på nettet, men de jentene som leser aviser på nettet, bruker kanskje litt mer tid enn guttene på det.

Av Norsk mediebarometer 2002 går det fram at blant dem som bruker Internett (35 prosent av befolkningen), leser mer enn to av fem nyhetssider hver dag (52 prosent av mennene og

---

³¹ I spørreskjemaene til hjemmeoppgavene brukte jeg «trykte» aviser om papiravisene. I denne oppgaven har jeg

34 prosent av kvinnene). Av internettbrukerne har 15 prosent i aldersgruppen 9–15 år lest nyheter på nettet mot hele 46 prosent i alderen 16–24 år. Her ligger antagelig noe av forklaringen på at antall minutter brukt på avislesing (papiravis) har gått drastisk ned for gruppen 16–24 år, fra 30 minutter i 1991 til 16 minutter i 2002, jf. avsnittet ovenfor om reduksjonen i avislesingen i denne aldersgruppen. Den finske forskeren Janna Hujanen gjennomførte i november–desember 1999 en omfattende undersøkelse av unge finners avislesing. En av konklusjonene til Hujanen er at til tross for at ungdommene hadde lett adgang til aviser på nettet, leste de dem i langt mindre grad enn forventet. Jo eldre ungdommene var, jo mer sannsynlig var det imidlertid at de leste nettaviser (Hujanen 2001).

Norsk mediebarometer 2002 viser at internettbruken i aldersgruppen 9–15 år er noe større blant jenter enn blant gutter, nemlig 25 prosent mot 20 prosent. I aldersgruppen 16–24 år er tallet 42 prosent for kvinnene og 49 prosent for mennene. Elevene i de tre gruppene fra Kurland, Haugerud og Horten ble ikke eksplisitt spurt om sin bruk av Internett, men samtalene under gruppesamlingene kan tyde på at elevene følger noenlunde det bruksmønsteret for Internett som tegner seg i undersøkelsene til Norsk mediebarometer.

Menn har tradisjonelt brukt noe mer tid enn kvinner på avislesing. Norsk mediebarometer 2002 viser at denne forskjellen ennå ikke har forsvunnet, selv om den har minket. I 1991 leste 87 prosent av mennene avis en gjennomsnittsdag mot 82 prosent av kvinnene. I 2002 var tallene henholdsvis 78 prosent og 76 prosent. Fortsetter denne utviklingen, vil kvinner lese aviser i like høy grad som mennene i løpet av den neste tiårsperioden.

5.2.1 Oppsummering

- Gruppens tid brukt til avislesing svarer i store trekk til målingene til Norsk mediebarometer.
- Jo eldre elevene er, jo flere bruker tid på nettaviser. (Svarer i store trekk til målingene til Norsk mediebarometer.)
- I de tre elevgruppene i denne aktuelle undersøkelsen er det ingen iøynefallende kjønnsforskjeller når det gjelder tid brukt til avislesing (tabell 5 og 6). Flere gutter enn

---

brukt begrepet papiraviser, som ser ut til å være den mest brukte betegnelsen.

jenter i gruppene leser nettaviser, men de jentene som leser nettaviser, bruker mer tid enn guttene på lesingen.

5.3 Elevenes oppfatning av forskjeller på å lese trykte aviser og aviser på nettet

I hjemmeoppgave 2, som ble gjennomført vel tre måneder etter at prosjektet hadde startet, ble elevene bedt om å tenke over forskjellen på å lese trykte aviser og å lese aviser på nettet. Helt konkret ble de bedt om å skrive hva de foretrekker å lese på papir, og hva de foretrekker å lese på nett. Ved å kategorisere oppgavebesvarelsene avtegner det seg noen mønstre i elevenes oppfatninger. Gruppen på barnetrinnet er lite representert i det følgende. De skyldes at de i hjemmeoppgaven har svart ganske kort på spørsmålet, mange med henvisning til at de ikke leser aviser på nettet, noe som også gikk fram av spørreskjema 1, som ble delt ut på første gruppesamling tre måneder tidligere.

5.3.1 Tilgjengelighet/vaner

Elevene er opptatt av at avisen skal være lett å få tak i. For noen faller det lettest å få tak i aviser på nettet, mens andre synes papiravisen er lettest å få tak i. De tre elevene (én jente og to gutter) i familier som ikke abonnerer på noen avis,³² synes alle det er lettest å lese aviser på nettet. Jenta skriver:

«Siden familien min ikke er abonnent på en eller annen avis, må vi selvfølgelig kjøpe den. På hvilke tidspunkt vi kjøper avisen, varierer ganske mye, og hvis avisen ikke er der når jeg føler for å lese den, da sitter jeg foran nettet. [. . .] Lettere å gå inn på VGs eller Aftenpostens nettsider enn å dra til butikken og kjøpe avisen.»

En av guttene skriver at han helst ikke vil lese papiraviser fordi han da må bla gjennom masse uinteressant før han kommer til det som han vil lese, «pluss at man blir svart på fingrene.» Akkurat dette å bli svart på fingrene virker positivt for en jente i videregående. Hun skriver: «Jeg vil helst lese avis som er trykt fordi en avis skal være på papir og skal gjøre deg svart på hendene. Det er dessuten mye koseligere å lese den som er trykt.» En annen jente i samme klasse formulerer seg slik:

«Det blir ikke helt det samme å spise frokost uten en avis å bla i samtidig. Litt av særpreget til avisene er at det er laget av papir, jeg synes ikke det blir det samme å lese nettaviser. Da kan man heller se på TV. Jeg leser kun nettaviser når jeg skal finne noe til skolen.»

Frokostritualet spiller også inn for en gutt på ungdomstrinnet som skriver at han helst vil lese «nyhetene på papir fordi han stort sett leser avisen ved frokostbordet». En annen gutt i

gruppen skriver at han leser avisen ved frokostbordet, og da liker han å lese om det som har skjedd det siste døgnet. Han skriver videre:

«På nettet kan man trykke seg fram til akkurat den artikkelen man vil se, mens på papir må du nesten bla gjennom hele avisen for å få med deg det som du synes er interessant. Det er mer passivt å lese på nettet, fordi man bare sitter og ser på en skjerm. På papir synes jeg det er mer oversiktlig.»

Avis til frokost inngår sannsynligvis i et morgenritual i mange familier, og det kan virke som om ungdommer, som er vant til et slikt ritual, finner det hensiktsmessig og mer oversiktlig å fortsette å lese papiraviser framfor å starte opp pc-en for å lese aviser på nettet. Foreldrenes avisvaner overføres til ungdommen, og er foreldrene vant til å lese aviser til frokost, er det overveiende sannsynlig at også barna foretrekker papir framfor nett.³² Den danske medieforskeren Kirsten Drotner påpeker at mediebruken er ritualisert (Drotner 2001: 23). Hun nevner ikke aviser spesielt, men tv og pc. Ungdommens utsagn om avis til frokost tyder på at også papiravisen er ritualisert for dem. I tillegg påpeker Terje Rasmussen at nettmediene blir en del av den daglige rutinen for stadig flere, og han gjengir tall som viser veksten i de mest leste nettavisene i Norge. At oppslag i nettmediene blir en daglig rutine, trenger imidlertid ikke bety at publikum slutter å ha lesing av papiravisen som rutine. Mange har sannsynligvis både avis til frokost og nettavis knyttet til startsidene på nettet (Rasmussen 2002: 56).

Fordelen med nettet er, som en jente på barnetrinnet skriver, at hun «der kan lese så mange aviser hun vil». Samme jente skrev tre måneder tidligere at hun ikke leste nettaviser. Hun har altså i mellomtiden begynt å lese aviser på nettet. Dette kan være en «naturlig utvikling», men det kan også tenkes at deltakelsen i prosjektet har generert handling og fått henne til å bli nysgjerrig på å lese nettaviser.

En gutt i videregående mener han leser mer på nettet fordi man der «bare klikker seg fram». Det samme argumentet om å klikke seg fram blir brukt av en annen gutt i samme gruppe, men han kommer til motsatt konklusjon. Gutten skriver at han leser mest papiraviser:

«Dette kan komme av at i en trykt avis ser du bildene uansett. Disse fanger oppmerksomheten, så jeg leser oftest ingress og billedtekster til de fleste aviser. I nettaviser må man jo som kjent trykke på **les mer** . . . [...] Synes det tar tid å komme inn på nettet for å få lest avis.»

---

³² Se nærmere om avisabonnement i avsnitt 6.1 «Elevers framtidige aviskjøp».

³³ Kirsten Drotner bruker uttrykket «foreldres regulering av medier» (Drotner 2001: 24). Hun nevner ikke aviser spesielt, men påpeker at mødre regulerer mer enn fedre. Det samme går fram av undersøkelsen til Cobb-Wahlgren, som er omtalt i avsnitt 2.2 «Internasjonale trender».

For en gutt på barnetrinnet er det nettopp bildene på nettet som gjør dette attraktivt. Det viser seg at han først og fremst tenker på bilder for bilannonser. Samme gutt synes det er praktisk å lese «om nyheter og kultur i avisene fordi da kan jeg sitte på do og lese».

En jente på barnetrinnet som «aldri leser avis på nettet», bruker som argument at hun rett og slett «ikke gidder å gå inn på nettet for å se hva som skjer i verden». En jente i videregående sier det på en litt annen måte: Hun liker å lese vanlige aviser fordi hun da slipper å begynne å skru på dataen og gå inn på nettet og lete seg fram. En annen jente i samme gruppe finner nettaviser mye greiere å lese på grunn av dumt format på for eksempel *Tønsbergs Blad* og *Aftenposten*.³⁴ For en gutt på barnetrinnet er valget ganske enkelt – han viser til at «pappa og mamma kjøper bare trykte aviser». Like enkelt virker det for en jente på ungdomstrinnet når hun sier at hun aldri har lest nettavis og aldri har trengt det.

5.3.2 Oppdatering

Elevene som leser mest nettaviser, er opptatt av den kontinuerlige oppdateringen av nyheter. En gutt på ungdomstrinnet liker å lese de ferskeste nyhetene på nettet fordi de alltid er oppdaterte. Samtidig finnes det, som han skriver, mange forskjellige kilder som man kan gå inn på for å finne den informasjonen man ønsker. En annen gutt i samme gruppe sier at han helst vil lese nettaviser fordi han da «bare kan velge den kategorien jeg vil lese om, pluss at nettavisene oppdaterer flere ganger daglig.» Men også noen av de elevene som leser mest papiraviser, mener at hyppig oppdatering er et argument for nettavisen. En gutt på ungdomstrinnet har mot slutten av prosjektet begynt å lese de ferskeste nyhetene på nettet fordi de alltid er oppdatert. Samme gutt skriver imidlertid at han bruker mest tid på trykte aviser fordi de er mest tilgjengelige, jf. at ikke alle elevene har tilgang til Internett hjemme. En gutt i videregående har akkurat samme opplevelsen («Jeg leser mest trykte aviser, men nettutgavene virker mer oppdaterte.»).

---

³⁴ Dette synspunktet går også fram av andre undersøkelser, for eksempel skriver Barnhurst og Wartella: «The occasional student reported imitating parents by pretending to read the paper, but the form of the paper itself presented problems: The pages are too large and won't stay together for children.» (Barnhurst & Wartella 1991: 200). Høsten 2003 begynte *Aftenposten* å trykke én av seksjonene i morgenutgaven i tabloidformat. (Se også note 30)

Det pussige er at kun guttene har kommet med utsagn om oppdatering. Dette kan tyde på at jentene i mindre grad er opptatt av til enhver tid å ha oversikt over nyhetsbildet. Kirsten Drotner viser i *Medier for fremtiden* at jenter og gutter har noenlunde like stor interesse for nyheter. Jentene tiltrekkes imidlertid ikke av alle medier for å få oppfylt denne interessen. Drotner viser blant annet at jenter bruker Internett relativt mer til prosesskommunikasjon enn det gutter gjør (surfing, chat, e-post), mens guttene bruker nettet mer til objektkommunikasjon (laste ned software, delta i nyhetsgrupper, informasjonssøking, produksjon av hjemmesider) (Drotner 2001: 20–22).

I den tidligere omtalte finske undersøkelsen til J. Hujanen (se s. 50) var nettavisenes forte oppdatering av nyheter et viktig element for de unge leserne. Men de var ikke så opptatt av nyhetstilgangen at de var villig til å betale for det. Nesten tre av fire mente at nettaviser måtte være billige å lese.

5.3.3 Tema/seriøsitet

«På nettet vil jeg helst lese om musikk og underholdning. Når man er på Internett 'surfer' man gjerne rundt og ser på ting som er underholdende som for eksempel det siste om kjendisene osv. Derfor pleier jeg å lese om sladder og underholdning når jeg er på en nettavis.»

Slik reflekterer en gutt på ungdomstrinnet. Han gir her uttrykk for en holdning som gjør seg gjeldende blant elevene generelt på alle klassetrinn, nemlig at papiravisene er «seriøse», mens nettavisene er «underholdende». Under diskusjonen i gruppen utdypet gutten sitt syn overfor sine medelever, og det så ut til at han fikk tilslutning fra dem. Han sa at det i nettavisene var mye stoff han som leser ikke kunne ta alvorlig fordi det virket som om det var skrevet for å underholde og ikke for å informere. Å skrive et debattinnlegg til en nettutgave var noe helt annet og langt mindre forpliktende enn å skrive til en papiravis. Det første hadde han selv gjort flere ganger, og det var bare å sette i gang med å skrive. Det skulle mye mer seriøsitet og kunnskaper til for å skrive et leserinnlegg til en papiravis. Guttens utsagn går rett inn i diskusjonen om elite kontra grasrot. Som Lowe Hedmans undersøkelse viser (se avsnitt 2.4, «Hva truer avislesingen?»), så er høyt utdannede mer positive til papiravisen og mindre positive til de elektroniske variantene enn de med lav og middels formell utdanningsbakgrunn er – selv om de høyt utdannede også bruker avisene på nettet.

Oppfatningen av nettaviser som mer useriøse enn papiraviser avspeiler seg også i noen av besvarelsene fra elevene til hjemmeoppgave 2:

- «Jeg leser sjelden nettaviser, men jeg tror det står flere saker på nettet, men at det står mer om hver enkelt sak i avisa som er trykt.» (Jente på ungdomstrinnet)
- «Det som er litt langsommere og kjedelig å lese, leser jeg oftest i trykte aviser.» (Jente på ungdomstrinnet)
- «På nettet leser jeg helst om spill siden de har lenker til demoer til spillene. Jeg leser avis på papir når jeg skal lese om viktige samfunnssaker som skole, idrett osv.» (Gutt på ungdomstrinnet)
- «Jeg leser sladder og underholdende nyheter på nettet.» (Gutt i videregående)
- «Jeg leser nesten aldri avis på nettet, fordi det står så lite der i forhold til trykt avis. Det er mer informasjon i en trykt avis enn i nettutgaven.» (Jente i videregående)
- «Jeg leser noen ganger nettutgaven dersom jeg får beskjed om at 'det er en morsom, hårreisende artikkel eller lignende' på nettet. (Gutt i videregående)

En elev, en jente i videregående, er betydelig mer positiv og mener at man på nettet kan «gå dypere inn i saken og lese tidligere saker om temaet». Det er nettopp denne egenskapen ved nettavisen Michelle Lykke Laviolette ved Københavns Universitet konsentrerer seg om i sin retorikkforskning. Hun konkluderer med at avisen ikke lever opp til publikums behov for å kunne gå dypere inn i saken:

«Brugernes behov for information stemmer ikke helt overens med Politikens tilbud på internettet. Brugerne udtrykker et stærkt behov for, at de meninger, som tilkendegives på netavisen, nuanceres med argumenter... Brugerne i min undersøgelse lader seg ikke stille tilfredse med følelsesladet udråb og korte kommentarer taget ud af konteksten. De ønsker velargumenterede og velovervejede udtalelser.»³⁵

Laviolette spør hvordan man kan utnytte Internettets potensial som demokratisk medium. Hun konkluderer med at journalistens versjon av en artikkel til nettavisen viser sin styrke ved at den er designet til å romme og presentere en stor mengde stoff på en overskuelig måte som hjelper brukeren til å finne fram i stoffet og til å velge ut og prioritere det stoffet han ønsker å gi seg i kast med. Laviolette mener at nettavisene som nyhetskilde har mulighet til å bli noe som ingen andre medier kan være: Et tilbud om nærmest uendelig

---

³⁵ Laviolette har skrevet avhandlingen «Hensiktsmæssig netjournalistik, formidling af udlændingeudspillet på Politiken.dk». Hun tar utgangspunkt i den danske regjeringens utspill om utlendinger 17. januar 2001 slik det ble dekket av *Politikens* nettavis, men resultatet av undersøkelsen til Laviolette ville ifølge hennes egne uttalelser sannsynligvis blitt det samme også om hun hadde brukt andre emner på danske nettaviser. Se litteraturlista (Andre dokumenter) under «Avis på nettet eller netavis?»

dybde i innholdet, kombinert med overskuelighet og interaktivitet – nettopp det som undersøkelsen til Laviolette viser at publikum vil ha.

Dette gjelder altså for *Politikens* lesere. Laviolettes kvalitative undersøkelse kan gi et signal om at det kanskje likevel ikke er så enkelt som at papiravisene framover vil bli forbeholdt eliten, mens nettet er for grasrota? (Jf. Hedmann 1998.) Men det fordrer at avisene følger Laviolettes råd og satser fullt ut på nettavisen som unikt nyhetsmedium med vekt på det hun kaller de klassiske journalistiske dydene. Det som ifølge undersøkelsen til Jaana Hujanen tiltrakk de unge finnene ved nettaviser, hadde imidlertid ikke umiddelbart noe med disse klassiske journalistiske dydene å gjøre. Ungdommen var opptatt av nettavisens mulighet til å aktivisere leserne gjennom meningsmålinger, spørreundersøkelser og avstemninger. Den stoffkategorien som scoret høyest på nettet, var sporten. For øvrig var lokalstoffet i papiravisene viktig for ungdommene (Hujanen 2001).

Nettavisenes seriøsitet i forhold til papiravisenes er et av spørsmålene som reises i en norsk undersøkelse om nye avisformer og avisroller. Prosjektet studerer måten nettavisene utfordrer tradisjonell avisbruk og innarbeidede forestillinger om avisens betydning og funksjon på. Ved å undersøke hvilke formater leserne foretrekker, og hvordan leserne begrunner sine valg, skal prosjektet frambringe ny kunnskap om hva som fører til stagnasjon og tilbakegang i avislesing (Sæbø 2003).

5.3.4 Oppsummering

- Gruppene oppfatter generelt papiravisene som mer seriøse enn nettavisene. De forbinder nettavisene med underholdning, mens de finner mer informasjon i papiravisene.
- Nettets potensial (lenker) er lite brukt i nyhetsavisene på nettet.
- Jentene gir i større grad uttrykk for at de liker papiravisene best, jf. også oppsummering 5.2.1 om tidsforbruk, der jeg konkluderte med at at flere gutter enn jenter leser nettaviser.

Det siste punktet fører oss over til spørsmålet om det er noen forskjell på *hva* jenter og gutter leser i avisene, både papiravisene og nettavisene.

5.4 Hva leser elevene i avisene?

Elevene ble i spørreskjema 1 (besvart under første gruppesamling, se vedlegg 3) bedt om å krysse av for hva slags stoff de leser i avisene. Svarene fra hver elev er tatt inn i vedlegg 1 for de enkelte skolene. Kategorien «Stoff fra der du bor» er i vedlegget omtalt som lokalstoff, mens skole og utdanning bare er omtalt som skole. Under kategorien «Annet stoff» ble elevene bedt om å skrive opp de emnene de ikke kunne finne ellers på lista. Spørsmålet skilte ikke mellom papiraviser og nettaviser. Seks uker senere (i uke 3, 2003) skrev elevene en hjemmeoppgave der de blant annet skulle registrere de artiklene de leste i avisen(e). Poenget med denne oppgaven var å finne ut om de vitterlig leste den typen stoff de ifølge spørreskjemaet tidligere hadde oppgitt å lese. Under neste samling i februar 2003 gjennomførte hver gruppe et kontrollert eksperiment der de leste dagens utgave av *Dagbladet* og etterpå noterte ned hva de husket å ha lest.

5.4.1 Kurland barneskole

Tabell 7: Oppsummering³⁶ av svar på spørreskjema 1, spørsmål 7: Hva slags stoff leser du i avisene?

Mest leste kategorier	Jenter	Gutter
Musikk	4	3
Sport	4	3
Tegneserier	3	4
Annet stoff: Vitser	2	4
Film	4	2
Mote	4	1
Ulykker	4	1
Krig	2	2
Kriminalitet	2	2
Lokalstoff	3	1
tv-program	2	2
Skole og utdanning	2	1
Bøker	2	1
Annet stoff: Horoskop	1	2

De mest leste kategoriene blant jentene på Kurland barneskole er musikk, sport, film, mote og ulykker. Lokalstoff og tegneserier kommer på andre plass. Guttene foretrekker tegneserier og vitser og har musikk og sport på andre plass. Jentene og guttene har med andre ord nokså sammenfallende interesser hva angår musikk, sport og tegneserier. Svarene bekreftes av den første hjemmeoppgaven, der elevene skulle registrere hva de leste hvor i uke 3, 2003. Registreringen skulle gjelde både papiraviser og nettaviser, men ingen av elevene i Kurland-gruppen har i uke 3 lest nettaviser. Hjemmeoppgaven bekrefter at de leser de avisene de tidligere har nevnt i spørreskjema 1, se tabellene 1–3. Elevenes egen oppsummering i hjemmeoppgaven viser at de i perioden har lest mest tegneserier og artikler om sport, tv-program, film, ulykker, musikk og lokalstoff som for eksempel spalten «Fem på gaten» i *Sarpsborg Arbeiderblad*. Svarene på spørreskjema 1, spørsmål 7 (se tabellen ovenfor) og hjemmeoppgave 1 stemmer således overens.

Av de artiklene de registrerte i første hjemmeoppgave, husker de følgende spesielt godt:

- Artikkel om en gutt som ble påkjørt: «Han var på min alder, og ulykken var en tragedie.» (Gutt). En annen gutt svarer: «Ja, jeg husker spesielt godt artikkelen om den 12 år gamle gutten som ble påkjørt av toget. Fordi det hender også kanskje når jeg går over en jernbaneskinne.» Begge guttene husker altså artikkelen fordi de identifiserer seg med offeret.
- Om krig: «Går USA til krig? Finner de masseødelegglesesvåpen i Irak?» (Gutt)
- «Jeg husker en konsertartikkel veldig godt fordi jeg var på konserten.» (Jente)

En gutt svarer at han ikke husker hva han har lest: «Nei, det er så lite spennende nå.» Tre jenter svarer ikke på spørsmålet. Ut fra det kontrollerte eksperimentet, se nedenfor, som samtlige elever fikk utdelt under samling nummer to, velger jeg å tolke de blanke svarene som at de har oversett dette spørsmålet. Det viser seg nemlig at de tre jentene husker en god del av hva de har lest.

Lesing av Dagbladet torsdag 13. februar 2003

Forsiden: Oppslaget denne dagen var «Celina snakker ut», om kosmetikkdronningen som feiret sin 30-årsdag ved først å delta på NHO-konferanse om familiebedrifter og deretter

---

³⁶ I oppsummeringen her og videre er kun tatt med kategorier som minimum tre elever har ført opp / krysset av ved.

feste sammen med landets finanselite. Tre sider inne i avisen er satt av til saken. Saken øverst på forsiden er «Hetser Ari på scenen», om Anne-Kat. Hærlands show. *Dagbladet* har en egenreklame for sitt 16-siders tv-bilag, der leseren kan møte Kjetil & Kjartan. Et sitat av Øivind A. Monn-Iversen skal få leseren til å bla opp på sportssidene og lese om fotballkampen Hellas–Norge kvelden i forveien. «Riise må tåle å høre hvilket ynkelig inntrykk han ga,» sier Monn-Iversen.

Tabell 8: Kurland-gruppens mest leste artikler i Dagbladet torsdag 13. februar 2003

Mest leste artikler i Dagbladet 13.2.03	Jenter	Gutter
Sett heller på tegnefilm, Semb (sport)	3	3
Pondus (tegneserie)	4	1
Pappa er mitt store forbilde (kjendis)	2	3
England ydmyket (sport)	1	3
Ikke akkurat tante Sofie (musikk)	3	1
Gamle løgner blir nye sannheter (krig)	0	4
Privat landskamp Hellas–Norge	1	2
Ryster NATOs grunnvoller (krig)	2	1
Tror Norge ble litt bedre (sport)	2	1
Ole (8) berget fra fjellsprekken (nyhet)	2	1

Kort om de mest leste artiklene:

De mest populære artiklene denne dagen for gruppen på Kurland skole var «Sett heller på tegnefilm, Semb», om fotballkampen Hellas–Norge. Tegneseriefiguren Pondus måtte dele andreplassen med «Pappa er mitt store forbilde», Celina Middelfart om sin far.

Sportsartikkelen «England ydmyket» handler om fotballkampen England–Australia dagen før. «Ikke akkurat tante Sofie» er en anmeldelse av Sophie Ellis-Bextors konsert på Rockefeller kvelden i forveien. «Gamle løgner blir nye sannheter» handler om hvorvidt man kan ha tiltro til avhoppere fra Iran til USA. Saken «Privat landskamp Hellas–Norge» er en vurdering av spillernes innsats i kampen kvelden i forveien. «Ryster NATOs grunnvoller» handler om uenigheten i NATO om eventuell deltakelse i krigen i Irak. «Tror Norge ble litt bedre» er en kommentar til kampen mot Hellas. «Ole (8) berget fra fjellsprekken» er en glad nyhet der tittelen taler for seg.

Det er ikke overraskende at jentene i gruppen har lest *Pondus*, men det er overraskende at guttene *ikke* har lest tegneserien. Tidligere, i spørreskjema 1, har nemlig alle guttene kryssset av for at de leser tegneserier. Alle guttene har lest om avhoppere fra Iran til USA – ingen jenter har lest denne saken. Materialet er for lite til at jeg kan trekke noen konklusjoner, men følgende spørsmål melder seg: Er *Pondus* en snill tegneseriefigur som appellerer til jenter? Ser gutter spennende spionstoff bak ordet «avhoppere»? Er jenter mer interesserte i sport som involverer nordmenn, mens guttene er noe mer interesserte enn jentene i sport der nordmenn ikke deltar, jf. tabellen over de mest leste artiklene i klassen? Elisabeth Eide konkluderer i artikkelen «Det publikum vil ha . . . Hva skiller menn og kvinner?» blant annet med at kvinner på *grasrotnivå* er like interesserte som menn i å lese om lokal idrett for barn og unge, eller sagt på en annen måte: De er like interesserte i lese om hva egne eller naboens unger presterer (Eide 2000). Sammenholder vi dette med at jentene i gruppen på Kurland også er mer opptatt av lokalstoff enn det guttene er, se tabell 7, så kan vi kanskje se konturene av et lese-mønster hos jentene som ligner på det Elisabeth Eide viser til for voksne kvinner. Det kan i en annen sammenheng enn denne være interessant å forske nærmere på hva som kan være årsaken til de preferansene gutter og jenter oppgir.

Omtrent umiddelbart etter at elevene hadde lest *Dagbladet* og avisene var samlet inn, ble elevene bedt om å notere ned stikkord for de artiklene de husket. Generelt var elevene i gruppen flinke til å huske de artiklene de hadde lest. (Svarene viser en tendens til at jentene husker flere av artiklene enn det guttene gjør. Ut fra det generelle inntrykket av gruppen kan det muligens henge sammen med at jentene hadde litt lettere for å sitte stille og konsentrere seg om oppgaven.) På spørsmålet om hvilken av artiklene som hadde gjort mest inntrykk på dem, svarte to gutter «England ydmyket». Den ene begrunnet det med at det er «fordi England nesten aldri taper», mens den andre gutten oppga at han «er engasjert i England og fotball». Artikkelen «Gamle løgner blir nye sannheter», som blant annet siterte Saddam Husseins gresk-irakiske elskerinne, gjorde spesielt inntrykk på en gutt fordi «jeg trodde han bare holdt seg til helblods irakere». Artikkelen om den åtte år gamle gutten som satt fast i fjellsprekken, gjorde inntrykk på en jente fordi det «var spennende å høre om sånne ting og ikke bare fotball og sånn». En annen jente oppga at artikkelen «Ryster NATOs grunnvoller» gjorde inntrykk fordi hun «synes det er så teit med krig og fordi at det er bra at noen er imot krig og demonstrerer.» «Fant død mann skjult i myra» gjorde inntrykk på en jente som begrunnet det med følgende uttalelse: «Det var trist!» En jente

likte «Magemonster» – om bendelorm – fordi det var morsomt «å lese om den og åssen folk slanket seg før».

Svarene på hvilke artikler de husker i *Dagbladet*, og hva som har gjort inntrykk på dem, kan sammenlignes med spørsmålet i første hjemmeoppgave om hvilke artikler de husker spesielt godt. En nærmere analyse av artiklene viser at en fellesnevner for dem er ordet «nærhet» forstått slik Olav Njaastad bruker begrepet (Njaastad 1999: 36). Njaastad omtaler «nærhet» som det mest sentrale nyhetskriteriet og slår fast at det finnes ulike kategorier av nærhet. De kategoriene som går igjen i de artiklene elevgruppen på Kurland skole husker, er konsekvensnærhet, nærhet i geografi, følelsesmessig nærhet og kulturell nærhet. Nærhet i tid, som er den siste hovedkategorien Njaastad opererer med, er elevgruppen ikke fullt så opptatt av. For dem er det ikke et sentralt nyhetskrav at stoffet skal være så «ferskt» som mulig, og der ligger sannsynligvis også noe av grunnen til at elevgruppen leser lite nettaviser. De er ennå ikke opptatt av å få kontinuerlig oppdatering av nyhetene.

Av sakene på forsiden av *Dagbladet* har artikkelen om Celina Middelfart en viss appell til de unge leserne. Den ble lest av to jenter og tre gutter, se tabell 8. Forsidesaken om fotballkampen Hellas–Norge fanger oppmerksomheten til én jente og to gutter. De øvrige sakene på *Dagbladets* forside 13. februar 2003 har ikke appell til barna.

5.4.2 Haugerud ungdomsskole

Tabell 9: Oppsummering av svar på spørreskjema 1, spørsmål 7: Hva slags stoff leser du i avisene?

Mest leste kategorier	Jenter	Gutter
Krim	4	4
Film	4	3
Krig og konflikter	3	3
Skole og utdanning	3	3
Ulykker	4	2
Musikk	3	2
Tegneserier	1	4
Sport	2	3
Mote	3	1
Lokalstoff	2	2
Helse og sosial	2	1

De fleste av elevene på Haugerud skole har også ført opp svar under kategorien «Annet stoff», men ingen har her svart det samme. Guttene skriver økonomi, diskriminering og ignorering av menneskerettigheter. Jentene skriver sladder om stjerner, tv-program og leserinnlegg. En av jentene bruker rubrikken til å påpeke at hun har krysset av for mote, men «at det ikke er mye BRA mote i en avis så jeg leser helst moteblader som for eksempel *Inside* og *[mag]*.»

Samtlige elever leser avisenes krimstoff. Dette avspeiler det engasjement gruppen viste for den typen stoff allerede under første samling. Orderud-saken var de imidlertid lutlei av – mediene hadde totalt overspilt den saken, noe som gikk ut over andre og mer interessante saker, f.eks. mindre kriminalsaker, som var av vel så stor betydning for publikum. En av guttene nevnte faktisk også at den omfattende dekningen av Orderud-saken hadde gått ut over dekningen av togulykken på Åsta.

Guttene leser tegneserier i like høy grad som krim, mens jentene i gruppen er lite opptatt av tegneserier. De vil i høyere grad enn guttene lese om ulykker og mote. For de øvrige kategoriene er det liten eller ingen forskjell på jentenes og guttenes preferanser.

Svarene på spørreskjemaet bekreftes av elevenes første hjemmeoppgave (registrering av leste avisartikler). Samtlige elever har lest trykte aviser i oppgaveperioden, det gjelder altså også den eleven som i første spørreundersøkelse oppga at han ikke leste verken papiraviser eller nettaviser, jf. min refleksjon om at undersøkelsen i seg selv kanskje genererer handling. To av guttene og én av jentene (alle fra familier som ikke abonnerer på avis) oppgir at de har brukt mest tid på nettaviser i den aktuelle uken. Én gutt og én jente har vært inne på *VG Nett* en enkelt gang i løpet av uken og lest musikkartikler. Det ser altså ut som om elevene i oppgaveperioden har lest avisenes nettutgaver i litt større grad enn de vanligvis gjør, jf. svarene gjengitt i tabell 4 og 6.

De avisene elevene i oppgaveperioden (uke 3, 2003) har registrert leste artikler fra, samsvarer med de avisene de tidligere, under besvarelse i klassen av spørreskjema 1, har oppgitt at de leser. Deres egen oppsummering av registreringen viser at de har lest mest om kriminalitet, sladder (Rampelys), krig og konflikter, tv-program, tegneserier, innenriksstoff (politikk), musikk og sport i papiravisene. De tre elevene som oppgir at de har lest mest

nettaviser i perioden, har lest artikler på nettet om musikk, sport, kriminalitet, mote, utenrikspolitikk, krig og IT.

Besvarelsene på hjemmeoppgaven stemmer langt på vei overens med spørreundersøkelsen en måned tidligere, bortsett fra at innenriksstoff, utenriksstoff og IT er kommet inn på temalista.

På spørsmålet i hjemmeoppgaven om hvilke artikler de husker spesielt godt, viser jentene blant annet til en artikkel om en svensk mamma som kidnappet sin egen datter, og et oppslag om drapet på Linda Didriksen – en drapssak som startet i 2000, og som fortsatt har leserappell blant jentene «fordi Linda bare var noen få år eldre enn dem». Jack Lule, leder for Department of Journalism and Communication ved Lehigh University, skriver i *Daily News, Eternal Stories* (2001: 4):

«We understand our lives and our world through story. Perhaps stories are so much a part of us because human life itself has the structure of story. Each of us has a central character. Each of us knows, better than we know anything, that life has a beginning, middle, and end.»

Mange av de oppslagene som gjorde inntrykk på ungdommene, handler om personer det er lett å identifisere seg med («each of us has a central character»), og om hvordan livet, selv for en ungdom, noen ganger stopper helt opp.

En av jentene skriver imidlertid at hun ikke husker noen artikler spesielt godt.

«[F]ordi det interesserer meg ikke. Det er selvfølgelig synd på alle de fattige og ulykkelige menneskene, men refererer dere det på en annen måte, tror jeg 'unge' blir interessert. Minst 7–8 jevnaldrende venner leser ikke aviser i det hele tatt grunnet av at det er så inn i helsike kjedelig. Tenk på det.»

En av guttene i gruppen kommer inn på det samme og skriver at «det er ingen artikkel som jeg husket spesielt godt. Det må vel være fordi de fleste av disse artiklene ikke var så tiltalende og derfor ble litt uinteressante». De andre guttene husker spesielt godt artikkelen om en 23-årig mann som startet fire branner i Haugerud-området, og artikkelen om en mann i Afrika som var mistenkt for voldtekt av barn og ble lynsjet etter rettssaken – før dom var falt i saken. Én gutt skriver at han ikke husker noen spesiell artikkel, men han har lært «at det skal komme en bærbar pc med 17 tommers widescreen og en billig 5 Gb harddisk på størrelse med et kredittkort».

Lesing av Dagbladet onsdag 12. februar 2003

Forsiden: Oppslaget på *Dagbladets* førsteside denne dagen var «– Anita og Carl truer folks helse», en artikkel om at kostholdseksperter ber politikere som Carl I. Hagen og Anita Apelthun Sæle slutte å la seg bruke som reklamefigurer for slankemidler. De øvrige sakene på førstesiden var «Kåre Conradi skadd på scenen», «Liv Grete fikk babyklær til Emma» og «Se Prince og Naomis sko i Drammen». *Dagbladets* bilag om utdanning denne dagen blir annonsert på førstesiden med henvisning til sakene «De billige og de dyre studiestedene» samt «Kjendisenes studenthistorier». Nyhetsredaktør John Arne Markussens helsides artikkel under vignetten «Innsikt» blir annonsert slik øverst t.h.: «Hvorfor jeg sa nei til å møte Røkke.»

Tabell 10: Mest lest artikler i Dagbladet onsdag 12. februar 2003

Mest leste artikler i Dagbladet 12.2.03	Jenter	Gutter³⁷
Sporløst borte (krim)	4	1
Conradi kjørt på legevakta (kjendis)	2	3
Jenter startet kondom-bedrift (nyhet)	3	2
Vil begrave mannen selv (krim)	4	0
Så samboeren i tildekket bil (krim)	3	1
Barnedød påvirker foreldres levealder (helse og sosial)	3	2
En bedre skole for alle (skole)	2	1
Steffen frykter ryggoperasjon (sport)	2	1
Hygieneslurv på sykehuset (helse og sosial)	3	0
Hagen-dagen (kjendis)	2	1

Artiklene i utdanningsbilaget inngår ikke i oversikten over. Bilaget var tydeligvis populært blant elevene: Alle de tilstedeværende, fire jenter og tre gutter, hadde lest artikler her. Den mest leste artikkelen var «Hva skal du velge?», som ble lest av tre jenter og to gutter. «Globetrotteren» om ungdommer som studerer i mange land, ble lest av to gutter og to jenter. Et tegn på populariteten var at flere elever ba om å få med dette bilaget hjem fordi de ikke hadde rukket å komme igjennom det.

---

³⁷ Én av elevene, en gutt, var fraværende den dagen gruppen hadde denne kontrollerte oppgaven.

Kort om de mest leste artiklene:

Krimsaken «Sporløst borte» handler om en tobarnsmor på Notodden som ble meldt savnet etter at hun ikke møtte på jobb på sykehuset. «Conradi kjørt på legevakt» om skuespilleren Kåre Conradi som slo hodet på scenen, er en typisk nyhetssak om et uhell som rammer en kjendis. «Jentene startet kondombedrift» forteller om to skoleelever som deltar i konkurransen Unge Entreprenørskap med en uvanlig forretningsidé. Elevene fant saken morsom både på grunn av temaet, og fordi den handlet om elever bare litt eldre enn dem selv. «Vil begrave mannen selv» er en oppfølging av saken om en drapsiktet hustru til en NRK-journalist som vil begrave mannen på Mauritius – en typisk krimsak. Det samme gjelder «Så samboeren i tildekket bil» om rettssaken i Bodø der en ung mann fra Meløy står tiltalt for å drept kjæresten sin. Artikkelen om barnedød refererer forskning som viser at foreldre som opplever at et barn dør, selv dør tidlig. Utdannings- og forskningsminister Kristin Clemet har denne dagen et debattinnlegg (helside) i *Dagbladet* med tittelen «En bedre skole for alle». «Steffen frykter ryggoperasjon» på sportssidene handler om at Steffen Iversen bli satt «utenfor all fotball» på grunn av en prolaps i korsryggen. Dårlig smittevern ved seks norske sykehus er tema i «Hygiene-slurv på sykehusene», en helse- og sosialartikkel som rommer mye konfliktstoff, og som er slått stort opp på en høyreside i avisen. På motsatt side er artikkelen «Bommet med 747 000 hivsyke» slått opp omtrent like stort, men denne saken har ikke hatt samme appell til elevene – ingen har lest den. «Hagen-dagen» har et stort oppslått bilde av Eli Hagen, rørt til tårer, og en smilende Carl I. Hagen som feirer 25 år som politiker.

At krim og kjendisstoff er populært i dette kontrollerte eksperimentet, stemmer overens med elevenes svar på spørreskjema og hjemmeoppgave. Barnedød og hygieneslurv er interessant stoff for jentene, noe som sannsynligvis ikke er ren tilfeldighet ettersom tre av jentene i spørreskjemaet som ble besvart under siste samling, opplyser at de ønsker å utdanne seg til jobber i helsevesenet (to vil bli lege, én vil bli sykepleier.)

Da elevene skulle notere ned hvilke artikler de husket, noterte to gutter og to jenter Conradi-artikkelen. Tre jenter og én gutt husket «Sporløst borte». For øvrig var det stor variasjon i hvilke artikler elevene husket, men begrepene krim og kjendis er viktige stikkord. For eksempel noterte en jente ned følgende stikkord:

– Conradi skadet på scenen

- Liv Grethe fikk barneklær
- Catherina Zeta-Jones i teater
- Jennifer C. gravid
- M.P. tilbake til lerretet
- Prince + Naomi sine sko
- Drapsmistenkt vil begrave mannen sin selv

På spørsmålet om hvilken artikkel som gjorde størst inntrykk, skrev jentene:

- Siste frist før krigen
- Sporløst borte (to jenter har ført opp denne)
- Vil begrave mannen selv

Følgende artikler gjorde størst inntrykk på guttene:

- Conradi kjørt på legevakta
- Bærbar pc på skolen
- Jobb og utdanning – hva skal du velge?

Bare én elev markerte en artikkel som han ikke likte, nemlig «Jamie bannet på TV».

Gutten argumenterte under diskusjonen etterpå slik: – Det er det så mange som gjør, så hvorfor henge ut akkurat ham?

Forsiden på *Dagbladet* denne dagen viste til syv artikler inne i avisen. Av disse var det én som hadde appell til ungdommen, nemlig «Kåre Conradi skadd på scenen». Fem av syv elever leste denne artikkelen. Henvisningen til utdanningsbilaget hadde også en viss effekt på gruppen, jf. ønsket om å få ta avisen med hjem for å lese ferdig dette bilaget.

Kristin Clemets artikkel inne i avisen ble lest av to jenter og én gutt. Dette var ikke et lettest, kort leserinnlegg, men et forholdsvis langt debattinnlegg. Noe tyder på at gruppen er opptatt av konsekvensnærhet (jf. Njaastad 1999: 36). Hvilke konsekvenser får den politikken utdannings- og forskningsministeren står for? Hvilken utdanning bør jeg satse på for å få meg jobb? Deres opptatthet av krimstoff vitner om en følelsesmessig nærhet som *Dagbladet* utnytter fullt ut, neppe fordi 14–15-åringene er opptatt av krim, men fordi deres foreldre, *Dagbladets* potensielle kjøpere, er opptatt av dette temaet. Men verken

Njaastads nærhetskategorier eller de tradisjonelle nyhetskriteriene vesentlighet, sensasjon, identifikasjon, aktualitet eller konflikt favner den interessen for *kjendisstoff* som ungdommen legger for dagen.

5.4.3 Horten videregående skole

Tabell 11: Oppsummering av svar på spørreskjema 1, spørsmål 7: Hva slags stoff leser du i avisene?

Mest leste kategorier	Jenter	Gutter
Tegneserier	3	4
Sport	4	2
Lokalstoff	3	3
Ulykker	3	3
Film	3	2
Innenrikspolitikk	3	2
Krimstoff	2	3
Krig og konflikter	0	3
Annet stoff: bursdagshilsener	4	0
Annet stoff: økonomi/næring	1	2
Annet stoff: annonsesider	3	0
Annet stoff: dødsannonser	2	1

Guttene i gruppen ved Horten videregående skole påpekte under første samling at de ikke er representative for gutter i aldersgruppen generelt og i deres klasse: De er nemlig ikke spesielt sportsinteresserte. To av guttene førte likevel opp sport i lista over stoff de leser i avisen. Til gjengjeld anser guttene seg for representative hva angår interessen for tegneserier. Samtlige gutter leser tegneserier.

Jentene understreket at de er spesielt sportsinteresserte, noe som blant annet skyldes et aktivt jente-fotballag. En variant av interessen for lokalstoff viser seg ved at alle fire jenter under rubrikken «Annet stoff» fører opp bursdagshilsener, og at to jenter og én gutt fører opp dødsannonser. For øvrig nevner noen elever også Rampelys, Navnedag og Været under kategorien «Annet stoff». Legg for øvrig merke til at tre av jentene opplyser at de leser annonsesidene.

Gruppen som helhet er interessert i lokalstoff og ulykker. De er også relativt mye interessert i innenrikspolitikk, noe som antagelig skyldes at det i området har vært / er aktive ungdomspolitikere. Film- og krimstoff scorer relativt høyt her som i de to andre elevgruppene.

Svarene på spørreskjemaet som ble besvart i klassen, bekreftes av elevenes første hjemmeoppgave i uke 3, 2003. Av registreringen over leste artikler går det fram at fem av elevene, tre jenter og to gutter, har lest mest lokalstoff. To gutter har lest mest tegneserier og tv-program, mens én jente har lest mest sport – først og fremst på *VG Nett*, men også i *Gjengangeren*, lokalavisen for området.

I registreringsuken var én av jentene og to av guttene inne på nettet og leste først og fremst *VG Nett*. Jenta og den ene av guttene har lest artikler på nettet omtrent daglig, mens den andre gutten kun har vært inne på nettet en enkelt dag for å lese underholdningsstoff i *VG Nett* (Rampelys). På nettet har de to andre først og fremst lest krim, krig/konflikt, sport og Rampelys. Disse to daglige nettavisleserne har lest mye stoff i papiraviser parallelt med at de har lest nettavisene. Kan interessen for å lese Rampelys på nettet henge sammen med det synet en del elever har gitt uttrykk for, og som er referert under avsnittet *Tema/seriøsitet* foran, nemlig at man finner det mer seriøse stoffet i papiravisene, mens nettavisene oppfattes som mer underholdende? Stiller artikler om krim og krig i norske nettaviser i underholdningsklassen? Jeg har ikke kunnet gå nærmere inn på dette, men tror det her er en del å gripe tak i for senere forskningsprosjekter.

Av de artiklene de har registrert i uke 3, husker deltakerne spesielt godt de følgende artiklene:

- Rusbrustest. To jenter og én gutt fører opp denne artikkelen fra *Gjengangeren*. Jentene begrunner dette med at den angår ungdommen, gutten oppgir at han jobber på RIMI og trenger informasjon om produktet.
- Artikkel om at fetteren ble kretsmester på ski. (Jente)
- Gutter helt ned til syvårsalderen skal prøve å komme inn på fotballakademier i England. (Jente)
- Mulla Krekars hjemkomst til Norge. (Gutt)

Lesing av Dagbladet tirsdag 11. februar 2003

Tirsdag 11. februar var saken om NRK-journalisten som ble kvalt på Mauritius av kona, toppoppslag på *Dagbladets* førsteside. Tittelen var «Sloss om luksusvilla». Ari Behn fikk oppslag på «Lærer pistolskyting», mens skuespiller Dennis Storhøi uttaler seg om de nye bidragsreglene under tittelen «– Jeg blir straffet». John Arne Riise og Guri Havnevik får forklare seg under tittelen «– Derfor selger vi bryllupet til *Se og Hør*». Avisen får også plass til en henvisning til anmeldelsen av «100TH WINDOW», som får terning én og tittelen «Flere nittitalls-helter som tryner». I henvisningen står det «21 cd-anmeldelser side 48–56». Videre er det en henvisning til Dagbladets store test av bilverksteder under tittelen «De beste bilverkstedene».

Tabell 12: Mest leste artikler i Dagbladet tirsdag 11. februar 2003

Mest leste artikler i Dagbladet 11.2.03	Jenter	Gutter
Lærer pistolskyting (kjendis)	4	3
Leide inn livvakt (krim)	3	3
Sexmisbrukt med ultralydstav (krim)	3	2
Kalkundronningen (kjendis)	4	1
Tryllekunstner sporløst borte (krim)	2	1
«Tom sov med ett øye åpent» (krim)	3	0

11.februar hadde *Dagbladet* et 16-siders annonseinnstikk *Trim og helse*, utgitt av NTB Pluss AS. Det var fritt fram for gruppen å lese artikler også i dette innstikket, som hadde en rekke fengende titler som for eksempel «Slank med sex» og «Slik får du mage som Mumba». Kanskje min tilstedeværelse under lesingen medførte at de åtte elevene kun leste artikler fra selve *Dagbladet*, eller også var det fordi avisen i seg selv hadde tilstrekkelig med attraktive titler. Fire jenter og tre gutter leste artikkelen om Ari Behn «Lærer pistolskyting». Samtlige jenter og to av guttene oppga etterpå at de husket denne artikkelen. Den har åpenbart gjort inntrykk på dem, men ikke i positiv forstand. Fem av dem – samtlige jenter og én av guttene – satte nemlig minus ut for artikkelen som eksempel på en artikkel de ikke likte. De begrunnet det med at det var bare tull av avisen å bruke plass på Ari Behn. «Dette er noe som bare gamle damer er opptatt av, og en slik artikkel hører hjemme i *Se og Hør*.» Saken startet en livlig debatt om kjendiser i avisen. «Greit med kjendiser som har noe å si, men ikke greit med Ari Behn som ikke har noe å si, men som er kjent 'bare' fordi han er gift med Märtha. Og det er skatteyderne som betaler

kurset,» framholdt en av elevene som også mente at kurset kom i stand fordi Ari forberedte seg på å bo i USA og måtte kunne forsvare familien!

«Leide inn livvakt» handler om en 17-årig jente som måtte ha livvakt for å våge å gå på skolen. Fire (tre gutter og én jente) av dem som hadde lest saken, noterte etterpå ned denne artikkelen i oversikten over hvilke de husket. Senere sa de at de husket den fordi dette var noe som kunne ha hendt dem selv – slike problemer fantes også i Horten.³⁸

(Identifikasjon). Artikkelen «Tom sov med ett øyne åpent» relaterer til oppslaget på førstesiden om NRK-journalisten som ble kvalt av kona. Både denne og artikkelen «Kalkundronningen» om nominasjonen av Madonna til verste skuespillerinne, appellerer først og fremst til jentene.

For øvrig leste flere av guttene én eller flere av bilartiklene i Dagbladet denne dagen. Under diskusjonen i gruppen etterpå påpekte flere av guttene at de var mer opptatt av biler enn av sport, noe som de imidlertid ikke trodde gjaldt for resten av guttene i klassen, som kanskje ville vært like opptatt av begge deler eller *mer* opptatt av sport.

Artiklene som gjorde mest inntrykk på elevene, var:

- Leide inn livvakt på skolen (én jente, én gutt)
- Ny kabriolet fra Mercedes (notis, ført opp av gutt)
- Vi må jobbe aktivt for fred (norske politikere om Irak-krisen, ført opp av gutt).
- Skrur opp kvaliteten ... men fortsatt feil på hver femte bilreparasjon (jente)
- Huskjøpet ble millionmareritt (jente)
- Sexmisbrukt med ultralydstav (jente)

(Én gutt svarte ikke på spørsmålet.)

Dagbladet har på én måte full klaff denne dagen med valg av Ari Behn som toppoppslag på forsiden: Saken ble lest! De syv elevene som leste om Behns pistolkurs, var imidlertid under diskusjonen etterpå sterkt kritiske til at *Dagbladet* brukte plass på en slik sak. Den eneste av de øvrige oppslagene på førstesiden som blir fulgt opp med artikkellesing, er «Sloss om luksusvilla». Artikkelen blir lest av tre jenter. Men hvis artikkelen «Den trygge

---

³⁸ Samme dag var en lokal politibetjent, med spesielt ansvar for skolene, intervjuet i *Gjengangeren* om voldelige elever som skaper problemer i ungdomsskolene i området.

andungen» om musikeren Eminem var blitt slått opp på førstesiden, hadde den sannsynligvis nådd fram til flere av de unge lesere. Nå ble den bare lest av én jente og én gutt «fordi den sto helt ute på side 54/55».

Den danske retorikkforskeren Christian Kock bruker et eksempel som er relevant i denne sammenhengen, og som viser hvor ulikt den redaksjonelle ledelsen i avisene og publikum tenker: 76 danske avislesere og ti politiske redaktører fra dagspressen fikk se ti ulike avistitler og skulle rangere disse etter interesse. Redaktørene mente at nyheten om at den danske kulturministeren ventet barn og ville gå av, var mest interessant. Publikumsgruppen derimot prioriterte en artikkel om aktiv dødshjelp før artikkelen om kulturministeren. På tredjeplass hadde publikum en artikkel om det flerkulturelle samfunn, mens denne ble plassert som nummer åtte av redaktørene.³⁹ Vaktjefen i Dagbladet vurderte Ari Behn som åpenbart mer interessant for et norsk publikum enn Eminem. Men det er slett ikke gitt at publikum er enig i en slik redaksjonell avgjørelse, jf. ungdommens syn på oppslaget med Ari Behn.

Hvis vi skal vurdere svarene fra gruppen på Horten videregående skole ut fra nyhetskriteriene, er det fristende å bruke kriteriet konflikt, men ikke i den tradisjonelle oppfatningen av konflikt som nyhetskriterium. Konflikten går mellom ungdommens og *Dagbladets* prioriteringer: Ari Behn er stoff for bestemødrene deres, ikke for dem. Likevel leste altså syv av åtte denne saken, noe som vel egentlig viser at gruppen har et ambivalent forhold til kjendisstoff: De leser det, de reagerer, og etterpå synes de at dette egentlig slett ikke hører hjemme i en avis som *Dagbladet*. Noen sa at hvis de først ønsket den typen stoff, kjøpte de heller *Se og Hør*. Andre ga uttrykk for at Behn-artikkelen er skrevet i ren *Se og Hør*-stil, og at selv *VG* kjører en mer ok linje i forhold til denne type kjendisstoff. De utdypet dette med at *VG* i denne typen saker i større grad enn *Dagbladet* klarer å få fram at det tross alt er en forskjell på dagsavis og ukeblad.

«Ari Behn er ikke viktig for leserne, men han kan lett bli det slik som *Dagbladet* digger ham.» (Gutt i gruppen.) Han og flere andre kom under diskusjonen inn på det vi kan kalle

---

³⁹ Professor Christian Kock ved Københavns Universitet har vist til dette eksemplet i foredrag på seminaret «Retorikkens relevans» UiO 13. og 14. juni 2002, og på den 16. nordiske medieforskerkonferansen i Kristiansand 15.–17. august 2003.

«agendasetting»: Ved å slå opp saken på førstesiden setter Dagbladet dagsordenen for hva som akkurat denne dagen er viktig. Og selv om ungdommen mener at Behn-artikkelen ikke hører hjemme i *Dagbladet* i det hele tatt, så leste de den nesten alle sammen. Dermed blir forsiden, til tross for at leserne ikke liker den, en side som selger, og redaktørene lever videre i troen på at de og leserne har felles oppfatning av prioriteringen.

Dagbladet 11.februar 2002 er spekket med krim- og kjendisstoff, men avisen inneholder tross alt også en del annet stoff: utenriks, kultur, debatt. Likevel blir artiklene om krim og kjendiser foretrukket. Krimmen fordi, som elevene selv sier, dette kan også ramme dem (identifikasjon / følelsesmessig nærhet.) Kjendisstoff foretrekker de fordi det er sladderstoff om mer eller mindre offentlige personer, og i sladderer ligger underholdning, altså de samme argumenter som elevene på Haugerud (se ovenfor) kommer med under sin lesing av *Dagbladet*. Men det er *Dagbladet* som har valgt å sette krim- og kjendisstoffet øverst på agendaen denne dagen, jf. forsiden, og det *kan* være grunnen til at de fleste av ungdommene «overser» mye av det øvrige stoffet. Horten-elevenes egne registreringer i uke 3, 2003 av hva de leser, viser et mer nyansert bilde. Her er de blant annet opptatt av å lese lokalavisenes artikler om forhold som kan ha konsekvenser for dem som innbyggere i Horten kommune. Som vi skal se i neste delkapittel, har de imidlertid til en viss grad et ambivalent forhold til lokalavisen.

5.4.4 Oppsummering av delkapitlet «Hva leser elevene i avisene?»

- I alle tre grupper er elevene opptatt av å lese stoff som på en eller annen måte er relatert til bostedet deres, og stoff som de kan identifisere seg med.
- Med noen få unntak leser både jenter og gutter i gruppene mye tegneserier.
- For øvrig er elevene først og fremst opptatt av stoff som er knyttet til:
  - krim
  - kjendiser
  - sport
  - film og musikk
  - tv-program
- Jentene i gruppene på barnetrinnet og videregående leser mer sport enn de selv mener er vanlig for jenter. Guttene på ungdomstrinnet og videregående mener de leser mindre sport enn det som er vanlig for gutter.

- Det er en svak tendens til at jentene i gruppene i større grad enn guttene leser stoff som er basert på nyhetskriteriet følelsesmessig nærhet. Blant annet appellerer flere artikler om ulykker og spesielle krim saker mer til jentene enn til guttene.
- Jentene leser mer motestoff enn guttene. Guttene leser mer motorstoff, men totalt er få gutter i gruppene opptatt av denne typen stoff.
- Få elever i gruppene er opptatt av emnene utenrikspolitikk, kommentarstoff og reise- og friluftsliv.
- Gruppen i videregående skole er spesielt opptatt av lokalpolitikk.

En skal være forsiktig med å generalisere for mye ut fra ovenstående oppsummering ettersom undersøkelsen omfatter bare 24 elever. Følgende er derfor ment mer som en utfyllende kommentar enn som bastante konklusjoner.

Det er et gjennomgående trekk i alle gruppene at stoff som elevene kan identifisere seg med, oppfattes som særlig viktig for dem. At en gutt blir påkjørt når han går over jernbaneskinnen, at en jente blir drept, at ungdommer kan virkeliggjøre en forretningsidé, og at en 17-åring må leie inn livvakt for å våge å gå på skolen, er alt sammen stoff som like gjerne kunne ha vært om elevene i de tre gruppene. I samtlige av de undersøkelsene jeg har referert til i det foregående om unge lesere og avis, etterlyser de unge stoff som angår dem og deres hverdag. Når ungdommen leser lokalavisene i så omfattende grad som de gjør – det gjelder også i Sundins undersøkelse i Jönköping og J. Hujanens undersøkelse i syv finske kommuner – så er det kanskje fordi de her i *større grad* enn i riksavisene finner stoff som de kan identifisere seg med, og som angår deres hverdag – selv om mange av de unge leserne mener at også lokaljournalistikken mangler linken til nettopp deres hverdag.

Som tidligere nevnt under kjennetegn for gruppene er jentene i gruppene på barnetrinnet og videregående ifølge dem selv mer opptatt av sport enn det de tror er vanlig for jenter på deres alder. Anita Werner skriver om medier og kjønnsrollesosialisering og peker på to klare *endringer* i forholdet mellom jenters og gutters aktivitet i Norge. Den ene gjelder boklesing, hvor forskjellen mellom jenter og gutter er blitt større. Den andre gjelder nettopp *idrett*, hvor kjønnsforskjellene er blitt *mindre*.

«Guttene er tradisjonelt betydelig mer aktive enn jentene i idrett. I løpet av de siste 20 årene har jentene imidlertid økt sin aktivitet i markant grad, mens guttenes aktivitet har holdt seg relativt uforandret. [. . .] Den samme tendensen gjør seg gjeldende for landet som helhet (opplysninger fra idrettsledere og lærere ved Idrettshøgskolen).» (Werner 1997: 49).

På denne bakgrunn er det kanskje ikke så rart at jentene i de to gruppene er opptatt spesielt av den lokale sportsdekningen i avisene. Det er vel heller mer påfallende at guttene på ungdomstrinnet og videregående selv kommenterer at de er mindre opptatt av sport enn resten av guttene i de respektive klassene. Guttene har – i likhet med jentene – selv meldt interesse for å delta i avisprosjektet. Har gutter med en viss interesse for avis, mindre interesse for sport, mens jenter leser lokalavisen for nettopp å holde seg orientert om sporten i nærmiljøet?

Eide viser i sin før omtalte artikkel (side 61) om forskjellen på kvinners og menns prioriteringer av hva de leser i avisen, at kvinner leser mer enn menn av følgende stoffområder: personalia, barn og oppvekstforhold, helsevesen/eldreomsorg, sosiale problemer, kunst, kultur og litteratur, lokalt kulturstoff, kirke og religion, leserbrev, familie- og forbrukerstoff, skole og undervisning. «Med andre ord leste kvinner blant annet mer av det nære, relasjonspregete stoffet,» skriver Eide (2000: 41). At jentene i de tre elevgruppene viser en litt større interesse for stoff som er basert på nyhetskriteriet følelsesmessig nærhet, henger sannsynligvis sammen med noe av det Elisabeth Eide er inne på, nemlig at kvinner generelt er mer opptatt av relasjoner. Henny Wale har i sin undersøkelse om mediebruk i 7. og 10 klasse blant annet undersøkt lesing av stoffområder i den lokale avisen og konkluderer med at jentene har en bredere leserprofil enn guttene. De synes å være mer interessert i de nære ting i lokalmiljøet gjennom lesing av personalia-stoff og leserbrev. Wale påpeker at det kan ha sammenheng med at en del av dette stoffet kan betraktes som informasjon om lokalsamfunnet, som jentene viser større interesse for (Wale 2001). Vi kan dra parallellen videre til Drotner (2001), som påpeker (se avsnitt 5.3.2) at jenter bruker pc-en til prosessorienterte handlinger, mens guttene bruker den til objektorienterte handlinger. Kvinner, og jenter som lærer av sine mødre, er kanskje fortsatt mer opptatt av relasjoner og prosesser enn det menn er – noe som i så fall vil avtegne seg i deres ulike valg av de artikler de leser.

Flere enn forventet av de 12 jentene i undersøkelsen er interessert i tegneserier. Denne interessen kan henge sammen med de endringene som skjer i gutters og jenters aktiviteter. Dersom jenter haler inn på guttene i lesing av tegneserier, kan det for eksempel skyldes at det etter hvert dukker opp flere kvinnelige tegneserieforfattere/-tegnere, som skriver

tegneserier som jentene lettere kan identifisere seg med. Det gjelder for eksempel tegneseriefiguren Nemi som har stor suksess.

5.5 Hvorfor leser de hva? Hvorfor ikke?

Som oppfølging til registreringen av hva elevene leste i løpet av uke 3 i januar 2003, ble elevene i samme hjemmeoppgave bedt om å skrive ned tankene sine rundt egen avislesing. Spørsmålet var formulert slik:

Tanker rundt din egen avislesing

Har du lært noe av å lese avis? Eventuelt hva? Har du gjort deg noen andre tanker rundt avislesing?

I den andre hjemmeoppgaven, som ble levert til norsklæreren deres i slutten av mars, altså to måneder senere, ble elevene bedt om å skrive mer utførlig om hva de mener de får ut av å lese aviser. I spørsmålet (vedlegg 6, spørsmål 1), som ble formulert etter at første hjemmeoppgave var gjennomgått, ligger det implisitt at de får noe ut av avislesing. Av 22 ut av 24 besvarelser på første hjemmeoppgave gikk det mer eller mindre fram at elevene mente de fikk et og annet ut av avislesingen sin, men det kunne være interessant å få dem til å utdype det. Elevene ble bedt om å skrive en oppgave der hovedspørsmålet var å svare på hva de får ut av å lese aviser. Ønsker de underholdning, informasjon om nyheter, vil de lære om samfunnet, eller er det noe helt annet de får ut av å lese aviser?

I det følgende er elevenes svar kategorisert i syv punkter:

- Lære om samfunnet
- Lokalstoff
- Underholdning
- Nyheter
- Tidtrøytte
- Diskusjon
- Vaner/rutiner

I besvarelsene til elevene glir disse punktene over i hverandre, for eksempel når en 12-årig gutt reflekterer slik i første hjemmeoppgave i januar: «Jeg lærer mye om Norge og andre samfunnsforhold, kulturer og hva som foregår i verden. Jeg har lært at man blir smartere av å lese aviser, og at det gir et innblikk i verdensbildet.» I den neste hjemmeoppgaven i mars skriver han at han ønsker litt underholdning når han leser aviser, men ikke først og fremst

det. Han leser for å få informasjon om nyheter, for eksempel om krigen i Irak. Men: «Å lære om samfunnet er viktigste grunn til avislesing. Jeg leser utenriks, innenriks, lokalpolitikk og lokalsaker.» Gutten er neppe representativ for gruppen som helhet. Det er han som i kapitlet om kjennetegn for gruppene svarer at han tror han om 20 år jobber som statsminister.⁴⁰ Eksemplet er nevnt her for å illustrere hvordan elevene viser til ulike sider ved journalistikken i sine refleksjoner. Jeg kunne ha begrenset meg til å dele inn svarene i to hovedkategorier, samfunn og underholdning, jf. Njaastads nyhetsmodell og inndeling i samfunnsjournalistikk – det vesentlige stoffet – versus underholdningsjournalistikk, det vil si stoff som verken objektivt sett eller normativt sett er vesentlig (Njaastad 1999: 38). Under samlingene gikk det imidlertid opp for meg at elevene og jeg i utgangspunktet ikke hadde samme oppfatning av hva som er vesentlig og mindre vesentlig. Det jeg kanskje ville regne for mindre vesentlig, betydde mye for dem og omvendt. Det var ikke noe poeng for meg å pådytte elevene mine oppfatninger av hva som er vesentlig og ikke vesentlig journalistikk, og derfor er det heller ikke noe poeng i arbeidet med å finne mønstre i dataene å bruke andre inndelinger enn dem de selv legger opp til gjennom utsagnene sine. Kategoriseringen er derfor utelukkende basert på min koding av elevenes utsagn/refleksjoner. Som det vil gå fram av utsagnene, skrev elevene oppgaven etter invasjonen i Irak.

5.5.1 *Lære om samfunnet*

På barnetrinnet er det først og fremst den 12 år gamle gutten, sitert ovenfor, som er opptatt av å lese avis for å lære om samfunnet. En av de andre guttene nevner at han leser artikler om politikk, nyheter og skoler «for å holde seg orientert». En av jentene skriver at hun «lærer mer om samfunnet av å lese aviser».

Flere i gruppen på ungdomstrinnet enn på barnetrinnet reflekterer – naturlig nok – over samfunnsperspektivet: «Mine tanker rundt avislesing er at det er viktig at vi ungdommer leser aviser fordi det skjer så mye rundt om i verden,» skriver en jente. Som eksempel på artikler hun leser for å lære om samfunnet, skriver hun artikler om Oslo, om Groruddalen og om krigen i Irak. *Nærhet* (Oslo, Groruddalen) og *interesse* (krigen i Irak) er merkelapper vi kan sette på eksemplene. En annen jente i gruppen skriver at hun lærer mye om samfunnet «hjemme av mine søskens og foreldres erfaringer og ikke minst på skolen,

---

⁴⁰ Jeg tror faktisk ikke dette var bare fleip fra guttens side. Han tok oppgavene meget seriøst.

men sånn som kriminalitet i mitt eget samfunn der jeg tilbringer fritiden, er jeg interessert i». (Nærhet). Hun ønsker «nyhetsinformasjon, men jeg liker ikke å lese så mye om krig, jeg synes det er veldig ekkelt og unødvendig. [. . .] Hvis interessen ikke fenger meg, blar jeg videre». (Interesse).

Tredje jenta i gruppen ønsker gjennom avislesing å få bakgrunnsinformasjon om nyhetene:

«Jeg ville ikke sett i en avis der det kun stod 'USA i krig mot Irak' og ingen nærmere informasjon. Det må være informasjon om: Hvorfor? Når? Hvem er med i angrepet? Er noen skadd?» (Interesse). «Selv om jeg synes artikler om innenrikspolitik er kjedelig å lese, så leser jeg dem for å lære om samfunnet.» (Interesse/nærhet). «I lokalavisa får jeg vite mer om hva som skjer i nærmiljøet, for eksempel om det skal bygges noe nytt.» (Nærhet).⁴¹

En gutt i gruppen skriver at han «nå for tiden er mest opptatt av krigen i Irak. Jeg leser som oftest økonomi hvis jeg vil lære om samfunnet, ellers leser jeg også vitenskap». (Interesse). En annen gutt nevner spesielt artikler om boligkrisen som eksempel på stoff som lærer ham om samfunnet.

Gruppen i videregående skole er – naturlig nok – den som i størst grad kommer inn på avisene og det samfunnsmessige perspektivet. Alle reflekterer over hvor viktig det er å følge med i hva som foregår i verden. Noen skriver i generelle vendinger, andre deler verden i det lokale, det nasjonale og det internasjonale, slik for eksempel denne gutten skriver:

«Jeg leser lokale nyheter for å vite hva som skjer, eller har skjedd i lokalsamfunnet. Jeg leser stykker om krig og lignende fordi jeg rett og slett vil vite hva som skjer. (Alt som har med konflikten i Midtøsten å gjøre, sluker jeg omtrent rått. Dette fordi jeg er overbevist om at Israel er verdens navle, og at verdens skjebne er slik at alt, i det store og hele, dreier seg om hvem som skal ha herredømmet over Det Hellige Land.) [...] Jeg er opptatt av samfunnsdebatten på de fleste områder / har meninger om det meste i det moderne samfunnet. Derfor leser jeg artikler som har noe med samfunnet å gjøre (de aller fleste har det).»

En jente skriver: «Jeg liker å lese aviser fordi jeg vil oppdatere meg om hva som skjer rundt meg. For eksempel krigen mot Irak. Jeg hadde følt meg utenfor hvis jeg ikke hadde hatt muligheten til å lese om det.»

En gutt reflekterer over hva som egentlig er en nyhet:

«Mange ville sagt at det var en kjempenyhet at Steffen Iversen fikk en ny kontrakt med en eller annen fotball klubb, men for meg er det nesten likegyldig. Det som går inn som 'viktige' nyheter

---

⁴¹ Flere elever var opptatt av byggeprosjektene i bydelen. Det gjelder både veiutbygging og bygging eller ombygging av offentlige institusjoner og boligområder.

leser jeg i hvert fall, og det er vel ting som skjer rundt om i landet, og store ting som skjer i verden. [...]Artikler jeg leser i lokalavisa handler som regel om lokalsamfunnet, så jeg lærer nok om samfunnet på en måte der.»

En annen gutt mener de lærer en del om samfunnet på skolen og derfor er det ikke så nøye å gjøre det i fritiden. Senere i samme oppgave skriver han imidlertid om avislesing: «Og så er det selvfølgelig bra å holde seg oppdatert om ting som skjer i lokalmiljøet der du bor og rundt omkring i verden.» En jente «... har selvfølgelig interesse for samfunnet. Synes det er viktig – jeg er jo en del av det! Leser gjerne om politikk».

Elever på alle tre trinn reflekterer over læringsprosessen knyttet til avislesing. Følgende sitat er fra en gutt på barnetrinnet som daglig leser *både* lokalavis og riksavis: «Jeg har lært at man blir smartere av å lese aviser, og at det gir et innblikk i verdensbildet.» En gutt på ungdomstrinnet knytter læringen sin til verdenspolitikken på denne måten: «Jeg har lært at Bush er en tyrann, som uansett vil knuse Irak.»

5.5.2 *Lære av lokalavisen?*

Spesielt i gruppen på videregående trinn i Horten er elevene opptatt av å vurdere læringsprosessen i lys av at de først og fremst leser lokalavisen. En jente reflekterer slik: «Jeg tror ikke man lærer like mye av aviser i dag som før. Siden jeg for det meste leser trykte lokalaviser, står det ikke mye jeg kan lære av.» Hun gir her uttrykk for en oppfatning som flere andre i gruppen også kommer inn på i hjemmeoppgavene sine, og som det var generell enighet om i gruppen under samtalene. To–tre måneder senere skriver den samme jenta: «Vil egentlig lære litt om samfunnet, men det går ikke når det blir bare lest lokalaviser.» En annen jente uttrykker at hun finner det «underholdende å lese lokalnyheter. Det er som regel ikke noe særlig å lære av det, så det er stort sett for underholdning jeg leser det, og for å være oppdatert på hva som skjer i nærmiljøet mitt». Hun får følge av en gutt som sier han ikke lærer så veldig mye av avislesingen fordi han «leser lokalavisa mest». En av de andre guttene skriver i januar at han ikke tror han lærer «så veldig mye av å lese avis». Et par måneder siden skriver han dog: «De gangene jeg leser i avisa, så blir jeg kanskje en kunnskap rikere. Det kommer veldig an på hva jeg leser, kanskje leser jeg bare fordi jeg kjenner de det står om.»

Noe kan tyde på at lokalavisene har en utfordring i å forene ungdommenes behov for informasjon om det lokale med deres ønske om å øke kunnskapene sine om samfunnet for

øvrig. Utfordringen ligger nok likevel ikke bare hos lokalavisene, men også hos dem ungdommene lærer holdninger av: foreldre, lærere, rikssynsere/kjendiser – kanskje først og fremst de siste i denne sammenhengen. Hvis ungdommene får inntrykk av at det er lite populært og sneversynt å tenke og handle lokalt, ja så er det kanskje ikke så rart at de får et ambivalent forhold til lokalpressen: De vil gjerne lese den fordi den handler om deres nære miljø, men de lærer jo ikke om samfunn av å lese den.

5.5.3 *Underholdning, herunder tegneserier og kjendisstoff*

Både jenter og gutter på barnetrinnet reflekterer spesielt i den andre hjemmeoppgaven noe mer over underholdningsaspektet enn over samfunnsaspektet ved avislesingen sin. Jentene ønsker underholdning som for eksempel «Fem på gata» og artikler om film, revy, teater, tegneserier og sport. Tre av guttene noterer også tegneserier, film og sport som eksempel på underholdning i avisen som de leser. I underholdningsbegrepet legger de i tillegg også artikler knyttet til musikk samt vitser og tv-guide. En gutt skriver at han «ønsker litt underholdning når jeg leser avis, men ikke først og fremst det. Margen i Vårt Land er underholdende».⁴²

For tre av jentene på ungdomstrinnet er underholdning i stor grad knyttet til kjendisjournalistikken. To av dem nevner spesielt VGs Rampelys, mens den tredje jenta ønsker underholdning «om det berømte stjernelivet». Hun gjør seg imidlertid også en del tanker om underholdning knyttet til «det generelle som for eksempel den lille artikkelen som var i Aftenposten for noen dager siden om lille Sophie som akkurat hadde funnet sine første hestehover, og de skulle hun legge på graven til mormor. Det blir jeg glad for å lese, og det er skikkelig underholdning». En historie med human touch kunne vi kalle dette lille eksemplet som viser at den unge jenta er opptatt av å få historier om det nære og umiddelbare. Jack Lule sier:

«Storytelling will never be in crisis (even if individual storytellers are) because storytelling is an essential part of what makes us human. [...] We *need* stories because we *are* stories. Stories will stop, it is clear, only when humanity stops.» (Lule 2001: 4).

Den samme jenta etterlyser i en annen sammenheng flere positivt vinklede historier, skrevet på en mer interessant måte enn dagens nyhetsartikler.

---

⁴²«Margen» er en fast spalte på førstesiden i *Vårt Land*.

En av jentene som spesielt nevner Rampelys, viser til et intervju med Kelly Osborne som eksempel på en artikkel i *VG* som underholder henne «fordi hun (Kelly Osborne) er seg selv og er ganske spesiell». To av guttene i gruppen nevner også spesifikt *VG*s Rampelys som eksempel på underholdende stoff som de ønsker å lese. Den ene skriver imidlertid i første hjemmeoppgave at det «står mye i aviser som man ikke kan stole på, spesielt i *VG* og *Dagbladet* hvor det står mye sladder». Et par måneder senere skriver han at han ønsker underholdning når han leser aviser. «Dette får jeg stor sett gjennom å lese kultursidene og spesielt Rampelys i *VG*, og vitsene selvsagt.» En annen gutt skriver at han vil «lese vitser, tegneserier og andre morsomme artikler når han vil underholdes». Som eksempel på hvilke artikler han oppfatter som skikkelig bra avislesing/underholdning, nevner en gutt følgende titler fra avisen: «Whisky-tyv sovnet ved kranen», «100-årige tvillinger feiret med storebror» og «Fikk promille av snop».

Også gruppen på videregående trinn er opptatt av den typen stoff vi finner i Rampelys. «Det meste av Rampelys interesserer meg,» skriver en jente. En annen jente finner artikler om «undersøkelser, anmeldelser og TV & medier» underholdende.

En av guttene i gruppen formidler en del tanker rundt underholdningsaspektet som på mange måter er dekkende for hva flere av de øvrige i gruppen uttalte om aviser og underholdning: «Når jeg leser en avis, er det nesten som et TV-program, jeg er ute etter å bli underholdt.» Som eksempler på underholdende artikler skriver han

«at det er mange forskjellige ting. Om det f.eks. er om politikk, må det være en sak som gjelder en av mine 'grupper', f.eks. elever eller ungdom. Det kan også være saker som det er en del snakk om i dag, krig og situasjonen i Irak. Alt dette er noe som jeg synes er interessant. For å få oppmerksomheten min kan det også være humoristiske artikler, små artikler som virker rare, bisarre eller morsomme. Dagsaktuelle temaer er også en veldig viktig ting. Hver enkelt kategori har som du ser, forskjellige kriterier for å kunne underholde meg».

Guttens utsagn representerer kanskje til dels «ironigenerasjonen». Under siste samling viste alle guttene i gruppen stor sans for det «rare, bisarre eller morsomme», noe leserne vil få se resultatet av når vi kommer til kapittel 6, «Funn og analyse – framtiden». Også guttene på barnetrinnet og ungdomstrinnet ga uttrykk for noe av det samme som denne gutten.

En av de andre guttene i gruppen pekte for øvrig på at det gjerne kunne være litt mer underholdning i avisene: «Hvis det er en artikkel om noe morsomt som har skjedd, da er

det gøy å lese.» En annen gutt finner det underholdende å få «oppdateringer om hva som skjer i verden og nyheter innenfor mine hobbyer».

5.5.4 *Nyheter*

Nyheter er naturligvis et samlebegrep for mye av det stoffet elevene nevner under samfunn og underholdning (nyheter om samfunnet, nyheter om kjendiser osv.). En del av elevene reflekterer imidlertid også over hva slags nyheter de foretrekker, og derfor er disse refleksjonene skilt ut som en egen kategori.

Selv noen av de unge elevene på barnetrinnet reflekterer over hva de legger i nyheter, nemlig først og fremst å få informasjon om hendelser som krigen i Irak, krim og sport.

På ungdomstrinnet skriver en jente at hun leser de første sidene i avisen for å få informasjon om nyheter. At det ikke alltid er lett å begrunne handlingene sine og begrunne hvorfor man leser, viser dette utsagnet fra en gutt: «Jeg synes det er viktig å lese aviser og se på nyheter. Hvorfor jeg syns det, har jeg ingen grunn for, jeg bare syns det.» En annen gutt sier: «I enkelte tilfeller ønsker jeg informasjon om nyheter, for eksempel drapssaker, krig osv.» Tredje gutt er spesielt opptatt av å bli informert om nyheter knyttet til IT.

I gruppen på videregående trinn er elevene ikke så veldig opptatt av nyhetsverdien knyttet til avislesingen deres. Nyhetene får de fortære og lettere på annen måte. En jente sier: «Jeg pleier å se på nyhetene på TV, men leser også om det viktigste i aviser. Leser *Aftenposten* som regel, men orker ikke å lese hele, pleier å plukke ut hva som er mest interessant. Det er en alt for stor og tung avis til å leses hele av.» En av guttene er inne på noe av det samme: Han leser sjelden nyheter i avisen, kun hvis det er noe helt spesielt. «Jeg syns det er best med nyheter på TV,» sier han. For øvrig kommer elevene især i denne gruppen inn på nyhetsperspektivet i sine refleksjoner over forskjellen på å lese papiraviser og nettaviser, se avsnitt 5.3.2 «Oppdatering».

5.5.5 *Tidtrøytte*

Noen av elevene gir uttrykk for at de leser aviser for å få tiden til å gå. En gutt på barnetrinnet skriver for eksempel at han «leser sport og tegneserier for å ha noe å finne på». På ungdomstrinnet skriver en jente at hun leser «avis som tidsfordriv (og da leser jeg noen ganger avisene veldig grundig) og for å kunne følge med i hvilke filmer som går på

kino og TV- og radioprogrammer». Også på videregående trinn bruker elevene av og til avisene til å fylle tiden: «Når jeg kjeder meg og ikke har noe å finne på, bruker jeg avisen for å få underholdning,» skriver en jente. Hun får følge av en gutt som sier at han ikke er den største avisleseren, «men når det ikke er noe spesielt annet å gjøre, setter jeg meg ned med avisen».

For øvrig virker det ikke som det å fylle tiden er noe stort problem for de 24 elevene. Som det går fram av kapittel 4 om kjennetegn ved gruppene, så har elevene nok av interesser, og det er vel heller et generelt problem hvordan de skal få tiden til å strekke til.

5.5.6 Diskusjon

Elevene på barnetrinnet gir ikke skriftlig uttrykk for at de leser aviser for å få bakgrunn til å kunne diskutere temaer med kameratene sine. Likevel: Under samlingene var det tydelig at gruppen liker å diskutere, og de viste gang på gang til at det og det «hadde stått i avisa». Da vi for eksempel kom inn på fritidstilbud for barn og unge i kommunal regi, var det tydelig at de hadde fulgt med i lokalpressen. Elevene på ungdomstrinnet hadde et meget pragmatisk syn på avislesingen, og følgende uttalelse fra en jente kan stå som uttrykk for hva de mente: «Hvis interessen ikke fenger meg, blar jeg videre. Men det kan være greit å lese avisen for å kunne delta i en diskusjon.» I samme gruppe nevner en jente at skoleoppgaver kan føre til «avisjakt» i den forstand at elevene «bruker avisene til å finne stoff til oppgaver av reflekterende/diskuterende art». En gutt bruker avisen som bakgrunn «for å drøfte krigspolitikk med faren min».

På videregående trinn er elevene opptatt av at aviser kan «gjøre ungdommer mer engasjerte» i hva som skjer omkring dem, og gjøre dem interesserte i politikk. Vi hadde under samlingene noen morsomme og livlige debatter om politisk engasjement på lokalt og nasjonalt plan. Men elevene understreket at avisene *kan* gjøre ungdommer mer engasjerte, ikke at de alltid gjør det. Mange oppfattet dagens aviser som altfor grå og kjedelige til å vekke det store engasjementet hos ungdommen. På spørsmål om de i høyere grad lot seg engasjere av debatter på tv, svarte de fleste at de sjelden så disse debattene – det var sånt som foreldrene deres så på.

Tre av de 24 elevene hadde for øvrig deltatt i diskusjonsfora på Internett, og én enkelt av dem hadde fått leserinnlegg på trykk i lokalavisen. Eiri Elvestad ved Institutt for sosiologi

og statsvitenskap har forsket på leserbrevspaltene i norske aviser og påpeker at blant dem som skriver leserbrev, er det menn som dominerer. Middelaldrende menn mellom 50 og 59 år utgjør den største gruppen (Elvestad 2001: 22). Innlegg til diskusjonsfora på nettet og til leerspaltene i lokalavisen trenger ikke å være sammenlignbare, men begge deler vitner om at man er opptatt av å tilkjennegi en mening. Eiri Elvestad påpeker (ibid.: 34) at internettdiskusjonene blir et supplement som de som ofte skriver leserbrev, deltar i. Spørsmålet er om man kan si det motsatte om de yngste debattanter på nettet og de yngste leserbrevskribenter: Hvis de først er blitt vant til å debattere på nettet, er terskelen for å skrive et leserinnlegg til en papiravis lavere enn for personer som ikke er vant til å uttrykke sin mening skriftlig.

5.5.7 Andre kategorier

En rekke av elevene nevner i refleksjonene sine forhold som ikke så enkelt lar seg kategorisere, og alt er heller ikke like relevant i denne aktuelle sammenhengen. Jeg nøyer meg med å nevne tre kategorier. Grunnen til at jeg tar med akkurat disse, er at de også ble nevnt muntlig av andre elever under samlingene og/eller gikk fram av registreringsoppgavene (første hjemmeoppgave).

Bil og motor: «Jeg leser artikler om biler og andre motoriserte tingester fordi jeg, som mange andre gutter, er fascinert av dem.» (Gutt)

Reklamer/annonser: Én gutt og fire jenter gir uttrykk for at de leser annonser. Som eksempel på annonser nevner jentene kino og konserter. De vil også gjerne lese moteannonser for å holde seg orientert om gode shopping-muligheter. Gutten peker på at han ofte leser aviser hvis han er på utkikk etter noe, for eksempel en ny sykkel.

Språk/kreativitet: Noen få elever kom uoppfordret inn på at avislesing kan bidra til språklig utvikling og kreativitet. En gutt i Horten-gruppen skriver: «En annen ting som er bra med å lese avisa er at man får bedre ordforråd. Du klarer bedre å forestille deg ting, lage bilder opp i hodet osv. Med TV-en så får du alt bare 'trøkt' oppi hodet.» På neste samling i gruppen diskuterte vi akkurat dette utsagnet, og det virket som om elevene var enige i synspunktet, selv om noen også påpekte at en del aviser hadde for lange artikler og brukte for vanskelige ord og uttrykk. Dette gjaldt dog ikke *VG* og *Dagbladet*! At tv kan virke passiviserende, var gruppen tilsynelatende enige om, men de syntes det måtte være greit å få nyheter på tv. Anita Werner påpeker at ulike medier har sin styrke i formidlingen av ulike typer innhold og ulike sider av et budskap. «Mens fjernsyn egner seg bedre til å

formidle naturvitenskap, er de rene tekstmediene, bøker og radio, bedre egnet til å formidle kunnskap om ord og språklige uttrykk.» (Werner 1997: 62). Aviser er ikke nevnt i denne sammenhengen, men det kan være interessant å finne ut hvilke *positive* effekter avislesing kan ha for barns og unges språklige og kreative utvikling hvis journalisten skriver et språk som de forstår, og som samtidig skaper «indre bilder» i hodet på dem – altså nettopp det gutten reflekterer over som bra med avislesing.⁴³

5.5.8 Vaner/rutiner

Avislesing har for mange noe med vaner og rutiner å gjøre. Gjelder dette også for ungdommen? I den andre hjemmeoppgaven ble elevene bedt om å skrive opp når på dagen de leser aviser. For dem som har svart «på ettermiddagen», betyr det i praksis etter skoletid. Om morgenen betyr i praksis ved frokosten. Flere oppgir at de leser på flere forskjellige tidspunkter av dagen, avhengig av hvilke aviser som er tilgjengelige. (Abonnementsaviser om morgenen, løssalgsaviser om ettermiddagen.) Ut fra svarene er det tydelig at elevene først og fremst har tenkt på papiraviser da de besvarte spørsmålet.

De fleste av elevene i de tre gruppene leser aviser om ettermiddagen. Flere jenter enn gutter leser aviser om morgenen. På barnetrinnet svarer kun én elev at hun leser aviser om morgenen, mens det på ungdomstrinnet gjelder for et par gutter og én jente, der familien abonnerer på en avis. I tillegg leser de ofte løssalgsavisene om ettermiddagen når foreldrene kommer hjem fra jobb og har med seg avisen hjem. I gruppen på videregående leser tre av jentene aviser om morgenen, mens den siste jenta først og fremst leser aviser på nettet; hun oppgir ikke når på dagen det skjer. En av jentene i Horten skriver: «Leser kanskje mest aviser fordi det er en del av frokosten. Det blir ikke helt det samme å spise frokost uten en avis å bla i samtidig.» Hun leser så å si alltid *Gjengangeren* om morgenen til frokosten. «Hvis jeg ikke rekker det, leser jeg den når jeg kommer hjem fra skolen, men det er veldig sjelden.» Hun liker å holde seg oppdatert om hva som skjer i nærmiljøet, og pleier om morgenen å «skumlese hele avisa og se om det er noe veldig interessant som står». Hun leser som regel også *Aftenposten*, «men orker ikke å lese hele, pleier å plukke ut hva som er mest interessant».

---

⁴³ Se også avsnitt 2.1 «Språket som barriere?».

En gutt i samme gruppe (Horten) skriver at han leser avis «når jeg spiser matpakka på skolen. Hvis jeg ikke har lest *Gjengangeren*, så leser jeg den når jeg kommer hjem fra skolen. På fritiden leser jeg den om morgenen». Gutten skriver videre:

«Det å lese aviser har blitt en rutine for meg, i det *minste* skumme igjennom lokalavisa *Gjengangeren*. På skolen leser jeg aviser i hvert friminutt: 'Må' lese avis når jeg spiser matpakka. Ellers, hvis jeg kommer over noen aviser, gamle eller dagens, så leser jeg dem hvis jeg har tid.»

Elevene som leser lokalavisen om morgenen, var ganske tydelige på hvorfor: De leser den før de går på skolen for å vite hva som har skjedd i området i løpet av det siste døgnet. Dermed kan de delta i en eventuell diskusjon på skolen om hendelsene.

5.5.9 Oppsummering av delkapitlet «Hvorfor leser de hva? Hvorfor ikke?»

- Elevenes engasjement for å bruke avisene til å lære om samfunnet på både mikronivå og makronivå øker jo eldre de blir. Engasjementet, eller graden av engasjement, er ikke knyttet til kjønn i disse gruppene.
- Spesielt elevgruppen på videregående trinn mener de lærer for lite av å lese lokalavisen. Likevel føler de at de må lese den for å følge med i hva som skjer lokalt. (Ambivalent forhold)
- Elevene på de ulike trinnene har til dels forskjellige kriterier for underholdning. Ett aspekt går imidlertid igjen i alle grupper: underholdning knyttet til artikler om kjendiser, eventuelt lokalkjendiser. De fleste elevene som nevner dette, bruker imidlertid begrepet «sladder» i høyere grad enn begrepet «kjendiser».
- De eldste er mest opptatt av at avisen gir bakgrunn for å kunne delta i diskusjoner.
- For de fleste elever har avislesing mye med vaner og rutiner å gjøre. Relativt få tyr til avisen når de «skal få tiden til å gå».

6 Funn og analyse – framtiden

6.1 Elevenes framtidige aviskjøp

I spørreskjema 2 (vedlegg 4, besvart under samling 3) ble elevene blant annet bedt om å opplyse om familien abonnerer på én eller flere aviser. De ble også bedt om å krysse av i rubrikkene ja eller nei for om de selv vil abonnere på en papiravis når de får egen husholdning. I gruppen på barnetrinnet abonnerer samtlige familier på lokalavisa *Sarpsborg Arbeiderblad*. Av de åtte elevene svarer syv, fire jenter og tre gutter ja på spørsmålet om de vil abonnere på avis når de får egen husholdning. På ungdomstrinnet opplyser fem elever at familien abonnerer på avis. I de familiene som ikke har fast abonnement, kjøper man løssalgsaviser opp til seks dager i uken. Seks av elevene ønsker å abonnere på avis når de får egen husholdning; dette gjelder altså også én av dem der familien i dag ikke abonnerer på avis. Samtlige elever i gruppen på videregående trinn bor i familier som abonnerer på avis. Samtlige svarer ja på spørsmålet om de vil abonnere på avis når de får egen husholdning.

Totalt oppgir dermed 21 av de 24 elevene at familien abonnerer på avis. De ble ikke konkret spurt om hvilken eller hvilke aviser familien abonnerte på, men hjemmeoppgavene viser at det er dagsaviser. Totalt 21 av de 24 elevene tror at de vil abonnere på avis når de får egen husholdning.

Erkki Hujanen har i sin undersøkelse om ikke-abonnenters forhold til avisjournalistikk intervjuet tidligere avisabonnenter og konkluderer blant annet med at de har sagt opp avisen fordi temaene i avisene og måten de er formidlet på, ikke klarer å vekke interesse (Hujanen 2003). Den finske forskerens undersøkelse gjelder voksne, men spørsmålet om hva som skal til for å vekke interesse, er viktig å stille også til ungdommen. «Newspapers should be worried not only about the people who are giving up newspapers but also about the younger generations that do not necessarily learn to read or subscribe to a newspaper.» (Ibid.: 23). I forlengelsen av spørsmålet om familiens abonnement og/eller kjøp av løssalgsavis (vedlegg 3, spørsmål 3) ble elevene spurt om hva som skulle til for at *de* vil kjøpe en avis for eksempel i kiosken eller på butikken. Elevene på barnetrinnet er opptatt av forsiden og av overskrifter. En gutt skriver: «Det skal være en interessant forside. Det

skal være spennende stoff.» En jente uttrykker seg slik: «At det er interessant stoff i den, for eksempel at det er en spennende overskrift.» Uttalelsene til disse to elevene er representative for de øvrige elevene i gruppen.

På ungdomstrinnet framfører elevene noen av de samme grunnene for å kjøpe en avis. Avisen må ha en interessant forside, med viktige nyheter som interesserer folk. Skriften må være stor og tydelig, og det skal helst være store fargebilder til teksten: «Avisa må ha en blendende forside, med stor overskrift, gjerne et bilde som omhandler saken som avisa er mest basert på. Som overskriften fra tidene rundt WTC-angrepene. DA var det gode forsider.» (Gutt). En jente skriver at forsiden må ha noe med sladder å gjøre, eller «nå som det er krig, noe om krigen hvis det har skjedd noe spesielt». En annen jente kommer med en interessant refleksjon, nemlig at avisen ikke trenger være spesielt stor, og med «stor» tenker hun både på format og på antall sider. Det viktigste er at det som står «er interessant for meg. Temaet burde være noe som er aktuelt for dagen, men ikke så mye om akkurat én ting».

Gruppen i videregående skole er også opptatt av at forsiden skal ha en «slående nyhet» og stoff som er interessant for ungdommene. Noen er interessert i lesestoff når de for eksempel skal reise med tog eller «hvis jeg ligger på stranda. [...] Eller hvis jeg er på tur (Syden, hytta etc.)».

Dette fører oss over til spørsmålet om *hva* ungdommene oppfatter som interessant. Går det an å finne noen fellesnevner for hva ungdommen ønsker seg av avisene for at de vil kjøpe eller abonnere på dem? Hva slags stoff skal avisene skrive om for at ungdommen vil kjøpe og lese aviser også den dagen de ikke bor hjemme lenger? Det var vanskelig for elevene å si noe om akkurat det, men derimot kunne de si mye om hva slags aviser de ønsker seg i dag. Som en av elevene på videregående sa: «Det viktige må vel være at vi leser avis i dag. Hvis vi først er vant til å lese avis, kommer vi vel også til å abonnere på eller kjøpe avis daglig når vi flytter for oss selv.» Spørsmålet om de kommer til å lese avisen på papir eller på nett, tar jeg opp på slutten av dette kapitlet.

6.2 Elevenes prioriteringer

På gruppesamlingene var elevene mer kritiske til dagens aviser enn det de ga uttrykk for skriftlig. Kritikken gikk både på innholdet, på formen og på presentasjonen. Innholdet var for lite relevant for ungdommen, språket var ofte for tungt og innviklet, og bilder og layout var altfor kjedelige. Det siste brukte mange som argument for at de leste en del ukeblader. For å få elevene til å konkretisere kritikken og overføre den til innspill i en debatt om innholdet i avisen, gjennomførte vi på den siste samlingen i alle tre grupper et rollespill der elevene selv skulle utgjøre en avisredaksjon. Hver gruppe ble delt inn i en jenteredaksjon og en gutteredaksjon.

Formålet med rollespillet var:

- 1) Hvilke temaer prioriterer elevene når de selv får bestemme hva avisen bør skrive om?
- 2) Er det forskjell på jentenes og guttenes prioriteringer?

Elevene hadde ulik tid til rådighet, avhengig av hvor mye tid vi brukte i starten av samlingen til å diskutere hjemmeoppgave 2. Gruppen på Kurland skole var den som fikk mest tid til dette rollespillet, noe som avspeiler seg i at de rakk å gjøre mer ut av det enn hva de eldre deltakerne i prosjektet gjorde.

6.2.1 Kurland barneskole

På barnetrinnet fikk gruppen følgende oppgave:

Dere utgjør redaksjonen i Kurland Avis, som også har nettutgave. Dere vil ha flere barn til å lese avisen.

- *Hva vil dere skrive om?*
- *Hvem vil dere intervju?*
- *Hvordan vil dere presentere stoffet i avisen?*

Skriv ned hovedpunkter slik at dere etterpå kan fortelle den andre gruppen hva dere har kommet fram til.

Dette var vel den oppgaven på barnetrinnet som vakte mest begeistring. Elevene jobbet konsentrert og presenterte ikke bare hovedpunkter, men produserte hver sin lille avis. Oppgaven ble utført 9. april 2003, og prioriteringene i de to redaksjonene viser at de unge avislederne har fulgt godt med i nyhetsbildet.

Gutteredaksjonen

Side	Artikkel 1	Artikkel 2	Artikkel 3	Artikkel 4
1	<i>Osama bin Laden funnet død i Atlasfjellene i Marokko</i>	Kulturnytt: <i>Johnny English – en rå komedie</i>	Sportsnytt: <i>Real vant over Manchester United 3–1</i>	
2 N Y H E T E R	<i>Osama drept i mystisk steinras</i> Utdyping med bilde av art. 1 på s. 1.	<i>Norsk forsker mener Solo er kreftfarlig</i> Med bilde		
3 K U L T U R	<i>Atkinson har gjort det igjen</i> En utdyping av oppslaget om Johnny English på 1. side.	<i>Chicago vant Oskar</i>	<i>OJ i avhør</i>	<i>Hærverk på operahuset</i> Med operahuset mente red. den nye operaen i Bjørvika. Red. gikk sterkt imot at staten skulle bruke penger på dette.
4 S P O R T	<i>Davys hemmelighet</i> En fantasifull og, ifølge red. selv, en langt på vei oppdiktet sak om Davy Wathne i TV2	<i>Solskjær tatt på senga</i> Samme type artikkel som saken om Davy Wathne.		
5 S P O R T	<i>Må vinne med 2 mål neste gang</i> Med bilde fyller denne artikkelen hele siden.	Artikkelen handler om kampen kvelden i forveien mellom Real Madrid og Manchester United.		

Jenteredaksjonen

Side	Artikkel 1	Artikkel 2	Artikkel 3	Artikkel 4	Artikkel 5	Artikkel 6
1	Krigen i Irak med bilde. Glemte å lage tittel til artikkelen.	Kampen mellom Real Madrid og Manchester United. Med bilde. Glemte tittel.				
2 N Y H E T E R	<i>Krigen går ikke som planlagt</i> Saken var ledsaget av et bilde av Osama bin Laden med ville fjell i bakgrunnen.	<i>Kurland kirke går nedover</i> Lokal sak, se for øvrig teksten nedenfor.				
3 K U L T U R	Stripe med «Plipp og Plopp».	Om filmene «Pippi» og «Ulvesommer».	Anmeldelser av de to filmene som er omtalt på samme side.	«5 på gata» over fem spalter der folk blir spurt «Hvordan synes du været er?».		
4 K U L T U R	Teateromtale av «Emil», som kvelden før hadde premiere på Hafslund skole.	Forhåndsomtale av konsert på kulturskolen.	tv-program i «omvendt» rekkefølge, dvs. NRK kommer til slutt.			
5 S P O R T	<i>Nedturen følger etter oppturen</i> Om fotball-kampen kvelden i forveien.	<i>Håndball</i> Om det lokale SIL-laget.				
6 S P O R T	<i>Solskjær uttaler seg</i>	En sak fra lokalsporten.				
7 B A R N	Kryssord	Vitser	Innsendte tegninger	Intervju 1 om miljøet på Kurland skole.	Intervju 2 om miljøet på Kurland skole.	Intervju 3 om miljøet på Kurland skole.

Jenteredaksjonen nøyde seg ikke bare med titler/uttegning, men rakk også å begynne å skrive sakene. Den påbegynte teksten er tatt inn som vedlegg 7. Med sin barneside, side 7, fulgte jentene opp det de under tidligere gruppesamlinger hadde gitt uttrykk for, nemlig at avisene burde ha egne sider for barn. Den mest iøynefallende forskjellen mellom jentenes og guttenes prioriteringer er at jentene har mange saker med lokal vinkling. De følger således opp den prioriteringen de selv tidligere har gitt uttrykk for i spørreskjemaer og hjemmeoppgaver.

6.2.2 *Haugerud ungdomsskole*

Elevene fikk samme oppgave som Kurland-gruppen, bortsett fra at *Kurland Avis* ble skiftet ut med *Haugerud Avis*. Gjennomgangen i det følgende er ikke delt opp etter sidetall som for Kurland skole, men relatert til emner.

Sport:

Jenteredaksjonen ønsker rapport fra kamper med lag som ungdommene kjenner til: Artikler, bilder og rapporter fra cuper og serier hvor spillerne er ungdommer i alderen 12–17 år. Nærbilder av kjente fotballspillere. Gutteredaksjonen ønsker reportasjer og intervjuer med forskjellige idrettsstjerner, for eksempel fotballspillere fra kjente klubber som Vålerenga, Rosenborg osv. Den lokale faktoren ser altså ut å være litt mer framtrædende hos jentene enn hos guttene.

Sladder:

Jenteredaksjonen vil ha artikler for skoleungdommer som inneholder sladder om lærere og andre kjente i området. Guttene derimot vil ha sladdernyheter om kjendiser – altså rikskjendiser – og artister.

Ungdom:

Jenteredaksjonen er opptatt av å få fram ungdommenes egne meninger om politikk og andre viktige ting som skjer i samfunnet, først og fremst i nærmiljøet. Som eksempel på en aktuell sak foreslår de å spørre Rimi-ledelsen om hvorfor ikke ungdommene får handle på Rimi. Jentene vil også ha ungdommene selv til å stå fram og fortelle hva som foregår i området. Gutteredaksjonen er opptatt av det samme. Den vil skrive om stoff direkte fra ungdomsmiljøet og om problemer som er vanlige blant ungdom, og som ungdom kan kjenne seg igjen i. I tillegg vil guttene ha egne utdanningssider med informasjon om

forskjellige skoler og linjer, og om de forskjellige yrkene man kan velge. De ønsker spørreundersøkelser og meningsmålinger om spørsmål som opptar unge, og de vil ha jobbannonser for ungdommer fordi det er spesielt vanskelig for dem å skaffe seg jobb.

Kultur:

Guttene vil skrive om musikk, spesielt musikk som ungdom hører mye på, og ikke musikk for den eldre generasjonen. De vil ha filmanmeldelser av filmer som kan falle i smak i ungdomsmiljøene, og de ønsker programoversikt med anbefalinger. De vil bringe listetopper over de mest solgte sanger/cd-er, mest sette programmer, mest populære videoer/filmer osv. Guttene nevner også at de ønsker artikler om mobilunderholdning og SMS-tjenester. Jentene har ikke uttrykt seg spesifikt om kultur.

Krim:

Kun guttene nevner krimstoff spesielt selv om samtlige gutter og jenter hadde dette som førsteprioritet da de tre måneder tidligere skulle føre opp hva slags stoff de leser i avisen, se tabell 9. Dette har nok vært mer en forglemmelse fra jentenes side enn en tilsiktet utelatelse. Deres svar for øvrig og det kontrollerte eksperimentet, se tabell 10, viser at krim er vel så populært blant jentene som blant guttene.

Innenriks og utenriks:

Guttene nevner også innenriks- og utenriksstoff – artikler fra nærmiljøet og fra landet for øvrig, samt om krigen i Irak og andre katastrofer i verden, for eksempel SARS-viruset. Jentene nevner ikke noe på dette området.

Presentasjon:

Jentene ønsker store, fargerike bilder med tekst som forklarer bildet. Ikke så mange detaljer i artiklene, og artiklene skal være korte. Gutteredaksjonen vil også bruke store bilder med en fengende grafitti-inspirert overskrift som skaper interesse. Avisen må ha et urbant og moderne preg over seg, påpeker guttene.

Begge redaksjoner sier at VG er forbildet deres, men at dagens VG i for stor grad er for eldre mennesker. Begge redaksjoner er opptatt av å ha store bilder.

Også her kan det se ut til at jentene prioriterer stoff med lokal vinkling i høyere grad enn guttene, jf. Kurland-gruppen. For både jente- og gutteredaksjonen på Haugerud gjelder at de viser stor vilje til å satse på ungdomsrelatert stoff. Lokalavisen *AKERS AVIS Groruddalen* har hatt elever fra Haugerud skole til å skrive sider spesielt for ungdommer. Flere i gruppen husker disse sidene fordi avisen da hadde stoff som var mer interessant for akkurat dem. For øvrig er det interessant å merke seg at gutteredaksjonen først og fremst vil ha sladder på makronivå (rikskjendiser), mens jentene også setter pris på sladder om lokale kjendiser.

6.2.3 *Horten videregående skole*

Gruppen fikk følgende oppgave:

Rollespill, Horten videregående skole

Dere utgjør redaksjonen i en avis som også har nettutgave. Dere vil ha flere ungdommer til å lese avisen.

- *Hva vil dere skrive om?*
- *Hvem vil dere intervju?*
- *Hvordan vil dere presentere stoffet i avisen?*
- *Har dere andre forslag til hvordan dere vil få flere ungdommer til å lese avisen?*

Skriv ned hovedpunkter slik at dere etterpå kan fortelle den andre gruppen hva dere har kommet fram til.

Forskjellen på denne oppgaven og oppgavene på barnetrinnet og ungdomstrinnet er altså at denne ikke er direkte relatert til lokalområdet. I tillegg blir gruppen bedt om å vurdere andre forslag til hvordan de vil få flere ungdommer til å lese avisen.

Underholdning:

Guttene kaller avisen sin for «Friik». De ønsker først og fremst mer underholdningsstoff og nevner som eksempel «Nytt på taggerfronten» med egen spalte om tagginger på det offentlige toalettet på torget. I likhet med jentene vil de ha mye stoff om konserter og ungdomsforestillinger. Jentene ønsker stoff under faste vignetter som «Rampelys» (jf. VG) og «Kongelig nytt». I tillegg vil de ha dagens vits, horoskop, tv- og radiostoff, kryssord (lett), rebus og motereportasjer. Både jenter og gutter ønsker fast spalte med bursdagshilsener og andre typer hilsener. Guttene nevner faktisk også dødsannonser under underholdning.

Jentene i gruppen hadde tidligere vist et sterkt engasjement for sportsstoffet i avisene, men de har ikke nevnt denne typen stoff spesielt i avisen sin. Under gjennomgangen i klassen

etterpå sa de at det var opplagt at de skulle ha sport i avisen, mens guttene vil ha sport som «en notis nederst i høyre hjørne på side 21»! På spørsmålet om intervjuobjekter nevnte jentene at de ville intervju Kofi Annan om Irak, Jeanette fra tv-programmet Idol og «Fem på gata». Forslagene representerer to ytterpunkter, men illustrerer det spennet gruppen på videregående representerer: De er opptatt av at avisene skal skrive bakgrunnsstoff om vesentlige nyheter som krigen i Irak samtidig som de ønsker kjendisstoff. Guttene har mer lokale intervjuforslag som utekontaktene, egen spalte hver fredag med «Fem i parken» om dagsaktuelle temaer (tilbud og etterspørsel) og rånerportrett på siste side hver dag.

På spørsmålet om annet stoff som kan være interessant for ungdom, svarer guttene tegnekonkurranse med inhabil jury (en fra redaksjonen vinner hver gang), 100 000 kroner-tipset og fem kroner-tipset som koster ti kroner å ringe inn! De ønsker også en spørrespalte der ungdommer kan spørre om alt mulig. Jentene er opptatt av forbrukerjournalistikk og ønsker faste spalter der «snekker Arne gir råd om interiør» og ferietips for ungdommer, rutetider for Bastøyfergen og kino- og konsertoversikt. De vil ha ulike tester med terningkast som for eksempel test av rusbrus, mens guttene ønsker publikumsavstemning som «Hva er best av vaniljecola og Coca-Cola? Send til 1999 (redaktøren). 20 kroner per melding». Jentene nevner også leserbrev og kontaktannonser som faste innslag i avisen. De ønsker at avisen skal ha innslag av skjønnlitteratur som for eksempel noveller (jf. avisføljetongen før i tiden). De vil ha avisen i tabloid med store overskrifter, bilder og farger, og teksten på reportasjene skal ikke være lang. Guttene vil trykke avisen på rosa og blåstripete papir i pocketbok-format, alt skal skrives i kursiv med selvlysende grønne bokstaver slik at den kan leses i mørke! For øvrig vil de sende 1 kg svenskegodt med hvert eksemplar av avisen annenhver dag som bonus, mens jentene innskrenker seg til å ha kontantkort, penger eller tur til Strømstad som kryssord- og rebusgevinster.

Lokal forankring:

Ifølge guttene er jenteredaksjonen en tro kopi av VG. Jentene er ikke ubetinget enige i dette, men de ser at avisen med sin layout og sine faste spalter kan virke som en lokal variant av VG. Gutteredaksjonen sier om seg selv at den har tenkt utradisjonelt og lokalt, men at den er sikker på at ungdommen vil lese avisen. Det var tydelig at denne redaksjonen hadde et morsomt redaksjonsmøte, og at kreativiteten blomstret, noe som har gått noe ut over seriøsiteten. Men for både denne redaksjonen og for jenteredaksjonen

gjelder det at de har en sterk *lokal* forandring – selv om det helt bevisst ikke var formulert som et krav i oppgaveteksten.

6.2.4 Oppsummering relatert til andre undersøkelser

Resultatet av elevenes arbeid i redaksjonene er samtidig deres råd til avisene dersom de ønsker å få barn og unge til å øke avislesingen sin. Rådene stemmer i store trekk overens med råd fra andre barne- og ungdomsgrupper. I undersøkelsen «Søkelys på avisen» (se kapittel 2) er råd nummer én fra barna at avisen skal ha egne barnesider og «ikke bare på søndager». De vil ha varierte barnesider med lokalstoff om barn, konkurranser, tegneserier, ukens gode gjerning og mer sport. De vil ha flere intervjuer med barn og unge, og de ønsker generelt flere positive nyheter. Barn skal tas på alvor, ikke kun i notisene. Flere av barna i undersøkelsen klager over at avisene er kjedelige, og noen nevner behovet for letteste nyheter for barn. (Raundalen & Steen 2003). I Bård Halvorsens undersøkelse (også omtalt i kapittel 2) om ungdomsskoleelevers holdning til *Halden Arbeiderblad* ønsker elevene først og fremst mer ungdomsstoff, mer sport og mer tegneserier. De vil gjøre avisen mer lettest, ha mer farger og flere bilder. Utsagnene fra barna og ungdommene i alle de omtalte undersøkelsene, inkludert denne, understreker på mange måter de rådene Øystein Sande ga til avisene alt i 1991 i rapporten «Barn leser avis». Sande oppfordrer her avisene til å bruke også barn som kilder, til å ta opp saker som spesielt angår barn, gi tittel og ingress en utforming så barn straks skjønner hva saken dreier seg om, forklare faguttrykk dersom en er nødt til å bruke dem, og få fram konsekvensene av det som skjer, særlig de konsekvenser som spesielt gjelder barn.

Det siste var kanskje en av grunnene til at *Århus Stiftstidende* i Danmark i midten av 90-årene fikk stor suksess med egne sider for barn og unge, ja de to helsidene hver onsdag ble såpass ettertraktet at også den eldre generasjonen fikk øynene opp for dem. *Århus Stiftstidende* samarbeidet med Bureau Tryk 16, som var et sysselsettingsprosjekt som i tillegg til *Århus Stiftstidende* også produserte artikler til et annet Århus-prosjekt, *Børneavisen*, og til *Girls* – et nordisk tenåringsmagasin. Mange danske aviser uttrykte imidlertid sterk skepsis til forslag om spesielle barnesider som skulle vekke den yngre generasjons interesse for avisen. Barna skal ikke være særlig gamle for at de ikke vil behandles som barn med særlige behov, uttalte flere av pressens menn. Jenteredaksjonen på barnetrinnet (Kurland) valgte å få med en egen barneside, men for øvrig viser elevenes prioriteringer i de seks avisredaksjonene at de generelt vil satse på stoff som appellerer til

ungdommen, og som er relatert til lokalmiljøet. De store internasjonale hendelsene må imidlertid også dekkes, mener de. De ønsker lettleste, korte artikler med store bilder.⁴⁴

VG er den avisen som for mange kommer nærmest den avistypen de ønsker seg, men den skal være mer ungdomsrelatert og ha mer stoff fra akkurat deres lokalmiljø. VG leses av over én million nordmenn per dag. Har VG en såpass stor innflytelse på ungdommens avisønsker at det indirekte avspeiler seg når de unge selv skal definere en ønsket avisprofil? Eller skyldes VGs suksess nettopp at de kjenner folkets behov? Det vil føre for vidt å drøfte dette spørsmålet i denne sammenhengen, men VGs ungdomsappell er verdt en egen undersøkelse og kan være en naturlig oppfølger både til denne oppgaven og til Yngve Benestad Hågvars diskursanalyse av VG (Hågvar 2003).

Av oppgaveteksten gikk det fram at avisen i rollespillet også har egen nettutgave, men ingen av gruppene gikk inn i den problematikken – samtlige forholdt seg først og fremst til avisen som papiravis. I den før omtalte undersøkelsen til Jaana Hujanen har hun blant annet vært opptatt av å se om unge lesere i høyere grad deltar i utformingen av journalistikken i nettaviser enn i papiraviser ved å ta kontakt med redaksjonen og komme med innspill til journalistene. Konklusjonen var nei, men det viser seg at terskelen for å ta kontakt har blitt mindre takket være Internett og e-post. Jaana Hujanen påpeker at aviser er det mest populære medium å kontakte. «Thus, from the point of view of young readers, newspapers do possess the potential of having (also) an audience of citizens who strive for an active role in journalism, including journalistic practices,» understreker Hujanen (2001: 64). Elevene i de tre gruppene i denne aktuelle undersøkelsen ga uttrykk for at de gjerne ville komme i kontakt med avisredaksjonene, og de ville generelt gjerne bidra til å gjøre avisene mest mulig attraktive for ungdom.

Når ingen av redaksjonene tenkte på nettutgaven av avisen, skyldes det kanskje at for dem er avis fortsatt noe veldig håndfast: Et konkret produkt som de får på matta eller i aviskassa hver dag og/eller kjøper i butikken eller kiosken. Men hva tror de selv om avisen i framtiden? Vil den ligge på matta når de om 30 år sitter med eget hjem og egne barn?

---

⁴⁴ Pussig nok var det kun jenteredaksjonen på barnetrinnet som husket på tegneserier.

6.3 Avis på papir eller nett?

I spørreskjemaet som ble besvart på siste samling i gruppene, ble elevene blant annet bedt om å krysse av for om de vil lese aviser på papir og/eller på nett om noen år (vedlegg 4, spørsmål 4). En total gjengivelse av svarene fra hver enkelt elev finnes i vedlegg 1 for hver enkelt skole under «Spørsmål i skjema 2». Jeg nøyer meg derfor i det følgende med en oppsummering for hver gruppe.

Tabell 13: Oppsummering av spørreskjema 2, spørsmål 4

Skole	10 år			20 år			30 år		
<i>Kurland:</i>	Papir	Nett	Pa/nett	Papir	Nett	Pa/nett	Papir	Nett	Pa/nett
Jenter	2	0	2	2	1	1	3	0	1
Gutter ⁴⁵	3	0	1	2	0	1	1	1	1
<i>Haugerud</i>									
Jenter	2	2	0	1	3	0	3	1	0
Gutter ⁴⁶	2	1	0	2	1	0	1	2	0
<i>Horten</i>									
Jenter	4	0	0	1	2	1	1	2	1
Gutter	1	0	3	0	2	2	0	2	2
Totalt	14	3	6	8	9	5	9	8	5
- Jenter	8	2	2	4	6	2	7	3	2
- Gutter	6	1	4	4	3	3	2	5	3

Etter elevenes egne «prognoser» vil antallet som leser aviser utelukkende på nettet, stige fra tre om ti år til ni om 20 år (åtte om 30 år). Legg spesielt merke til utviklingen hos jentene: To mener de kun er nettavislesere om ti år, seks om 20 år, men deretter daler interessen for nettavisen igjen. Hos guttene derimot er det en jamn økning fra én til tre og videre til fem. Spørsmålet tar imidlertid utgangspunkt i dagens situasjon og rommer ingen forbehold om framtidig teknologisk utvikling. Det kan for eksempel tenkes, slik som en av elevene i Haugerud-gruppen kom inn på, at vi får aviser opp på tv-skjermen og blar oss fram og tilbake akkurat som vi nå bruker tekst-tv.

⁴⁵ En av guttene i gruppen har kun krysset av for første del av spørsmålet, det vil si for 10 år.

⁴⁶ En av guttene i gruppen var syk under siste gruppesamling og har derfor ikke fylt ut spørreskjema 2.

Av elevene vil antallet som leser aviser på papir eller på både papir og nett, falle fra 20 om ti år til 13 om 20 år (14 om 30 år). Av de 24 elevene var det 23 som i dag leser papiraviser jevnlig, se tabell 5. Hvis elevene er representative, *kan* det indikere at papiravisene i løpet av den neste 20-årsperioden vil miste lesere. Antallet som kun vil lese nettaviser vil kanskje stige og bli omtrent likt med antallet som kun vil lese papiraviser. Sammenholder vi dette med elevenes positive holdning til å abonnere på avis når de blir voksne, blir konklusjonen at avisene har en *økonomisk* utfordring i å utvikle et abonnements-/betalingssystem for nettavisene. Samtidig har avisene en *redaksjonell* utfordring i å få leserne til å oppfatte nettavisene som seriøse aviser, jf. avsnitt 5.3.3 «Tema/seriøsitet» om blant annet Laviolettes undersøkelse av *Politikens* nettavis. Framtidens lesere vil neppe føle behov for å abonnere på en nettavis som de oppfatter som useriøs. Det kan selvsagt tenkes at noen lesere vil betale stykkpris per avis eller per artikkel (jf. prinsippet for dagens løssalgssaviser), men våre nåværende abonnementsaviser er neppe tjent med en slik løsning. *Politiken* har for øvrig høsten 2003 besluttet at visse deler av nettavisen skal koste penger for brukerne. De første «betalingsprodukter», som etter planen skal lanseres i begynnelsen av 2004, blir søking i avisens artikkeldatabase og en komplett utgave av dagens avis på nettet. De neste produktene blir kanskje betaling for mat-, film- og musikkanmeldelser samt forbrukerstoff.

Jaana Hujanen undersøkelse (2001) blant ungdommer i syv finske kommuner omkring millenniumsskiftet viste at Internett ikke hadde medført drastiske endringer i de unges avislesevaner. For det første utgjorde nettaviser bare en liten del av mediebruken blant finske ungdommer. For det andre viste undersøkelsen at det økende antall nettaviser heller bidro til å øke antall aviser som ungdommen leste, framfor å innebære en plutselig eller voldsom endring i deres avislesevaner. Utviklingen innen elektroniske medier siden J. Hujanens undersøkelse fant sted, betyr kanskje at unge lesere har begynt å forholde seg mer aktivt til aviser på nettet enn for bare et par år siden. Det er imidlertid interessant at Günther Rager, en av Tysklands mest framtrædende medieforskere, i en artikkel i august 2003 påpeker at den som leser aviser – og her tenker Rager tydeligvis på papiraviser – også gjerne surfer på Internett – eller omvendt. «Auch das Internet scheint also kein Feind der Zeitung zu sein,» slår Rager fast. Han er mye mer bekymret for en annen fiende: Den dårlige leseutviklingen blant tyske barn og ungdommer. 23 prosent av 15-åringene i Tyskland kan ikke forstå de mest enkle tekster. En slik utvikling utgjør en mye større fare for avisene enn Internett, og Rager viser til en omfattende undersøkelse blant elever i 9.

klasse som konkluderer med at journalistene ikke trenger å bruke et barskt, nytt avisspråk for å få ungdommene til å lese aviser. Det viktigste er at de skriver forståelig (Rager 2003).

6.3.1 Oppsummering

Jo eldre elevene i de tre gruppene er, desto flere av dem tror de etter hvert vil lese aviser kun på nettet. Det er en liten tendens til at jentene i større grad enn guttene tror de kommer til å holde fast på papiravisen. Ut fra elevenes egne overveielser vil det finnes lesere til papiravisen om ti år og sannsynligvis også tilstrekkelig med lesere om 20 og 30 år til å holde liv i *noen* papiraviser. Hvilke avistyper gjelder det? Kan vi ut fra 24 elevers refleksjoner og diskusjoner se noen tendenser? Dette blir et vesentlig spørsmål i neste og siste kapittel.

7 Jakten på den unge konsumenten

«Avisene er limet i lokalsamfunnene og viktigste arena for samfunnsdebatt.»

Journalist Tor Axelsen i «Dagens kommentar»,
Dagsavisen 25. juni 2003.

Kevin G. Barnhurst og Ellen Wartella⁴⁷ gjennomførte i løpet av skoleåret 1989–1990 en undersøkelse blant 164 collegestudenter som skrev personlige biografier om sine erfaringer med avislesing (Barnhurst & Wartella 1991). Undersøkelsen bygger på både kvantitative og kvalitative metoder: Forskerne fokuserer i hovedsak på den kvalitative analysen av selvbiografiene, men for at de skulle få oversikt over mediebruk og familiebakgrunn, måtte studentene først fylle ut spørreskjemaer. Undersøkelsen til Barnhurst og Wartella omfatter et mye større materiale enn mitt prosjekt, og studentene er noe eldre – de er vel 20 år. Likevel er det såpass mange likhetstrekk i konklusjonene at jeg har valgt å la den amerikanske undersøkelsen danne rammen for dette drøftingskapitlet.

De fleste av de amerikanske studentene skrev at de i skoleårene fant avisene fullstendig uinteressante fordi de ikke var relatert til skoleungdommenes liv og hverdag. Hvis de endelig kom over noe som handlet om folk eller steder de kjente, ja så leste de det også intenst. Noen studenter påpekte at nettopp *lokale* nyheter som kunne relatere deres liv til en større verden, var en viktig grunn til at de fattet interesse for avislesing. Dette er samme hovedinntrykket jeg sitter igjen med etter samarbeidet med 24 norske skoleelever. En del kan tyde på at vi her finner et av de viktigste områdene for tiltak som kan hindre nedgang i avislesing blant ungdommen.

7.1 Satser på de sterke

En forutsetning for i det hele tatt å være i stand til å reflektere over avislesing er imidlertid at man har, eller har hatt, et visst minimum av kontakt med aviser. Alle elevene i mitt materiale har det, og så vidt jeg kan se gjelder det også majoriteten av de 164 studentene i den amerikanske undersøkelsen. Vi har altså i begge undersøkelsene å gjøre med barn/unge/studenter som alt i utgangspunktet har en viss erfaring med aviser.

I Danmark, som har hatt en mye mer markant nedgang i antallet unge avislesere enn Norge, har man lenge diskutert hva som avisene kan og bør gjøre for å få tak i de unge. «Aviser satser på de sterke» var tittelen på en artikkel i det danske tidsskriftet *Folkeskolen* for noen år siden.⁴⁸ Her uttalte Tøger Seidenfaden, sjefredaktør i *Politiken*:

«Det er bekymrende, når en del af befolkningen står af og ikke læser avis, fordi der dermed ikke sker den nødvendige offentlige og politiske debat. Man skal dog ikke tænke på de unge som en handicappet del af befolkningen, der skal lokkes med specialsider, men som begavede mennesker, der skal have fakta serveret, så de forstår det. [...] Vi har altid lavet og vil altid lave en avis for den kultursterke del af befolkningen.»

Kirsten Drotner sier i samme utgave av *Folkeskolen*⁴⁹ at hun godt forstår at avisene sier de kun satser på den kultursterke generasjon, «fordi det jo netop er den gruppe, der er avisernes kernelæsere». Drotner peker imidlertid på at så lenge avisen er en hjørnesten i den demokratiske debatten, er det et stort problem at barn og unge velger avisen bort. Hun sier:

«De unge er ikke politisk aktive ud fra den klassiske definition, og det er derfor vigtigt, at aviserne erkender, at børn og unge ikke er interessert i Christiansborg⁵⁰, men i principelle og eksistensielle spørgsmål. Problemet ligger hos pressen, hvis den ikke formår at fange de tendenser, og ikke hos de unge.»

7.2 Relasjon til hverdagen

De 24 elevene i min undersøkelse er opptatt av underholdningsstoffet, men for dem dreier underholdningsjournalistikk seg ikke bare om rikskjendisenes liv og opptredener, men også om leserinnlegg i lokalavisen, bursdagshilsener og andre typer hilsener, intervju med tilfeldige personer fra nærmiljøet om hverdagslige emner og små reportasjer fra steder og om temaer de kjenner til. «News from Washington, for example, is foreign and meaningless to these students,» skriver Barnhurst og Wartella (1991: 208). På samme måte kan vi oppsummere utsagnene fra de norske elevene: Nyheter fra Stortinget preller av på de unge når de ikke kan relatere dem til sin egen hverdag.

Som et ledd i arbeidet med rapporten for Regeringens medieudvalg (se avsnitt 2.2 «Internasjonale trender») holdt Børnerådet i Danmark i 1995 en mediehøring der 600 barn og unge uttalte seg om sin bruk av og ønsker til mediene. Konklusjonen var:

---

⁴⁷ Barnhurst, Freedom Forum Media Studies Center, Columbia University. Wartella, Institute of Communication Research, University of Illinois.

⁴⁸ Artikkel i *Folkeskolen*, nr. 38/1995, organ for Danmarks Lærerforening.

⁴⁹ I artikkelen «Nye medievaner kræver ny opskrift».

- Barn ønsker å bli tilgodesett på de nære og konkrete områder. Dagsaviser og lokalaviser kan brukes av barn til å delta aktivt i samfunnsdebatten – lokalt og på landsplan.
- Barn savner lesestoff som henvender seg spesielt til dem.
- Emnene som tas opp, skal angå dem og helst handle om barns hverdag.
- Skole- og institusjonslivet er områder der barna ønsker større oppmerksomhet fra mediene.
- Barn savner nyheter som ikke fokuserer på voldelige elementer i verdens konflikter.⁵¹

Poenget med her å trekke fram en amerikansk undersøkelse (Barnhurst og Wartella) og en dansk mediehøring er: De ønsker og behov barn og ungdommer har når det gjelder aviser, virker universelle. De 24 elevene i denne undersøkelsen har *ikke* unike meninger, men deler oppfatning med ungdommer i andre land som det er naturlig å sammenligne seg med. Vi bør imidlertid ikke overvurdere barns behov for å lese bare om sin egen hverdag. Undersøkelsen til Margunn Sundfjord om journalistikk for barn i lokalaviser viser et sprik mellom hva lokale avisredaktører tror slår an hos barn, og hva barn selv helst vil lese om.

«Medan reportasjar om barns kvardag er det stoffområdet redaktørane prioriterer høgast, vil barna helst lesa om teikneseriar, vitsar, gåter og sport. Bildet er likevel ikkje eintydig. Barn vil ikkje berre ha skjemt og moro. Dei ynskjer òg å lesa om seg sjølve, om folk dei kjenner og om nærmiljøet sitt. Mange barn er òg interesserte i kulturstoff, politikk og lesarbrev. Dette viser at barn er interesserte i meir enn vaksne trur. Dersom lokalavisene verkeleg ynskjer å spegla barneverda, må dei leggja vekt på å visa heile dette mangfaldet i avisene. Med ei blanding av fleire typar stoff har ein òg større sjanse for å imøtekoma fleire barn med ulike interesser og behov.» (Sundfjord 1999: 37).

7.3 Barn, ungdom og offentlighetens betydning

De avisene som tar barna på alvor, vil sannsynligvis også være de som har størst sjanse til å klare seg framover. For avisene er det *økonomisk* sett kortsiktig tenkning ikke å satse på barna. Men også sett ut fra et *samfunnsmessig* perspektiv er avisenes satsing på de yngre leserne av stor betydning. Barnhurst og Wartella er i sin undersøkelse spesielt opptatt av sammenhengen mellom ungdommenes avislesing og den demokratiseringsprosessen som det sett fra et samfunnsmessig synspunkt er viktig at ungdommen gjennomgår. «Students do not see themselves as citizens, participating in democracy; they are more likely to see themselves as consumers seeking pleasure in the way that the entertainment media position audiences.» (Barnhurst & Wartella 1991: 209). Kan akkurat dette poenget til de to

⁵⁰ Christiansborg er tilholdssted for Folketinget i Danmark.

⁵¹ Referert i artikkelen «Aviser er kedelige», se litteraturlista.

amerikanske forskerne kanskje være noe av det som avspeiler seg i mange av de 24 norske elevenes interesse for underholdningsjournalistikken i avisene? Jo Bech-Karlsen skriver i *Ubehaget i journalistikken* (1996) om journalistikken og journalistrollen i et forbrukerperspektiv:

«Jeg har lenge vært skeptisk til det stadig mer uttalte forbrukerperspektivet i journalistikken; ikke fordi jeg er imot en renslig, kritisk forbrukerjournalistikk, men fordi det generelt har sneket seg inn en stadig tydeligere konsumentholdning i måten å henvende seg til publikum på; lesere, lyttere og seere anses ikke lenger som samfunnsborgere, men som konsumenter. Og det gjelder i all journalistikk – fra kulturjournalistikk til nyhetsjournalistikk.» (s. 67).

Bech-Karlsen påpeker at uten tro på offentlighetens betydning kan mediene omskape seg til rene underholdnings- og konsumentprodukter. Å tjene offentlighetens interesse betyr ikke å gå myndighetenes ærend – journalistikken skal være uavhengig av både stat og marked. Journalistikk bygger på grunnverdier som demokrati, samfunn og offentlighet (ibid.: 100). Offentlig debatt og samtale er viktig i et levende demokrati (Habermas 1971 og Sørnbø 1991). Dersom innholdet i mediene blir ren underholdning, og avisen definerer publikum som konsumenter, vil den offentlige arenaen skrumpe inn til noen få spaltmillimeter for eliten. Neil Postman pekte for snart 20 år siden på faren ved å «underholde seg til døde». Han ga uttrykk for at den offentlige debatten i tv-alderen endrer karakter fra intellektuell undersøkelse til antiintellektuell underholdning (Postman 1986).

Lisbeth Morlandstø tar opp journalistikken i det senmoderne samfunnet (Morlandstø 2003: 47) og slår fast at mediene henvender seg oftere og oftere til oss mennesker som *privatpersoner*. Under henvisning til Martin Eide skriver hun at denne nye journalistikken får som et av sine viktigste samfunnsoppdrag å veilede forbrukerne:

«Dette må bety at også oppdraget som 'vaktbikkje' er noe endret. Det rettes i dag oppmerksomhet mot enkeltpersoners rettigheter i forhold til stat og marked og de veiledningsbehov som oppstår i kjølvannet av det, mens individet som borger med rettigheter og plikter i forhold til nasjon og fellesskap forsvinner.»

Ønsker seriøse avisredaksjoner at disse borgerlige rettigheter og plikter skal forsvinne? Eller ønsker de å gjenopprette dialogen med og blant publikum, inkludert ungdommen, om offentlighetens betydning? Dersom pressen skal fortsette å ivareta sin samfunnsrolle, jf. Vær Varsom-plakaten, ligger det en stor utfordring også for avisredaksjonene i å få leserne, og spesielt de yngre, til å tro på offentlighetens betydning, og på at nettopp deres stemmer teller både ved politiske valg og i den generelle samfunnsdebatten. Ebba Sundin peker på at intet annet medium har så bred kontaktflate med befolkningen som nettopp dagsavisen. Avisen spiller derfor en viss rolle for de unge når de skal forme sin tilværelse

og danne seg en oppfatning av den virkeligheten som omgir dem (Sundin 1996: 24). I hennes undersøkelse fra Jönköping peker barnas svar på at de overhodet ikke knytter avisens funksjon til å tjene penger, men til å spre informasjon, spesielt om nyheter (Sundin 1999: 66). Erkki Hujanen har funnet holdepunkter for at til tross for at finske mediebedrifter nesten helt har glemt sin ideologiske og kulturelle arv og opererer ut fra økonomiske hensyn, så blir fortsatt aviser betraktet som å ha en viktig rolle i å verne om ytringsfriheten i demokratiske samfunn (Hujanen 2003: 6). Noe kan med andre ord tyde på at publikum er mer positivt innstilt til avisen som demokratiets forlengede arm enn det avisledelsen selv er.

7.4 Fortellende skrivestil

Gitt at avisene – og journalistene – tar utfordringen og ønsker dialog med ungdommen, så gjenstår spørsmålet om hvordan en skal få det til i praksis. En av de strategiene Barnhurst og Wartella konkret foreslår, er at journalister må skrive på en fortellende måte som plasserer kjensgjerningene i en meningsfull kontekst. Journalistens og leserens subjektive erfaringer bør avløse modernismens sterile objektivitet (Barnhurst & Wartella 1991: 209). Kirsten Drotner på sin side oppfordrer i det før omtalte intervjuet med tittelen «Nye medievaner kræver ny opskrift», avisene til å skrive flere artikler hvor fiksjon og fakta blandes, altså til å bruke faksjon som uttrykksmiddel.⁵² Habermas advarer imidlertid mot å oppgi det strenge skillet mellom fakta og fiksjon: «Til slutt antar nyhetene i det hele tatt ikledningens former, fra format til stilistisk detalj tillempes de fortellingens form ('news stories').» (Habermas 1971: 158). Den tyske offentlighetsteoretikeren har vært svært bekymret for offentlighetens forfall og kritisert mediene for i altfor stor grad å vinkle stoffet i retning av intimisering og personliggjøring på bekostning av en seriøs borgerlig offentlighet.⁵³ På den annen side: Kanskje det nettopp er virkemidler som «fortellingens form» samt en viss personliggjøring som må til for å få ungdommene til å oppfatte avisene som relevante også for dem? Elevene i denne undersøkelsen og studentene i undersøkelsen til Barnhurst og Wartella gir uttrykk for det samme: De begynte avislesingen sin med tegneserier. Jo eldre de blir, jo mer unnskylder de seg nærmest for at de leser tegneserier:

«The student's apologetic tone reflects the assumption that newspapers are for reading facts and information. The one type of content that intrinsically motivated them to pick up the newspaper was not considered valid.» (Barnhurst & Wartella 1991: 201).

---

⁵² Se for eksempel Peter Harms Larsen (1990) *Faktion – som udtryksmiddel*. Forlaget Amanda, København.

⁵³ Se for eksempel også fjerde del av Richard Senetts sentrale verk *The Fall of Public Man* (1974/1976), som er gitt ut på norsk under tittelen *Intimitetstyranniet*.

Det er selvsagt lite realistisk å tenke seg en journalist begynne å skrive artikler i form av tegneserier. Men å benytte en mer fortellende skrivestil som ikke går ut over faktainnholdet, burde kanskje også Habermas være lydhør overfor. Elisabeth Eide argumenterer i sin doktoravhandling⁵⁴ for at featurereportasjen har et potensial for å inkludere andre perspektiver enn de som tradisjonelt finnes i nyhetsgenren (Eide 2002: 339). I avhandlingen påviser Eide blant annet hvordan skillet mellom det vestlige «vi» og det ikke-vestlige «de» blir framstilt i mediene. Deretter viser hun gjennom eksempler hvordan noen journalister benytter mulighetene i featurereportasjen til å gi leserne en balansert, utfyllende og mer inkluderende framstilling av «de andre» i Europa. Poenget mitt med å nevne Eides forskning i denne sammenhengen er å understreke at det må være helt legitimt, ja direkte ønskelig, å prøve ut featuregenrens muligheter på en rekke områder som vi i dag ikke tenker på. Hva ville skje dersom avisene med utgangspunkt i en annen skrivestil, jf. Barnhurst og Wartella, tok opp temaer og eksempler knyttet til for eksempel individets plikter og rettigheter i et demokrati, offentlighetens forfall, intimitetstyranniet, økonomi, global verdensorden m.m.? Det kunne være et interessant eksperiment å la journalister bruke for eksempel featuregenren til å gjøre leserne mer politisk bevisste og opptatt av offentlighetens betydning. Hanne Berentzen stilte allerede i 1993 spørsmålet: «Når sport, ulykker og krim er populære stoffgrupper, er det også fordi det er aktivt og dramatisk presentert?». Hun pekte på at hun i undervisningen i fortellerteknikk og presentasjon ved Institutt for Journalistikk hadde nytte av kunnskap hentet fra både folkeminnevitenskap og språklig og litterær analyse.

7.5 Kriminalstoffets popularitet

Når spesielt krimstoffet har stor appell blant ungdommen, kan det kanskje henge sammen med at dette, spesielt i løssalgsavisene, er en type stoff der journalistene ofte bruker elementer fra featurejournalistikken, og at artiklene dermed ofte får en mer fortellende form. Et illustrerende eksempel er serien «Engler og demoner» skrevet av den amerikanske journalisten Tom French. Hans skildring av en omfattende voldstekts- og mordsak i USA er en psykologisk thriller, basert på nitid research, men skrevet som en fortelling der French

---

⁵⁴ «*Down there*» and «*up here*», se litteraturlista.

bruker skjønnlitterære virkemidler til å dra leserne inn i historien fra første linje og holde dem i åndeløs spenning under hele serien.⁵⁵

Lars Arve Røssland peker i boken *Kriminelt. Kriminaljournalistikk i norske populærmedium* (2003) på at kriminalstoffet i populærmediene er en «særeiga blanding av den klassiske nyhendeforteljinga og det litterære featurestoffet». (Røssland 2003: 16). Under henvisning til Pierre Bourdieu diskuterer Røssland (ibid.: 98) kvaliteten på kriminalstoffet og sier at det på ett nivå er lett å være enig med Bourdieu i at mye kriminalstoff er så spekulativt at det hadde vært langt bedre om det ikke fantes, og at tiden og spaltene var blitt brukt på mer høyverdig stoff. «På den andre sida er det muleg å ta andre utgangspunkt, som at kriminalstoff både *er* interessant for folk flest, og at det burde gjerast langt meir interessant enn det som gjerne er tilfellet,» skriver Røssland (s. 98). Han viser deretter til Jostein Gripsrud,⁵⁶ som med melodramaet som utgangspunkt sier at sex og død er de to aspektene ved menneskelig liv som skaper de sterkeste og mest intense følelsene. Derfor er det helt naturlig at de også, både som fakta og som fiksjon, er de klart mest fokuserte tematikkene. Verken Gripsrud eller Røssland tenker neppe på de yngste leserne i denne sammenhengen, men ut fra de 24 elevenes egne opplysninger er det tydelig at slike temaer også appellerer til mange av de yngste leserne. En viktig interessevekkende faktor for de unge er tanken på at de kanskje også selv kan bli ofre for kriminelle handlinger (identifikasjon). For aviser som ønsker å bli tatt seriøst også på området kriminaljournalistikk, må det være viktig å unngå å spille på publikums frykt for det skremmende og ukjente. Dette gjelder publikum generelt, men barn er antagelig lettere påvirkelig enn voksne av useriøs kriminaljournalistikk. For øvrig er det nettopp i denne sammenhengen viktig å minne om at elevene i min undersøkelse samt barn og unge i undersøkelsene blant andre til Raundalen & Steen (2002) og Sundfjord (1999) er opptatt av å få flere positive artikler generelt i avisen og spesielt flere positive artikler om barn og unge.

---

⁵⁵ Tom French fikk i 1998 Pulitzer-prisen for denne serien, som sto i *St. Petersburg Times* i Florida. Serien er basert på vel ett års research.

⁵⁶ Gripsrud (1992) «The Aesthetics and Politics of Melodrama», i Dahlgren & Sparks (red.): *Journalism and Popular Culture*, Sage, London. Røsslands henvisning gjelder s. 87f hos Gripsrud.

7.6 Et utvidet underholdningsbegrep

Samarbeidet med de 24 elevene viser at mediene i jakten på unge lesere hele tiden må bevege seg i grenselandet mellom samfunnsjournalistikk og underholdningsjournalistikk. Olav Njaastad definerer samfunnsjournalistikk som det vesentlige stoffet, det vil si stoff som «folk opplever som viktig for sin hverdag eller for sitt livsløp, stoff som objektivt sett er viktig for dem, eller stoff som andre vurderer som viktig for en større eller mindre gruppe». Underholdningsjournalistikk definerer han som «stoff som opptar folk, fanger folks oppmerksomhet uten å være særlig vesentlig for deres livsførsel eller omgivelser.» (Njaastad 1999: 40). Ut fra definisjonene til Njaastad vil antagelig de fleste av ungdommene i denne aktuelle undersøkelsen hevde at en del av den typen stoff de selv karakteriserer som underholdning (leserbrev, små reportasjer, «Fem på gata» osv.), egentlig hører hjemme under samfunnsjournalistikk fordi det – når det kommer til stykket – er ganske vesentlig for dem i hverdagen. Selv det de kaller for lokalt «sladder», er ikke bare ren underholdning, men har også elementer av informasjon som kan være interessant å få med seg når man bor i et lite lokalsamfunn, for eksempel hvorfor den lokale fotballhelten finner det for godt å flytte fra byen. Ut fra de utsagnene ungdommene selv kom med under gruppesamtalene, vurderer de derimot stoff om rikskjendisene som ren underholdningsjournalistikk – ikke særlig vesentlig for de unge lesernes livsførsel eller omgivelser, men bare morsomt å lese.

Njaastad opererer, som tidligere nevnt (s. 62) med nærhet som det mest sentrale nyhetskriteriet – et kriterium som stemmer overens med de refleksjoner ungdommene selv gjør seg. Deres interesse for krimstoff henger sammen med nærhet og identifikasjon – spesielt jentene er opptatt av at den typen forbrytelser som de leser om, også kan ramme dem. Elevenes interesse for «sladder» og for sport på nasjonalt/internasjonalt nivå (gjelder spesielt guttene) kan derimot vanskelig kobles til nærhet. Her beveger vi oss mer inn på det Sigurd Allern (2001) kaller «kommersielle nyhetskriterier»,⁵⁷ som supplerer de tradisjonelle kriteriene. Et av Allerns kommersielle nyhetskriterier er: «Jo mer den redaksjonelle strategien bygger på å vekke sensasjon for å fange publikums oppmerksomhet, desto større er sjansen for en 'medievri' der underholdningselementer teller mer enn kriterier som relevans, saklighet og nøyaktighet.» (Allern 2001: 17). De tre

---

⁵⁷ Henvisningen til Sigurd Allern gjelder hans paper til den 15. nordiske konferansen for medie- og kommunikasjonsforskning, Reykjavik, august 2001.

elevgruppene i min undersøkelse har lest hvert sitt eksemplar av *Dagbladet*. Det stoffet de først og fremst har konsentrert seg om, er «sladder» (rikskjendiser), krim og sport – alt sammen stoff med elementer av underholdning. *Dagbladet* har de aktuelle dagene også annen type stoff med langt mindre grad av underholdning; den typen stoff blir imidlertid ikke markedsført på forsiden og foran i avisen, men gjemt bort langt bak. Når så er tilfellet, er det kanskje ikke noe å si til at for eksempel elevene i Horten-gruppen, som er en aktiv og politisk interessert gjeng, scorer høyt på krim- og kjendislesingen i *Dagbladet* akkurat denne dagen.

Pertti Alasuutari påpeker at avisene tradisjonelt er blitt lest på grunn av sitt innhold, ikke på grunn av mediet i seg selv. Radio og tv derimot er mer underholdningsmedier som spiller eller prater i bakgrunnen. I *Rethinking the Media Audience* bruker Alasuutari de to torg-metaforene: Mediene kan være enten et forum – agora der den politiske diskusjonen finner sted – eller en markeds plass. Avisen som medium er *både* agora og markeds plass, den utgjør møteplassen for meningsytringer (agora), men kan også ses på som en markeds plass for salg/kjøp av ideer og «annet interessant stoff». Alasuutari påpeker at aktørene bak kommersielt tv ser på mediet som en markeds plass og publikum som marked (Alasuutari 1999: 90), men han kommer ikke nærmere inn på *hvordan* publikum blir til dette marked.

Spørsmålet er om ikke det samme gjelder for etter hvert flere og flere avisredaksjoner som for kommersielt tv: Selv om det ikke eksisterer et underholdningsmarked i utgangspunktet, ja så *utvikler* man det. Ari Behns pistolskyting var ikke viktig for de unge leserne på Horten videregående, men likevel leste de artikkelen. De kjøpte den uten å ha bruk for den; den var så underholdende at de ikke kunne la være – akkurat som vi handler inn totalt unødvendige varer i kjøpesenteret og senere, når vi kommer hjem, oppdager at skuffer og skap allerede er overfylte. *Dagbladet* utformer agendaen for hva publikum skal være opptatt av og ha bruk for. Underholdning av typen Ari Behns pistolkurs har leserne bruk for. Saken fra Menneskerettsdomstolen i Strasbourg om norsk rettsvesens eventuelle brudd på menneskerettighetene når det gjelder blant andre Ulf Hammern (Bjugn-saken) og Birgitte Tengs' fetter har publikum etter *Dagbladets* oppfatning ikke fullt så mye bruk for, så den trenger ingen omtale på førstesiden, men slås opp over to sider på s. 26 og 27. Resonnementet fører til følgende antagelse:

Aviser kan, ved å utvikle en tydelig og ensidig underholdningsprofil, få publikum til å se på seg selv som forbrukere på jakt etter underholdning.

Sagt på en annen måte: Avisen kan, ved sine prioriteringer av innholdet, utvikle et publikum som konsumerer underholdningsjournalistikk. Avisen skaper et marked for denne typen journalistikk. Når *Se og Hør* i høst (2003) har gått over til å komme ut to ganger i uken, trenger det ikke være bare for å slippe momsproblematikken. Allerede i juni 2003 uttalte forlagsdirektør Lasse Gimnes til Avisenes Nyhetsbyrå (ANB) at *Se og Hør* vurderer å komme ut to ganger i uken fordi bladet har «merket konkurransen etter at VG begynte med mer kjendisstoff». *Se og Hør* Forlaget rakk i slutten av oktober i år så vidt å sende ut nyheten om sitt nye glamourblad *D!* før Hjemmet Mortensen annonserte sitt tilsynelatende like konsept under navnet *C!* Det store spørsmålet blir: Hvor stort kan markedet for underholdningsjournalistikk og først og fremst for kjendisstoff bli? Når setter reaksjonen fra publikum inn?

Allerede i 1922 var den amerikanske presse mannen og politikeren Walter Lippman opptatt av på hvilken måte mediene påvirker hvilke emner som senere blir diskutert i samfunnet (Sundin 1996). Dersom avisene skal ta opp konkurransen med *Se og Hør*, *Her og Nå*, *C!* og *D!* og kun sette underholdning på dagsordenen, blir det vanskelig for deres publikum å «see themselves as citizens, participating in democracy», som Barnhurst og Wartella uttrykker det (se avsnitt 7.3), og det blir vanskelig for ungdommen å se betydningen av at også deres stemme teller i et demokratisk samfunn. Det blir, naturlig nok, mye enklere for unge lesere å se seg selv som forbrukere på jakt etter underholdning.

7.7 Potensialet i lokalavisen

Tabloid er navnet på et avisformat, og må ikke nødvendigvis inneholde tabloidjournalistikk i den betydningen for eksempel Sigurd Allern bruker ordet. Allern definerer tabloidjournalistikk som en forringelse av kvalitet på to sentrale felt (Allern 2001: 44). Det ene er:

«Kommersielle grunner medfører at journalistikken ikke har noen forpliktelser i forhold til en demokratisk, politisk offentlighet. Nyheter, bakgrunnsstoff og kommentarer om politikk, forvaltning, økonomi og andre samfunnsforhold prioriteres ned til fordel for dramatiserte og detaljrike historier om forbrytelser, samt ulike typer underholdningsstoff, ikke minst kommersiell

eliteidrett. Kulturpolitikk og kunstkritikk er erstattet av kommersiell populærkultur og 'kjendiseri'.»⁵⁸

Ut fra Allerns definisjon av tabloidisering vil man kunne bruke betegnelsen tabloidlesere om mange av de 24 elevene i denne undersøkelsen (se tabellene 7–12 med oversikt over hva de leser). Men ser vi på deres interesse for lokalstoff, blir det feil å karakterisere elevene som tabloidlesere. Vi har å gjøre med unge lesere som på den ene siden er opptatt av hva som skjer i nærmiljøet deres, og som bruker lokalavisen til en slik oppdatering. Når de skal underholdes, går de til *VG* eller *Dagbladet*. Når de skal finne «seriøst» stoff som skal danne bakgrunn for skoleoppgaver, leser de *Aftenposten*. Hadde de bodd i Trøndelag, ville de kanskje lest *Adresseavisen* i stedet for, i Bergen *Bergens Tidende* osv. Spørsmålet er hvilken type avis de vil lese den dagen de etablerer egen husholdning og ikke trenger å lese en «seriøs» avis på grunn av skolen. Svarene fra elevene i denne undersøkelsen kan tyde på at de vil abonnere på lokalavisen (eventuelt *Aftenpostens* kveldsutgave for avispublikum i Oslo) og kjøpe *VG*, alternativt *Dagbladet*, noen ganger i uken. Såkalte nisjeaviser som *Nationen* og *Vårt Land* vil kanskje overleve nettopp på grunn av at de har en nisje, mens det kan bli vanskelig for *Aftenpostens* morgenutgave å finne sitt publikum. Fordelen for *Aftenposten* og regionavisene vil være at de holder til i områder med mange tilflyttere fra distriktene. Når disse mister kontakten med «sitt» lokalmiljø, vil de kanskje begynne å abonnere på avisen for sitt nye lokalområde. Flere lokalaviser, blant andre *Altaposten*, tilbyr imidlertid studentrabatt som et virkemiddel for blant annet å holde på unge lesere som flytter ut av området for å studere. Erkki Hujanens undersøkelse viser for øvrig at nesten det eneste ikke-abonnenter (dvs. tidligere abonnenter) har til felles, er deres oppfatning av at for dem personlig er regionaviser ikke verdt prisen (Hujanen 2003: 20). For norske regionaviser som *Bergens Tidende*, *Stavanger Aftenblad* og *Adresseavisen*, vil det være viktig å bevare profilen som *både* regionavis og lokalavis.

Allern innledet sin definisjon av tabloidisering med at journalistikken av kommersielle grunner er koblet fra alle forpliktelser overfor en demokratisk, politisk offentlighet. Ingen norske aviser, inkludert *VG* og *Dagbladet*, har etter min oppfatning koblet seg helt fra disse forpliktelsene. Men kanskje det nettopp er på dette punktet *lokalavisene* har sitt potensial og derfor bør legge en strategi for hvordan de på en måte som appellerer også til yngre lesere, kan ta opp temaer og eksempler knyttet til en demokratisk, politisk offentlighet.

---

⁵⁸ Det andre feltet der kvaliteten etter Allerns definisjon forringes, er på kildeområdet.

Med utgangspunkt i lokalavisenes sterke forankring hos yngre lesere har disse avisene kanskje i langt sterkere grad enn andre avistyper innflytelse på det eventuelle samfunnsengasjementet til barn og unge. Dette fører til følgende antagelse:

Lokalstoff betyr mye for barn og unge, og lokalavisene har stor innflytelse på i hvilken grad yngre leserne vil involvere seg i de prosesser som det ut fra et demokratisk hensyn er ønskelig at de involverer seg i.

7.8 Hypotesene – konklusjon

De to antagelsene⁵⁹ som prosjektet har ført fram til, har jeg i denne aktuelle sammenhengen dessverre ikke anledning til å utvikle videre og teste. Spørsmålet er nå om jeg har fått testet de hypotesene jeg i utgangspunktet ønsket å forske på. På bakgrunn av nedgangen i avislesing spesielt blant unge lesere stilte jeg spørsmål ved om det finnes lesere til avisen om 30 år. Jeg ønsket å finne ut om dagens avisvaner blant barn og unge kan si oss noe om framtidens avislesere, og jeg opererte med tre hypoteser.

Første hypotese var at nedgang i lesing av papiraviser blant barn og unge kompenseres av økt lesing av nettaviser. Elevene i de tre gruppene var i utgangspunktet såpass positivt innstilt til lesing av papiraviser at det var vanskelig å få testet hypotesen. De fleste av de 24 elevene leste i undersøkelsesperioden (desember 2002 til april 2003) først og fremst papiraviser som familien abonnerte på og/eller kjøpte. I ettertid ser jeg at jeg for eksempel kunne ha testet hypotesen ved å finne en gruppe ungdommer som ikke leste papiraviser i det hele tatt, og bedt dem reflektere over sine avislesevaner før og nå. Arbeidet med å teste hypotesen har likevel resultert i noen funn: Blant de eldste elevene var det en tendens til at lesing av nettaviser *supplerte* deres lesing av papiraviser. To av de tre elevene som kom fra familier som ikke abonnerte på avis, leste i større grad aviser på nettet enn andre elever.⁶⁰ De fleste elevene (21 av 24) mener de vil være positive til å abonnere på aviser når de får egen husholdning. Jeg må ut fra dette kunne konkludere med at elevene, som er positive til avislesing i dag, også er positive til å lese avis i en eller annen form i framtiden. Dette, mener jeg, understreker viktigheten av at barn og unge får et aktivt forhold til avislesing nettopp mens de ennå er barn/ungdommer, jf. «readers lost in youth may be lost forever» (Laurence B. Lain, sitert i avsnitt 1.1).

---

⁵⁹ Jeg kaller dem antagelser, ikke hypoteser, for å markere at det kan være et skille mellom de to begrepene: En antagelse utvikles videre til en hypotese – man finner bakgrunnstoff som gir noe mer belegg for antagelsen.

⁶⁰ Disse to elevene hadde innvandrerbakgrunn.

Hypotese to var at avisbransjen etter hvert vil oppleve det samme som bokbransjen, nemlig at jenter og kvinner blir de ivrigste leserne av aviser, både på papir og på nett.

Undersøkelsen gir ikke grunnlag for å hevde at kvinner kommer til å gå forbi menn i avislesing generelt, men jentene i undersøkelsen har større tro enn guttene på at de også om 30 år vil lese aviser på papir, eventuelt nett og papir. Guttene har større tro på at de vil lese avis på nettet om 30 år. Dette svarer til den tendensen Kirsten Drotner har sett i sine undersøkelser av multimediegenerasjonen. «Generelt kan man si, at drengene fravælger det trykte ord og velger at hente informasjon fra andre medier som computere og specialmagasiner».⁶¹ Hun utdyper dette i boken *Medier for fremtiden* (2001: 19), der hun også peker på at kunnskapskløften mellom nye og gamle medier først og fremst handler om kjønn. Kjønnforskjellen er den mest markante i bruken av medier og har større betydning enn alder og sosial bakgrunn. Etter Drotners oppfatning er jentene blitt de sentrale klassiske kulturbærerne som leser mye fiksjon. Samtidig leser dobbelt så mange jenter som gutter fagbøker (i Danmark), noe som har endret seg i forhold til tidligere. «Man kan si at pigerne er bærere av finkulturen, en tendens, man i øvrigt også ser i resten av Europa,» sier Drotner.⁶²

Avspeiler jentenes anlegg for finkultur seg i testingen av hypotese tre om at vi finner de samme kjønnsskiller i stoffpreferanser blant barn og unge som hos den voksne befolkningen? Vi finner visse kjønnsskiller i preferansene i de tre gruppene; det er likevel *ikke* i disse preferansene jentenes interesse for finkulturen viser seg, men i noen av svarene på spørsmålet om hva elevene leser i *fritiden*. Vel leser de ukeblader (det gjør guttene også) og jentebliader, men de leser også mye skjønnlitteratur. Samtidig er det blant de 24 elevene omtrent like mange jenter som gutter som leser fagbøker. Jentenes stoffpreferanser i avisene går imidlertid i retning av at de, i likhet med mødrene sine, leser mer av det nære og relasjonspregede stoffet (Eide 2000) – altså gjelder hypotese tre til dels for de 24 elevene. Ut over dette finner jeg ingen klare polariseringer mellom kjønnene i stoffpreferansene. Begge kjønn er opptatt av lokalstoff, men det er en tendens til at jentene er enda mer opptatt av det enn guttene, noe som også henger sammen med relasjoner. Sett i et *kjønnsperspektiv* er det altså ikke så store forskjeller mellom guttenes og jentenes preferanser at det burde tilsi å satse på eget stoff for jenter og eget stoff for gutter. Sett i et

---

⁶¹ Drotner i «Nye medievaner kræver nye opskrift», *Folkeskolen* 38/1995.

samfunnsmessig perspektiv er det viktig å få de redaksjonelle strategiene til å avspeile at leserne, inkludert unge lesere – gutter *og* jenter – spiller en viktig rolle som aktører i et demokrati. For å sette saken på spissen: Hva nytter det med kjønnsbalanse i stoffet hvis det bare handler om kjendiser med interesse for barneporno eller pikante detaljer om en anklagets seksualliv? Flere aviser har uttrykt at de vil styrke kvinneprofilen i avisen, jf. for eksempel *Dagbladets* omlegging våren 2003. Det må være relevant å stille spørsmål ved om dette kvinnefokus til avisene egentlig er bortkastet. Kvinnene haler inn på mennene i avislesing, de er opptatt av relasjonspreget stoff, men nettopp fordi de er opptatt av relasjoner, vil de sannsynligvis være mer opptatt av å få også mennene til å lese dette stoffet framfor å holde det for seg selv.

7.9 Passiv konsument eller aktiv samfunnsborger?

I den før omtalte ANB-meldingen om *Se og Hørs* utgivelsesfrekvens (avsnitt 7.6) sier forlagsdirektør Lasse Gimnes at etableringen av konkurrenten *Her og Nå* har ført til økt etterspørsel etter nyheter om kjendiser og sladder. Lasse Gimnes sier ikke noe om *hvem* som spør etter nyheter om kjendiser og sladder. «Økt etterspørsel» er et uttrykk som passer til de tidligere refererte utsagnene til Sigurd Allern om den kommersielle journalistikken. Passer uttrykket på den redaksjonelle linjen til Norges største avis, en avis som opplagt kommuniserer utrolig godt med leserne sine, og der tekstene i stor grad når fram til publikum (Hågvar 2003: 13)? Over en fjerdedel av Norges innbyggere leser *VG* hver dag, og nettopp derfor har avisen stor indirekte påvirkningskraft. Som Hågvar påpeker er det opp til «hver og én av oss hvorvidt vi vil la *VG*-diskursen påvirke samfunnssynet vårt, og det er ikke tvil om at svært mange gjennomskuer de mest åpenlyse virkemidlene i *VG*s framstillinger» (ibid.: 355). Elevene i denne aktuelle undersøkelsen viste gjennom diskusjonene at de gjennomskuer litt av hvert både i ukepressen og i løssalgssavisene, men nettopp dette er en av grunnene til at de ser på blant annet *VG* som uforpliktende underholdning.

Sett i et samfunnsmessig perspektiv er det kanskje ekstra viktig at nettopp *VG*, avisen med størst ungdomsappell, utvikler redaksjonelle strategier for stoff som avspeiler at leserne spiller en avgjørende rolle som *aktører* i et demokrati. Men også andre aviser, ikke minst lokalavisene, har her en stor utfordring, og det gjelder for utgaver både på papir og på nett.

---

⁶² I samme intervju som fotnote 61.

I verste fall kan vi tenke oss følgende utvikling: Aviser som *Morgenbladet*, *Klassekampen*, *Dag og Tid* og den nordiske utgaven av *Le Monde Diplomatique* vil fortsette å komme på papir for eliten, mens lokale og nasjonale tabloidiserte aviser kopieres til PDF-format og blir lagt ut på nettet, noe som vil føre til store innsparinger i distribusjonsbudsjettet for avisene. Publikum kan tegne abonnement på noen få seriøse elektroniske aviser der journalistikken kjennetegnes av en kontinuerlig nyhetstjeneste og en oppdatert bakgrunnstjeneste (bakgrunn for egne meninger). De fleste nettavisene er imidlertid gratis og finansieres av reklameinntekter. Disse avisene inneholder korte, letteste meldinger, publikumsavstemninger, diskusjonsfora, konkurranser på nettet og – spesielt for lokalavisene – en elektronisk variant av «Fem på gaten». Responsjournalistikk (Rasmussen 2002: 70) vil være stikkordet for gratisavisene på nettet. Den typen journalistikk på nettet vil muligens senke terskelen for å få folk til å delta i en diskusjon slik at flere tar sjansen på å ytre seg. Det vil imidlertid være vanskelig å dra i gang en seriøs *politisk* debatt fordi gratisavisene på nettet ikke legger opp til å gi bakgrunnskunnskap om større samfunnspolitiske spørsmål.

Med henvisning til pressestøtten stiller Terje Rasmussen i *Nettmedier* (2002: 178) spørsmålet om hvordan man skal skjelne mellom den pressen som er viktig for demokratiet, og andre medier. Akkurat det spørsmålet vil ikke bli lettere å besvare i årene framover. Vi burde kanskje heller formulere et kriterium for tildeling av pressestøtte som innebærer en oppfordring til avisene om å aktivisere publikum – noe i retning av: Pressestøtte gis til de aviser som, uavhengig av om de kommer ut på papir eller på nett eller begge deler, har som mål å utvikle sitt publikum til å bli aktive samfunnsborgere. Dermed vil avisene kunne opprettholde/gjenvinne sin rolle som garant for ytringsfrihet og for vårt demokratiske styresett.

«Det massmediala samhälle som barn växer upp i blir allt mer komplext och valmöjligheterna ökar hela tiden. Den selektiva mediekonsumtionen kan ses som en nödvändighet men också ett hot. Dagstidningens demokratiska värde kan tänkas bli allt viktigare, oavsett om vi pratar om papperstidningar eller elektroniska dagstidningar på Internet.» (Sundin 1999: 66).

Sundins refleksjon gjelder i like høy grad norske som svenske aviser. Uansett hvilke strukturendringer som måtte komme og hvor den teknologiske utviklingen vil bringe oss, vil vi her i Norge også om 30 år kunne lese i hvert fall noen aviser enten på papir eller på en skjerm. Hva den enkelte avis vil inneholde, hvilke oppslag den vil ha, og om den vil ha den demokratiske verdien som Sundin påpeker, avhenger av hvilken rolle ledelsen og

journalistene i den enkelte redaksjon ønsker at avisen skal spille i samfunnet. Ska aviser bidra til at folk bryr seg både om nærmiljøet og om samfunnet utenfor? Skal aviser utvikle passive konsumenter eller aktive samfunnsborgere? Dette er, når det kommer til stykket, det mest prinsipielle spørsmålet jeg sitter igjen med etter samarbeidet med 24 ungdommer med ekte interesse for samfunnet omkring seg.⁶³ «Problemet ligger hos pressen», sier Kirsten Drotner. Jeg er sterkt tilbøyelig til å gi henne rett. Problemet ligger i hvert fall ikke hos de unge.

---

⁶³ Her ligger en problemstilling som jeg håper andre tar tak i.

Litteratur

Allern, Sigurd (2001). *Journalistiske og kommersielle nyhetsverdier. Nyhetsbedrifter som institusjonsforvaltere og markedsaktører*. Paper til den 15. nordiske konferansen for medie- og kommunikasjonsforskning. Reykjavik, Island 11.–13. august 2001.

Allern, Sigurd (2002): *Nyhetsverdier. Om markedsorientering og journalistikk i ti norske aviser*. IJ-forlaget, Kristiansand.

Alasuutari, Pertti (1999): «Cultural Images of the Media», i Alasuutari, Pertti (red.): *Rethinking the Media Audience*. Sage Publications, London.

Andenæs, Ivar (2002): «Dagspressen», i *medienorge 2002 – Fakta om norske massemedier*. Institutt for medievitenskap, Bergen.

Barnhurst, Kevin G. & Ellen Wartella (1991): «Newspapers and Citizenship: Young Adults' Subjective Experience of Newspapers», i *Critical studies in mass communication* 8/1991, s. 195–209. Annandale, USA.

Berentzen, Hanne (1993): «Utfordringer i forskningen om journalistikk og unge lesere» i *Journalistikkforskning – et felt på nye veier*. Rapport nr. 4, 1993. Norsk Medieforskerlag, Oslo.

Bech-Karlsen, Jo (1996): *Ubehaget i journalistikken: en pamflett*. Forum, Oslo.

Cobb-Wahlgren, Cathy J. (1990): «Why Teenagers Do Not 'Read All About It'», *Journalism Quarterly*, nr. 2, 1990, s. 340–347.

Drotner, Kirsten (2001): *Medier for fremtiden. Børn, unge og det nye medielandskab*. Høst & Søn's Forlag, København.

Eide, Elisabeth (red.) (2000): *Narrespeil*, Høyskoleforlaget, Kristiansand.

Eide, Elisabeth (2002): «Down there» and «up here». «Europe's Others» in *Norwegian feature stories*. Unipub AS, Oslo.

Elvestad, Eiri (2001): *Leserbrevskribenter – en studie av dem som skriver leserbrev i lokalaviser*. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Trondheim.

Engbreitsen, Martin (2000): *Nettavisen og brukerne. En panelstudie med fokus på nettavislesernes vaner, preferanser og medieforståelse*. IJ-forlaget, Kristiansand.

ENPA (1996): *Europeans Read Newspapers*. The European Newspaper Publishers' Association, Brussel.

French, Tom (2002): «Engle og dæmoner», i Sønnichsen, Ole og Mark Kramer (red.): *Virkeligheds fortællere. Ny amerikansk journalistik*. Forlaget Ajour, Århus.

Frønes, Ivar (2002): *Digitale skiller. Utfordringer og strategier*. Fagbokforlaget, Bergen.

Gjelsten, Gudmund & Asbjørn Simonnes (1997): *Å vekse opp i eit mediesamfunn. Identitet, toleranse og kommunikasjon i oppsedinga*. Det Norske Samlaget, Oslo.

Grønmo, Sigmund (1996): «Forholdet mellom kvalitative og kvantitative tilnærminger i samfunnsforskningen», i Holter, Harriet & Ragnvald Kalleberg (red.): *Kvalitative metoder i samfunnsforskning*. Universitetsforlaget, Oslo.

Habermas, Jürgen (1971): *Borgerlig offentlighet*. Gyldendal Norsk Forlag, Oslo.

Hagen, Ingunn (2000): *Medias publikum. Frå mottakar til brukar*. Gyldendal Akademisk, Oslo.

- Hake, Karin (1998): *Barn og unges fjernsynsverden. Et utviklingsperspektiv*. Ad Notam Gyldendal, Oslo.
- Halvorsen, Bård (1994): *Dagens avis – for ungdom?* (Rapport av Bård Halvorsen etter stipend fra Borgersens legat. Et eksemplar av rapporten finnes på biblioteket, HiO.)
- Haraldsen, Gustav & Trine Dale (2002): «Hvordan spørre barn og ungdom?», i Andersen, Dines & Mai Heide Ottosen (red.): *Børn som respondenter. Om børns medvirken i survey*. Socialforskningsinstituttet 02:23, København.
- Heath, Shirley Brice & Sara DeWitt (1995): *Truths To Tell. Youth and Newspaper Reading. How Youth View, Read, and Hope to Change Newspapers*. Rapport for American Society of Newspapers Editors Literacy Committee. The Poynter Institute for Media Studies, St. Petersburg, Florida.
- Hedman, Lowe (1998): «Förutsättningar för dagstidningar på Internett», i Holmberg, Sören & Lennart Weibull (red.): *Ljusande framtid*. SOM-undersökningen 1998, SOM-rapport nr. 22, Stockholm.
- Holter, Harriet & Ragnvald Kalleberg (red.) (1996): *Kvalitative metoder i samfunnsforskning*. Universitetsforlaget, Oslo.
- Hujanen, Erkki (2003): *At the border of readership. Media behavior of non-subscribers and their relationship to newspaper journalism*. Paper til den 16. nordiske medieforskerkonferanse i Kristiansand, Norge, 15.–17. august 2003.
- Hujanen, Jaana (2001): «From Consuming Printed News to Making Online Journalism? Young Finns' Newspaper Reading at the Millennium», *Nordicom Review*, No.2/2001, NORDICOM, Göteborgs Universitet.
- Høst, Sigurd (1998): *Daglig mediebruk*. Pax Forlag, Oslo.
- Høst, Sigurd & Ronny Severinsson (2003): «Lokalpressen i Norge og Sverige – en sammenlikning», i Høst, Sigurd: *Avislandskapets utvikling. Studier av avismønster, utviklingslinjer og lesevaner 1985–2001*. Institutt for Journalistikk, rapport 1/2003, Fredrikstad.
- Hågvær, Yngve Benestad (2003): *Hele folkets diskurs. En kritisk analyse av den gode VG-sak*. Norsk Sakprosa i samarbeid med NFF, Oslo.
- Jensen, Klaus Bruhn (red.) (2002): *A Handbook of Media and Communication Research. Qualitative and Quantitative Methodologies*. Routledge, London og New York.
- Johannessen, Asbjørn & Per Arne Tufte (2002): *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Abstrakt forlag, Oslo.
- Kvale, Steinar (1997): *Det kvalitative forskningsintervju*. Ad notam Gyldendal, Oslo.
- Kværk, Are (2002): «Har de unge sluttet å lese aviser?», kronikk på nettsidene til Norsk Gallup Institutt, www.gallup.no. Lagt ut 28.10.02.
- Lamark, Hege & Lisbeth Morlandstø (2002): *Hederlig menneske, god journalist*. Høgskoleforlaget, Kristiansand.
- Lantz, Annika (1993): *Intervjumetodik*, Studentlitteratur, Malmö.
- Lain, Laurence B. (1986): «Steps toward a Comprehensive Model of Newspaper Readership», *Journalism Quarterly*, 1/1986.
- Lithner, Anders & Ingela Wadbring (1997): *Ungdomars dagstidningsläsning*, Arbetsrapport nr. 78/1997, JMGs rapportserie, Göteborg/Stockholm.
- Lule, Jack (2001): *Daily News, Eternal Stories. The Mythological Role of Journalism*. The Guilford Press, New York.

- Morlandstø, Lisbeth (2003): «I konflikt med oppdraget? – et kritisk blikk på kritisk journalistikk», i *Norsk medietidsskrift 1/2003*. Fagbokforlaget, Bergen.
- Njaastad, Olav (1999): *TV-journalistikk: bildenes fortellerkraft*. Ad notam Gyldendal, Oslo.
- Orre, Inger (2001): *Reporterskap: äventyr, irrbloss, dygder. Studie av en yrkespraxis*, Stockholm: Kungliga tekniska högskolan, Industriell ekonomi och organisation, yrkeskunnande och teknologi. (Akademisk avhandling för filosofie doktorsexamen)
- Postman, Neil (1986): *Underhållning till döds*. Prisma, Stockholm.
- Rasmussen, Terje (2002) *Nettmedier. Journalistikk og medier på Internett*. Fagbokforlaget, Bergen.
- Raundalen, Magne & Jan Vincens Steen (2003): *Søkelys på avisen 2002 – en nordisk undersøkelse om barn i avisen*. Avis i skolen, Oslo.
- Rager, Günther (2003): «Ab in die Schule, Wie Zeitungsmacher wieder junge Leser gewinnen können.» Artikkel i *Berliner Zeitung* under vignetten «Media», 20. august 2003.
- Ryen, Anne (2002): *Det kvalitative intervjuet. Fra vitenskapsteori til feltarbeid*. Fagbokforlaget, Bergen.
- Røssland, Lars Arve (2003): *Kriminelt. Kriminaljournalistikk i norske populærmedium*. Universitetsforlaget, Oslo.
- Røsten, Else Marie (1998): *Ungdoms lojalitet til aviser i mediesamfunnet. En studie av ungdoms avisvaner i forhold til Internett*. Diplomoppgave ved Norges Markedshøyskole, innlevert 12. juni 1998.
- Sande, Øystein (1991): *Barn og avislesing I*. Rapport fra Norsk Kulturråd og Institutt for Journalistikk 1991.
- Scott, Jacqueline (1997) «Children as Respondents: Methods for Improving Data Quality», i Lyberg, L., P. Biemer, M. Collins, E. de Leeuw, C. Dippo, N. Schwarz & D. Trewin (red.): *Survey Measurement and Process Quality*. John Wiley & Sons, Inc., New York.
- Senetts, Richard (1974/1976) *The Fall of Public Man*. Fjerde del er gitt ut på norsk under tittelen *Intimitetstyraniet*, J.W. Cappelens Forlag, Oslo 1992.
- Sundin, Ebba (1996): *Barn och massmedier. En forskningsöversikt*. Arbetsrapport nr. 67. Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs Universitet.
- Sundin, Ebba (1999): «Barns tankar om en lokal morgontidning i Sverige», i Christensen, Christa Lykke (red.): *Børn, unge og medier. Nordiske forskningsperspektiver*. NORDICOM, Göteborgs universitet.
- Sundfjord, Margunn (1999): *Noko for oss? Ein rapport om journalistikk for barn i lokalaviser*. Landslaget for lokalaviser, Oslo.
- Sæbø, Gunnar (2003): *Nye avisformer – nye avisroller*. Prosjektbeskrivelse, UiO, Institutt for medier og kommunikasjon.
- Sørbrø, Jan Inge (1991): *Offentleg samtale: presse-etiske grunnspørsmål*. Det norske samlaget, Oslo.
- Thagaard, Tove (1998): *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. Fagbokforlaget, Bergen.
- Vaagan, Robert V.: *3A3 Kvalitative metoder. Utformingen av kvalitative undersøkelser (Patton 1990, kap. 5).*, Notat på Vaagans hjemmeside på www.hio.jbi, versjon av 17.09.01.
- Vaage, Odd Frank (2003): *Norsk mediebarometer 2002*. Statistisk sentralbyrå i serien Statistiske analyser, Oslo/Kongsvinger. Finnes også på www.ssb.no.
- Wadbring, Ingela & Lennart Weibull (2003): *Vad händer med dagstidningsläsningen i Norden – och vad betyder en gratistidning som METRO?* Innlegg på seminar for Sigurd Høst i Fredrikstad 17. januar 2003.

Wadbring, Ingela og Anders Lithner (1997): *Ungdomars dagstidningsläsning*. Arbeidsrapport nr. 78/1997 fra Tidningsutgivarna (TU).

Wale, Henny (1982): *Avislesing i 4. og 6. klasse: en empirisk undersøkelse av barns mediebruk med hovedvekt på avis*. Hovedoppgave i pedagogikk, UiO.

Wale, Henny (2002): *Mediebruk, vurdering av medier og funksjoner – i 7. og 10. klasse, med vekt på avis, datamaskin og fjernsyn*. IJ-rapport 5/2001, revidert utgave. Institutt for Journalistikk, Fredrikstad.

Werner, Anita (1997): *Barn i fjernsynsalderen. Hva vet vi om medienes innflytelse?* Ad Notam Gyldendal, Oslo. Nytt opplag 2002 utgitt av Gyldendal Akademisk.

Aasebø, Turid Skarre (2001): *... og så kan du være dama til Batman. En empirisk undersøkelse av hvordan mediene tas i bruk og inngår i meningsbærende prosesser i sosial interaksjon mellom barn*. Doktoravhandling, Det utdanningsvitenskapelige fakultet, UiO. Unipub, Oslo.

Andre dokumenter

«Aviser er kedelige». Reportasje i *Dansk presse*, Danske dagblades forening, 6/2000. Journalist: Jan Kaare.

«Avis på nettet eller netavis?», omtale av Michelle Lykke Laviolettes retorikkspesiale *Hensiktsmæssig netjournalistik, formidling af udlændingeudspillet på Politiken.dk*. Omtalen er skrevet av Helle Nissen Kruuse og finnes på www.djh.dk/ejour/0503/25NetavisPolitiken.html.

«Aviser satser på de stærke». Artikkel i *Folkeskolen*, Danmarks Lærerforening, 38/1995 s. 5. Journalist: Jesper Jürgensen.

«Nye medievaner kræver ny opskrift». Intervju med Kirsten Drotner i *Folkeskolen*, Danmarks Lærerforening, 38/1995 s.4. Journalist: Jesper Jürgensen.

«Mer kjendisstoff og sladder». Melding gjengitt i Dagsavisen fra Avisenes Nyhetsbyrå (ANB), juni 2003.

«The newspaper industry – FADING», usignert artikkel i *The Economist*, 8.3. 03.

World Association of Newspapers: www.wan-press.info

Vedlegg

KURLAND SKOLE – GRUPPEN PÅ BARNETRINNET.....	126
Vedlegg 1: Totaloversikt over svar på spørreskjema 1 og 2	126
Vedlegg 2a: Svarene på spørreskjema 1 fordelt på kjønn	128
Vedlegg 2b: Svarene på spørreskjema 2 fordelt på kjønn	129
Haugerud skole – gruppen på ungdomstrinnet.....	131
Vedlegg 1: Totaloversikt over svar på spørreskjema 1 og 2	131
Vedlegg 2a: Svarene på spørreskjema 1 fordelt på kjønn	133
Vedlegg 2b: Svarene på spørreskjema 2 fordelt på kjønn	135
Horten videregående skole – videregående trinn.....	137
Vedlegg 1: Totaloversikt over svar på spørreskjema 1 og 2	137
Vedlegg 2a: Svarene på spørreskjema 1 fordelt på kjønn	140
Vedlegg 2b: Svarene på spørreskjema 2 fordelt på kjønn	141
 Vedlegg 3: Spørreskjema til uke 50, 2002	 143
 Vedlegg 4: Spørreskjema til siste samling	 145
 Vedlegg 5: Tekst til hjemmeoppgave 1	 147
 Vedlegg 6: Tekst til hjemmeoppgave 2	 149
 Vedlegg 7: Påbegynt tekst til noen av artiklene i jenteredaksjonen, Kurland	 150

Kurland skole – gruppen på barnetrinnet

Vedlegg 1: Totaloversikt over svar på spørreskjema 1 og 2

Spørsmål i skjema 1	Elev 41 (gutt)	Elev 42 (gutt)	Elev 43 (jente)	Elev 44 (jente)	Elev 45 (gutt)	Elev 46 (jente)	Elev 47 (jente)	Elev 48 (gutt)
1 Skriv navnene på den eller de trykte avisene du har lest i løpet av den siste uken.	Sarpsborg Arbeiderblad (SA), VG, Fredriksstad Blad (FB)	SA, Vårt Land, FB	SA, VG, FB, Afp.	SA, Dagbl.	SA, VG	SA, VG, Dagbl., Moss Avis	SA	VG, SA, Afp.
2 Vet du om noen av disse avisene har egen utgave på nettet?	Vet ikke	Vet ikke	VG, Afp.	Tror Dagbladet har	VG	VG, SA	Vet ikke	VG, Afp.
3 Leste du nettutgaven av de avisene du eventuelt nevnte under punkt 2?	Nei	Nei	Nei	Nei	Ja	Nei	Nei	Nei
4 Leser du andre aviser på nettet?	Nei	Nei	Nei	Nei	Nettavisen	Nei	Nei	Nei
5 Hvor mye tid i løpet av en uke bruker du på å lese trykte aviser?	Under 1 time	Under 1 time	Under 1 time	Under 1 time	Under 1 time	2–3 timer	Under 1 time	Under 1 time
6 Hvor mye tid i løpet av en uke bruker du på å lese nettaviser?	Leser ikke nettaviser	Leser ikke nettaviser	Leser ikke nettaviser	Leser ikke nettaviser	Under 1 time	Leser ikke nettaviser	Leser ikke nettaviser	Leser ikke nettaviser
7 Hva slags stoff leser du i avisene?	Bøker, film, krig, mote, musikk, sport, tegneserier, horoskop, vitser, kryssord og forskjellige	Helse- og sosial, innenriks, kommentar, krig, krim, skole, lokalstoff, tegneserier,	Film, krig, krim, mote, musikk, reise, skole, sport, lok.stoff, tegneserie, ulykker, TV,	Bøker, film, mote, musikk, sport, tegneserier, ulykker, vitser, horoskop	Film, musikk, sport, tegneserier, vitser, TV, horoskop	Bøker, film, innenriks, krig, krim, mote, musikk, sport, lok.stoff, ulykker	Film, krig, krim, mote, musikk, reise, skole, sport, lok.stoff, tegneserie, ulykker, TV,	Musikk, sport, tegneserier, vitser bak på VG

	oppgaver	ulykker, utenriks, Fem på gata og TV-tider	vitser, mistet og funnet				vitser, mistet og funnet	
Spørsmål i skjema 2								
<i>1a) Abonnerer familien din på en eller flere aviser?</i>	SA	SA, Vårt Land og enda en avis	SA, FB og Afp.	SA	SA	SA og Afp.	SA	SA og Afp.
<i>1 b) Kjøper familien din en eller flere løssalgsaviser?</i>	1–2 dager i uka	Kanskje tre dager i måneden	Familien kjøper VG hver dag	Kjøper Dagbl. på lørdager	VG to dager i uk.	To dager i uka	Tre ganger i uka	To ganger i uka
<i>2 Vil du abonnere på en trykt avis når du får egen husholdning?</i>	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nei
<i>3 Hva skal til for at du vil kjøpe en avis i for eksempel kiosken eller på butikken?</i>	Det skal være en interessant forside. Det skal være spennende stoff.	Jeg ser gjerne en interessant overskrift. Det skal til for at jeg kjøper en avis.	Avisen må ha en litt spennende overskrift.	Hvis jeg har lyst til å se/lese hva som skjer, eller at jeg kjeder meg og har lyst til å finne på noe.	At de skriver noe spennende.	Det må være en bra forside som tiltrekker med interessante ting.	At det er interessant stoff i den, for eksempel at det er en spennende overskrift.	Vet ikke.
<i>4 Hva tror du om følgende: Vil du lese avis på papir eller på nett om noen år?</i>	10 år: Papir 20 år: Papir 30 år: Papir	10 år: Papir 20 år: Papir 30 år: Nett	10 år: Papir og nett 20 år: Papir 30 år: Papir	10 år: Papir 20 år: Papir 30 år: Papir	10 år: Papir og nett 20 år: Papir og nett 30 år: Papir og nett	10 år: Papir og nett 20 år: Nett 30 år: Papir	10 år: Papir 20 år: Papir og nett. 30 år: Papir og nett.	10 år: Papir 20 år: Papir 30 år: Papir
<i>5 Hva tror du at du jobber med om 10 år, 20 år, 30 år?</i>	Jeg tror jeg har en liten jobb, for eksempel på kafé.	10 år: Studerer 20 år: Jobber i diplomati 30 år: Er statsminister	10 år: Utdanning 20 år: Lærer på videregående 30 år: "	10 år: Student 20 år: Reisende TV-reporter 30 år: "	10 år: Utdanning 20 år: Flyver 30 år: Flyver	10 år: Utdanning 20 år: Advokat 30 år: "	10 år: Utdanning 20 år: Lege 30 år: "	10 år: Utdanning 20 år: Livvakt 30 år: "
<i>6 Kunne du tenke deg å være med på en lignende undersøkelse en</i>	Ja til lignende undersøkelse fordi «jeg synes det er	Ja til lignende undersøkelse fordi «det er morsomt og jeg	Ja til lignende undersøkelse: «Man slipper timen, og det er	Ja, til lignende undersøkelse. «Du lærer litt, og du slipper de	Ja til lignende undersøkelse. «Det er morsomt å drive med noe	Ja til lignende undersøkelse. «Det har vært moro å være med	Ja til lignende undersøkelse: «Jeg synes dette er spennende.»	Ja til lignende undersøkelse: «Det er spennende.»

annen gang?	spennende".	slipper timene".	ganske interessant. Man lærer mye også.»	vanlige timene. Det er morsomt fordi det er annerledes.»	nytt.»	for å teste hvor mye aviser jeg leser.»		
-------------	-------------	------------------	--	--	--------	---	--	--

Vedlegg 2a: Svarene på spørreskjema 1 fordelt på kjønn

Jenter

Nr./kjønn	Sp. 1	Sp. 2	Sp. 3	Sp. 4	Sp. 5	Sp. 6	Sp. 7
43/F	SA, VG, FB, Afp.	VG, Afp.	Nei	Nei	Under 1 time	Leser ikke nettaviser	Film, krig, krim, mote, musikk, reise, skole, sport, lok.stoff, tegneserie, ulykker, TV, vitser, mistet og funnet
44/F	SA, Dagbl.	Dagbladet	Nei	Nei	Under 1 time	Leser ikke nettaviser	Bøker, film, mote, musikk, sport, tegneserier, ulykker, vitser, horoskop
46/F	SA, VG, Dagbl., Moss Avis	VG, SA	Nei	Nei	2–3 timer	Leser ikke nettaviser	Bøker, film, innenriks, krig, krim, mote, musikk, sport, lok.stoff, ulykker
47/F	SA	Vet ikke	Nei	Nei	1–2 timer	Leser ikke nettaviser	Film, krim, mote, musikk, reise, skole, sport, lok.stoff, tegneserier, ulykker, vitser, Herb, TV

Gutter

Nr./kjønn	Sp. 1	Sp. 2	Sp. 3	Sp. 4	Sp. 5	Sp. 6	Sp. 7
41/M	SA, VG, FB	Vet ikke	Nei	Nei	Under 1 time	Leser ikke nettaviser	Bøker, film, krig, mote, musikk, sport, tegneserier, horoskop, vitser, kryssord og forskjellige oppgaver
42/M	SA, Vårt Land, Norge i dag	Vet ikke	Nei	Nei	Under 1 time	Leser ikke nettaviser	Helse- og sosial, innenriks, kommentar, krig, krim, skole og utd., lokalstoff, tegneserier, ulykker, utenriks, Fem på gata og TV-tider
45/M	SA, VG	VG	Ja	Nettavisen	Under 1 time	Under 1 time	Film, musikk, sport, tegneserier, vitser, TV-program, horoskop
48/M	VG, SA, Afp.	VG, Afp.	Nei	Nei	Under 1 time	Leser ikke nettaviser	Musikk, sport, tegneserier, vitser bak på VG

Vedlegg 2b: Svarene på spørreskjema 2 fordelt på kjønn**Jenter**

Nr./kjønn	Sp. 1 a	Sp. 1 b	Sp. 2	Sp. 3	Sp. 4	Sp. 5	Sp. 6
43/F	SA, FB og Afp.	Familien får/kjøper VG hver dag.	Ja	Avisen må ha en litt spennende overskrift.	10 år: Papir og nett 20 år: Papir 30 år: Papir	10 år: Utdanning 20 år: Lærer på videreg. 30 år: "	Ja til lignende undersøkelse: «Man slipper timen, og det er ganske interessant. Man lærer mye også.»
44/F	SA	Kjøper Dagbl. på lørdager	Ja	«Hvis jeg har lyst til å se/lese hva som skjer, eller at jeg kjeder meg og har lyst til å finne på noe.»	10, 20 og 30 år: Papir	10 år: Student 20 år: Reisende TV-reporter 30 år: "	Ja, til lignende undersøkelse. «Du lærer litt, og du slipper de vanlige timene. Det er morsomt fordi det er annerledes.»
47/F	SA	Tre ganger i uka	Ja	At det er interessant stoff i den, for eksempel at det er en spennende	10 år: Papir 20 og 30 år: Papir og nett	10 år: Utdanning 20–30 år: Lege	Ja til lignende undersøkelse: «Jeg synes dette er spennende.»

				overskrift.			
48/F	SA og Afp.	To ganger i uka	Ja	Det må være en bra forside som tiltrekker med interessante ting.	10 år: Papir og nett. 20 år: Nett 30 år: Papir	10 år: Skole 20–30 år: Advokat	Ja til lignende undersøkelse. «Det har vært moro å være med for å teste hvor mye aviser jeg leser.»

Gutter

Nr./kjønn	Sp. 1 a	Sp. 1 b	Sp. 2	Sp. 3	Sp. 4	Sp. 5	Sp. 6
41/M	SA	1–2 dager i uka	Ja	Det skal være en interessant forside. Det skal være spennende stoff.	Papir om 10 år. (Deretter ikke nevnt noe.)	Jeg tror jeg har en liten jobb, for eksempel på kafé.	Ja til lignende undersøkelse fordi «jeg synes det er spennende».
42/M	SA, Vårt Land og enda en avis	Kanskje tre dager i måneden	Ja	Jeg ser gjerne en interessant overskrift. Det skal til for at jeg kjøper en avis.	10 og 20 år: Papir 30 år: Nett	10 år: Studerer 20 år: Jobber i diplomatiet. 30 år: Er statsminister	Ja til lignende undersøkelse fordi «det er morsomt og jeg slipper timene».
45/M	SA	Ja, VG to dager i uka	Ja	At de skriver noe spennende.	10, 20 og 30 år: Både papir og nett	10 år: Under utdanning. 20 år: Flyver 30 år: Flyver	Ja til lignende undersøkelse. «Det er morsomt å drive med noe nytt.»
46/M	SA og Moss Avis	To dager i uka	Nei	Vet ikke	10, 20 og 30 år: Papir	10 år: Utdanning 20 år: Livvakt 30 år: Livvakt	Ja til lignende undersøkelse: «Det er spennende.»

Haugerud skole – gruppen på ungdomstrinnet

Vedlegg 1: Totaloversikt over svar på spørreskjema 1 og 2

Spørsmål i skjema 1	Elev 21 (gutt)	Elev 22 (gutt)	Elev 23 (jente)	Elev 24 (gutt)	Elev 25 (jente)	Elev 26 (gutt)	Elev 27 (jente)	Elev 28 (jente)
1 Skriv navnene på den eller de trykte avisene du har lest i løpet av den siste uken.	Afp., VG, Groruddalen	VG, Afp, Dagbl.	VG, Afp., Groruddalen, Avis 1 og Dagbl.	-	VG, Afp.	VG, Dagbl., Dagsavisen, Groruddalen, Afp.	VG, Dagbl., Groruddalen, Afp.	Afp.
2 Vet du om noen av disse avisene har egen utgave på nettet?	Afp. og VG	VG, Afp., Dagbl.	VG, Afp., Dagbl.	-	VG, Afp.	VG, Dagbl, Afp.	VG, Dagbl., Afp.	Afp.
3 Leste du nettutgaven av de avisene du eventuelt nevnte under punkt 2?	Nei	Nei	Ja	-	Nei	Nei	Nei	Nei
4 Leser du andre aviser på nettet?	Dagbl.	Nei	Nei	-	Nei	Nei	Jeg synes det er greiest å lese de trykte utgavene	Nei
5 Hvor mye tid i løpet av en uke bruker du på å lese trykte aviser?	Under 1 time	1–2 timer	Under 1 time	Leser ikke trykte aviser	Under 1 time	3–4 timer	2–3 timer	Under 1 time
6 Hvor mye tid i løpet av en uke bruker du på å lese nettaviser?	Under 1 time	Under 1 time	1–2 timer	Leser ikke nettaviser	Leser ikke nettaviser	Under 1 time	Leser ikke nettaviser	Leser ikke nettaviser
7 Hva slags stoff leser du i avisene?	Film, helse- og sosial, krig, krim, skole, lok.stoff, tegneserier, ulykker,	Film, innenriks, krig, krim, mote, musikk, skole, lok.stoff, tegneserier,	Film, krig, krim, mote, skole, ulykker.	Krim, tegneserier, ulykker, annet interessant stoff.	Film, krim, musikk, skole, sport, lok.stoff, ulykker, sladder om stjerner.	Film, innenriks, kommentar, krig, krim, mote, musikk, reise, skole, sport,	Film, helse og sos., krig, krim, mote, musikk, reise, skole, lok.stoff,	Bøker, film, helse og sos, innenriks, kommentar, krig, krim, mote, musikk, sport, tegneserier,

	økonomi.	utenriks, diskriminering, ignorering av menneskerettigheter.				lok.stoff, tegneserier, utenriks, leserinnlegg, TV.	ulykker. «Hele avisen».	ulykker. Leser helst moteblad som <i>Inside</i> og [mag].
Spørsmål i skjema 2								
1 a) Abonnerer familien din på en eller flere aviser?	Afp.	Nei	Nei	Syk	Afp.	Groruddalen.	Groruddalen og Afp.	Afp.
1 b) Kjøper familien din en eller flere løssalgsaviser?	To dager i uka	Seks dager i uka	Fem dager i uka	"	Syv dager i uka	Seks dager i uka	Fem dager i uka	Nei
2 Vil du abonnere på en trykt avis når du får egen husholdning?	Ja	Nei	Ja	"	Ja	Ja	Ja	Ja
3 Hva skal til for at du vil kjøpe en avis i for eksempel kiosken eller på butikken?	Den må ha en forside som vekker oppsikt, og den må virke interessant.	Avisa må ha en blendende forside, med stor overskrift, gjerne et bilde som omhandler saken som avisa er mest basert på. Som overskriften fra tidene rundt WTC-angrepene. DA var det gode forsider.	Forsiden på avisen må være tiltrekkende, masser farger og ikke så mye tekster. Trenger ikke å være en spesielt stor avis. Det må være noe som er interessant for meg. Temaet burde være noe som er aktuelt for dagen, men ikke så mye om akkurat en ting.	"	Den må ha en interessant forside. Kanskje noe sladder som er interessant, eller nå som det er krig kanskje hvis det har skjedd noe spesielt.	Den må ha en interessant forside, med viktige nyheter som interesserer folk. Og skriften må være stor og tydelig, gjerne med store bilder ved siden av.	Den skal ha en spennende og kanskje litt fargerik forside, som stjeler blikket mitt, og den må inneholde kjendisnytt.	At den inneholder en sak jeg er interessert i.
4 Hva tror du om følgende: Vil du	10 år: Nett 20 år: Papir	10 år: Papir 20 år: Nett	10 år: Nett 20 år: Papir	"	10 år: Nett 20 år: Papir	10 år: Papir 20 år: Papir	10 år: Papir 20 år: Nett	10 år: Papir 20 år: Nett

<i>lese avis på papir eller på nett om noen år?</i>	30 år: Papir.	30 år: Nett	30 år: Papir		30 år: Papir	30 år: Nett	30 år: Nett	30 år: Papir
<i>5 Hva tror du at du jobber med om 10 år, 20 år, 30 år?</i>	10 år: Student og deltidsjobb 20–30 år: Flygeleder	10 år: Student 20 år: Psykolog, psykiater eller pedagog 30 år: "	10 år: Student 20 år: Lege 30 år: Fortsette innenfor medisin	"	10–30 år: Sykepleier	10-år: Jobber på skole mens jeg studerer økonomi. 20 år: Aksjemegler 30 år: Aksjemegler	10: Snart ferdig som lege. 20–30 år: Lege	10 år: Lærer eller popstjerne 20 år: " 30 år: Rektor
<i>6 Kunne du tenke deg å være med på en lignende undersøkelse en annen gang?</i>	Ja. «Jeg synes det var spennende og interessant. Samtidig har jeg hatt det fint mens jeg har arbeidet med dette.»	Nei. «Disse undersøkelsene tar veldig mye tid, og kan være nok så slitsomme. Det er jo veldig positivt at vi sitter sammen og diskuterer aviser, men nok skal være nok.»	Ja. «Det var hyggelig å være med. Jeg fikk gjøre noe som var litt annerledes enn det vanlige skolearbeidet. Det var også bra at rapportene vi skrev var erstatning for et annet skolearbeid, ellers hadde vi fått mye å gjøre.»	"	Ja. «Det var spennende og morsomt og interessant.»	Ja. «Fordi jeg synes det har vært lærerikt og interessant. Samtidig som man får et innblikk i journalist-utdanningen, som er veldig spennende og interessant.»	Ja. Det har vært interessant, og jeg har lært mer om hvordan man skriver rapport. Jeg har også funnet ut hvor ofte jeg leser avis, noe jeg ikke engang tenkt på før.	Ja. Det er alltid spennende med noe nytt.

Vedlegg 2a: Svarene på spørreskjema 1 fordelt på kjønn

Jenter

Nr./kjønn	Sp. 1	Sp. 2	Sp. 3	Sp. 4	Sp. 5	Sp. 6	Sp. 7
23/F	VG, Afp., Grorud-dalen, Avis 1, Dagbl.	VG, Afp., Dagbl.	Ja	Nei	Under 1 time	1–2 timer	Film, krig, krim, mote, skole, ulykker

25/F	VG, Afp.	VG, Afp.	Nei	Nei	Under 1 time	Leser ikke nettaviser	Film, krim, musikk, skole, sport, lok.stoff, ulykker, sladder om stjerner
27/F	VG, Dagbl., Grorud-dalen, Afp.	VG, Dagbl., Afp.	Nei	Jeg synes det er greiest å lese de trykte utg.	2–3 timer	Leser ikke nettaviser	Film, helse- og sos., krig, krim, mote, musikk, reise, skole, lok.stoff, ulykker. «Hele avisen»
28/F	Afp.	Afp.	Nei	Nei	Under 1 time	Leser ikke nettaviser	Bøker, film, helse- og sos, innenriks, kommentar, krig, krim, mote, musikk, sport, tegneserier, ulykker. Leser helst moteblad som <i>Inside</i> og <i>[mag]</i>

Gutter

Nr./kjønn	Sp. 1	Sp. 2	Sp. 3	Sp. 4	Sp. 5	Sp. 6	Sp. 7
21/M	Afp., VG, Grorud-dalen	Afp. og VG	Nei	Dagbl.	Under 1 time	Under 1 time	Film, helse- og sosial, krig, krim, skole, lok.stoff, tegneserier, ulykker, økonomi
22/M	VG, Afp, Dagbl.	VG, Afp, Dagbl.	Nei	Nei	1–2 timer	Under 1 time	Film, innenriks, krig, krim, mote, musikk, skole, lokalstoff, tegneserier, utenriks, diskriminering, ignorering av menneskerettigheter osv.
24/M	-	-	-	-	Jeg leser ikke trykte aviser.	Leser ikke nettaviser.	Krim, tegneserier, ulykker, annet interessant stoff
26/F	VG, Afp. Dagbl., Dags-avisen, Grorud-dalen.	VG, Dagbl, Afp.	Nei	Nei	3–4 timer	Under 1 time	Film, innenriks, kommentar, krig, krim, mote, musikk, reise, skole, sport, lok.stoff, tegneserier, utenriks, leserinnlegg, TV

Vedlegg 2b: Svarene på spørreskjema 2 fordelt på kjønn

Jenter

Nr./kjønn	Sp. 1 a	Sp. 1 b	Sp. 2	Sp. 3	Sp. 4	Sp. 5	Sp. 6
23F	Nei	Ja, ca. fem dager i uka	Ja	Forsiden på avisen må være tiltrekkende, masser farger og ikke så mye tekster. Trenger ikke å være en spesiell stor avis. Det må være noe som er interessant for meg. Temaet burde være noe som er aktuelt for dagen, men ikke så mye om akkurat en ting.	10 år: Nett 20 og 30 år: Papir	10 år: Student 20 år: Lege 30 år: Fortsette innenfor medisin	Ja. «Det var hyggelig å være med. Jeg fikk gjøre noe som var litt annerledes enn det vanlige skolearbeidet. Det var også bra at rapportene vi skrev, var erstatning for et annet skolearbeid, ellers hadde vi fått mye å gjøre.»
25/F	Afp.	Syv dager i uka	Ja	Den må ha en interessant forside. Kanskje noe sladder som er interessant eller nå som det er krig kanskje hvis det har skjedd noe spesielt.	10 år: Nett 20 og 30 år: Papir	10–30 år: Sykepleier	Ja. «Det var spennende og morsomt og interessant.»
27/F	Grorud-dalen og Afp.	Fem dager i uka	Ja	Den skal ha en spennende og kanskje litt fargerik forside, som stjeler blikket mitt, og den må inneholde kjendisnytt.	10 år: Papir 20 og 30 år: Nett	10: Snart ferdig som lege 20–30 år: Lege	Ja. Det har vært interessant, og jeg har lært mer om hvordan man skriver rapport. Jeg har også funnet ut hvor ofte jeg leser avis, noe jeg ikke engang tenkt på før.
28/F	Afp.	Nei	Ja	At den/de inneholder en sak jeg er interessert i.	10 år: Papir 20 år: Nett 30 år: Papir	10-20 år: Lærer eller popstjerne 30 år: Rektor	Ja. Det er alltid spennende med noe nytt.

Gutter

Nr./kjønn	Sp. 1 a	Sp. 1 b	Sp. 2	Sp. 3	Sp. 4	Sp. 5	Sp. 6
21/M	Afp.	To dager i uka	Ja	Den må ha en forside som vekker oppsikt, og den må virke interessant.	10 år: Nett 20 år: Papir 30 år: Papir	10: Student og deltidsjobb 20–30 år: Flygeleder	Ja. «Jeg synes det var spennende og interessant. Samtidig har jeg hatt det fint mens jeg har arbeidet med dette.»
22/M	Nei	Seks dager i uka	Nei	Avisa må ha en blendende forside, med stor overskrift, gjerne et bilde som omhandler saken som avisa er mest basert på. Som overskriften fra tidene rundt WTC-angrepene. DA var det gode forsider.	10 år: Papir 20 og 30 år: Nett	10 år: Student 20–30 år: Psykolog, psykiater, pedagog	Nei. «Disse undersøkelsene tar veldig mye tid, og kan være nok så slitsomme. Det er jo veldig positivt at vi sitter sammen og diskuterer aviser, men nok skal være nok.»
24/M	SYK						
26/M	Grorud-dalen.	Seks dager i uka	Ja	Den må ha en interessant forside, med viktige nyheter som interesserer folk. Og skriften må være stor og tydelig, gjerne med store bilder ved siden av.	10 år: Papir 20 år: Papir 30 år: Nett	10 år: Jobber på skole mens jeg studerer økonomi 20 år: Aksjemegler 30 år: Aksjemegler	Ja. «Fordi jeg synes det har vært lærerikt og interessant. Samtidig som man får et innblikk i journalistutdanningen, som er veldig spennende og interessant.»

Horten videregående skole – videregående trinn

Vedlegg 1: Totaloversikt over svar på spørreskjema 1 og 2

Spørsmål i skjema 1	Elev 31 (gutt)	Elev 32 (jente)	Elev 33 (gutt)	Elev 34 (gutt)	Elev 35 (gutt)	Elev 36 (jente)	Elev 37 (jente)	Elev 38 (jente)
1 Skriv navnene på den eller de trykte avisene du har lest i løpet av den siste uken.	Gjengangeren, Afp., Norge I DAG	Gjengangeren, Tønsbergs Blad, Dagbl., Afp.	Gjengangeren, VG, Dagbl.	VG, Tønsbergs Blad	Dagbl., VG, Gjengangeren, Afp.	Gjengangeren, Tønsberg Blad, VG, Østlands-posten, Dagbladet	Gjengangeren	Gjengangeren, VG, Dagbl., Tønsbergs Blad
2 Vet du om noen av disse avisene har egen utgave på nettet?	Alle	Alle	Alle	Begge	VG	Alle	Ja	Alle
3 Leste du nettutgaven av de avisene du eventuelt nevnte under punkt 2?	Nei	Nei	Nei	Nei	Ja	Ja	Nei	Ja
4 Leser du andre aviser på nettet?	VG Nett, Nettavisen	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei	Kanskje VG og Nettavisen	Nei
5 Hvor mye tid i løpet av en uke bruker du på å lese trykte aviser?	3–4 timer	1–2 timer	Under 1 time	Under 1 time	1–2 timer	Under 1 time	Under 1 time	2–3 timer
6 Hvor mye tid i løpet av en uke bruker du på å lese nettaviser?	1–2 timer	Leser ikke nettaviser	Under 1 time	Under 1 time	Under 1 time	Under 1 time	1–2 timer	1–2 timer
7 Hva slags stoff leser du i avisene?	Innenriks, krig, sport, tegneserier, ulykker, utenriks, økonomi	Bøker, helse og sosial, innenriks, krim, musikk, sport, lok.stoff, tegneserier, ulykker,	Bøker, film, krig, krim, musikk, sport, lok.stoff, tegneserie, ulykker	Lok.stoff, tegneserier, TV, dødsannonser	Film, innenriks, krig, krim, lok.stoff, tegneserier, ulykker, utenriks, økonomi og	Film, kommentar, musikk, sport, lok.stoff, ulykker, bursdager, dødsannonser,	Bøker, innenriks, kommentar (leder), krim, mote, musikk, skole, sport, lok.stoff, tegne-	Bøker, film, innenriks, mote, musikk, sport, lok.stoff, tegneserier, ulykker,

		bursdagshilsen, annonser, TV			næringsliv	Rampelys, været, TV	serier, reklame, bursdags-hilsener, Dagens rose, navnedag, annonser, TV. Alt skrevet av ungdom.	økonomi, næringsliv, bursdags-hilsener, annonser, dødsfall
Spørsmål i skjema 2								
<i>1 a) Abonnerer familien din på en eller flere aviser?</i>	Ja, Gjengangeren og Afp.	Gjengangeren, Tønsbergs Blad, Afp.	Gjengangeren og Tønsbergs Blad	Tønsbergs Blad	Gjengangeren og Afp.	Gjengangeren	Gjengangeren	Gjengangeren
<i>1 b) Kjøper familien din en eller flere løssalgsaviser?</i>	Nei	To dager i uka	To dager i uka	Tre dager i uka	Fem-seks dager i uka	Seks dager i uka	Hver lørdag	To ganger i uka
<i>2 Vil du abonnere på en trykt avis når du får egen husholdning?</i>	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
<i>3 Hva skal til for at du vil kjøpe en avis i for eksempel kiosken eller på butikken?</i>	Jeg må vite at det står noe inni som jeg er spesielt interessert i. Dette framgår ofte av forsiden. Eller jeg kan ha mye ledig tid, for eksempel vente på toget, og derfor kjøpe avis. Blir ofte VG.	Hvis det står om noe jeg interesserer meg veldig for på forsiden. Eller hvis jeg trenger noe lesestoff f.eks. på toget.	En interessant forside eller om jeg vet om noe interessant som kommer ut i avisa.	Da må det være noe spennende på forsiden. Eller hvis det er noe jeg vet det står i avisa som interesserer meg.	Jeg kjøper som oftest en avis hvis det er en slående nyhet.	At ingen andre i familien min har kjøpt avisen før meg, og hvis det står om noe som interesserer meg.	Hvis jeg ligger på stranda, kjøper jeg ofte avis. Eller hvis jeg er på tur (Syden, hytta etc.).	At jeg er i butikken og handler, og jeg ser en avis med noe interessant på forsiden.
<i>4 Hva tror du om følgende: Vil du lese avis på papir eller på nett om noen år?</i>	10 år: Papir og nett 20 år: Nett 30 år: Nett	10 år: Papir 20 år: Papir 30 år: Papir	10 år: Papir og nett 20 år: Papir og nett 30 år: Papir og nett	10 år: Papir 20 år: Nett 30 år: Nett	10 år: Papir og nett 20 år: Papir og nett 30 år: Nett	10 år: Papir 20 år: Nett 30 år: Nett	10-30 år: Papir 20 år: Papir og nett 30 år: Papir og nett	10 år: Papir 20 år: Nett 30 år: Nett

			nett					
5 Hva tror du at du jobber med om 10 år, 20 år, 30 år?	10 år: Ingeniør 20 år: " 30 år: "	10 år: Noe innen matematikk eller ingeniør 20 år: " 30 år: "	Vet ikke på alle alt.	10 år: Hvis jeg har noe jobb, så kanskje posten for der har jeg jobb nå. 20 år: Veit ikke. 30 år: Hakke peiling.	10 år: Studerer eller er advokat 20 år: Advokat 30 år: Advokat	10 år: Kanskje fysioterapeut 20 år: " 30 år: "	10 år: Barne-psykolog eller jurist 20 år: " 30 år: "	10 år: Selvstendig næringsdrivende, hoteleier 20 år: " 30 år: "
6 Kunne du tenke deg å være med på en lignende undersøkelse en annen gang?	Kan ikke tenke seg å være med på lignende undersøkelse fordi «det tar tid å jobbe med stoffet, og tid er ikke noe jeg har for mye av».	Ja til lignende undersøkelse, men «det kommer an på hva det er om. Men det gjør meg ingen ting, så lenge jeg har tid til det».	Har delte meninger om han kan tenke seg å være med en annen gang. «Får ikke noe spesielt utbytte av det, men det gjør meg heller ikke noe å delta.»	Ja, til lignende undersøkelse. «Det er litt gøy å sjekke ut hvor mye jeg egentlig leser avis. Og så får man jo avspasere fra de andre timene. Det er deilig.»	Kan ikke tenke seg en lignende undersøkelse. «Får ikke noe spesielt ut av det.»	Ja til lignende undersøkelse: «Synes det er gøy.»	Nei til lignende undersøkelse: «Fordi jeg ble litt stressa fordi det ikke lettet noe skolearbeid allikevel. Men det blir liksom noe oppå alt det andre skolearbeidet.»	Ja til lignende undersøkelse. «Det er gøy, og jeg liker å svare på spørsmål.»

Vedlegg 2a: Svarene på spørreskjema 1 fordelt på kjønn

Jenter

Nr./kjønn	Sp. 1	Sp. 2	Sp. 3	Sp. 4	Sp. 5	Sp. 6	Sp. 7
32/F	Gjen-gangeren, Tønsbergs Blad, Dagbl., Afp.	Gjen-gangeren, Tønsbergs Blad, Dagbl., Afp.	Nei	Nei	1–2 timer	Leser ikke nettaviser	Bøker, helse- og sosial, innenriks, krim, musikk, sport, lokalstoff, tegneserier, ulykker, bursdagshilsener, annonser, TV
36/F	Gjen-gangeren, Tønsbergs Blad, VG, Østlands-Posten, Dagbladet	Ja, alle disse har nettsider	Ja (noen av dem)	Presisering av pkt. 3: Jeg leser Tønsbergs Blad, Østlands-Posten, Dagbl. På nettet	Under 1 time	Under 1 time	Film, kommentar, musikk, sport, lok.stoff, ulykker, bursdager, dødsannonser, Rampelys, været, TV
37/F	Gjen-gangeren	Ja	Nei	Kanskje VG og Nettavisen	Under 1 time	1–2 timer	Bøker, innenriks, kommentar (leder), krim, mote, musikk, skole, sport, lok.stoff, tegneserier, reklame, bursdagshilsener, Dagens rose, navnedag, annonser, TV. Det som er skrevet av ungdommer
38/F	Gjen-gangeren, VG, Dagbl., Tønsbergs Blad	Gjen-gangeren, VG, Dagbl., Tønsbergs Blad	Ja	Nei	2–3 timer	1–2 timer	Bøker, film, innenriks, mote, musikk, sport, lok.stoff, tegneserier, ulykker, økonomi, næringsliv, bursdagshilsener, annonsesider, dødsfall

Gutter

Nr./kjønn	Sp. 1	Sp. 2	Sp. 3	Sp. 4	Sp. 5	Sp. 6	Sp. 7
31/M	Gjen-gangeren, Afp., Norge I	Gjen-gangeren, Afp., Norge I	Nei	VG Nett, Nettavisen	3–4 timer	1–2 timer	Innenriks, krig, sport, tegneserier, ulykker, utenriks, økonomi

	DAG	DAG					
33/M	Gjen- gangeren, VG, Dagbl.	Gjen- gangeren, VG, Dagbl.	Nei		Under 1 time	Under 1 time	Bøker, film, krig, krim, musikk, sport, lok.stoff, tegneserie, ulykker
34/M	VG, Tønsbergs Blad	VG, Tønsbergs Blad	Nei		Under 1 time	Under 1 time	Lok.stoff, tegneserier, TV-program, dødsannonser
35/M	Dagbl., VG, Gjen- gangeren, Afp.	VG	Ja	Nei (Jeg leser mest VG på nett)	1–2 timer	Under 1 time	Film, innenriks, krig, krim, lok.stoff, tegneserier, ulykker, utenriks, økonomi, næringsliv

Vedegg 2b: Svarene på spørreskjema 2 fordelt på kjønn

Jenter

Nr./kjønn	Sp. 1 a	Sp. 1 b	Sp. 2	Sp. 3	Sp. 4	Sp. 5	Sp. 6
32/F	Ja, Gjen- gangeren. Tønsbergs Blad, Afp.	Ja, to dager i uka.	Ja	Hvis det står om noe jeg interesserer meg veldig for på forsiden. Eller hvis jeg trenger noe lesestoff f.eks. på toget. Pleier ikke å kjøpe aviser selv, stort sett foreldrene mine som gjør det. Da pleier jeg å lese dem.	10–30 år: Vil kun lese papir- aviser	10–30 år: Noe innen matematikk eller ingeniør	Ja til lignende undersøkelse, men «det kommer an på hva det er om. Men det gjør meg ingen ting, så lenge jeg har tid til det».
36/F	Ja, Gjen- gangeren	Ja, seks ganger i uka	Ja	At ingen andre i familien min har kjøpt avisen før meg, og hvis det står om noe som interesserer meg.	10 år: Papir 20 og 30 år: Nett	10–30 år: Kanskje fysio- terapeut	Ja til lignende undersøkelse: «Synes det er gøy».
37/F	Ja, Gjen- gangeren	Ja, hver lørdag	Ja	Hvis jeg ligger på stranda, kjøper jeg ofte avis. Eller hvis jeg er på tur (Syden, hytta etc.)	10 år: Papir 20 og 30 år: Papir og nett	10–30 år: Barne- psykolog eller jurist.	Nei til lignende undersøkelse: «Fordi jeg ble litt stressa fordi det ikke lettet noe skolearbeid allikevel. Men det bli liksom noe oppå alt det andre skolearbeidet.»
38/F	Ja, Gjen-	Ja, to	Ja	At jeg er i butikken og	10 år:	10–30 år:	Ja til lignende undersøkelse. «Det er gøy,

	gangeren	ganger i uka		handler, og jeg ser en avis med noe interessant på forsiden.	Papir 20 og 30 år: Nett	Selvstendig næringsdrivende, hotelleier	og jeg liker å svare på spørsmål.»
--	----------	--------------	--	--	-------------------------	---	------------------------------------

Gutter

<i>Nr./kjønn</i>	<i>Sp. 1 a</i>	<i>Sp. 1 b</i>	<i>Sp. 2</i>	<i>Sp. 3</i>	<i>Sp. 4</i>	<i>Sp. 5</i>	<i>Sp. 6</i>
31/M	Ja, Gjengangeren og Afp.	Nei	Ja	Jeg må vite at det står noe inni som jeg er spesielt interessert i. Dette framgår ofte av forsiden. Eller jeg kan ha mye ledig tid, for eksempel vente på toget, og derfor kjøpe avis. Blir ofte VG.	10 år: Papir og nett 20 og 30 år: Nett	10–30 år: Ingeniør	Kan ikke tenke seg å være med på lignende undersøkelse fordi «det tar tid å jobbe med stoffet, og tid er ikke noe jeg har for mye av».
33/M	Ja, Gjengangeren og Tønsbergs Blad	Ja, ca. 2 ganger i uka	Ja	En interessant forside eller om jeg vet om noe interessant som kommer ut i avisa.	10, 20 og 30 år: Papir og nett	Vet ikke på alle alt	Har delte meninger om han kan tenke seg å være med en annen gang. «Får ikke noe spesielt utbytte av det, men det gjør meg heller ikke noe å delta.»
34/M	Ja, abonnerer på tre aviser	Ja, tre dager i uka	Ja	Da må det være noe spennende på forsiden. Eller hvis det er noe jeg vet det står i denne avisa som interesserer meg.	10 år: Papir 20–30 år: Nett	10 år: Kanskje posten 20 år: Veit ikke 30 år: Hakke peiling	Ja, til lignende undersøkelse. «Det er litt gøy å sjekke ut hvor mye jeg egentlig leser avis. Og så får man jo avspasere fra de andre timene. Det er deilig.»
35/M	Ja, Gjengangeren og Afp.	Ja, VG eller Dagbladet 5–6 ganger i uka	Ja	Jeg kjøper som oftest en avis hvis det er en slående nyhet.	10 og 20 år: Papir og nett 30 år: Nett	10–30 år: Studerer eller advokat	Kan ikke tenke seg en lignende undersøkelse. «Får ikke noe spesielt ut av det.»

Spørreskjema til uke 50, 2002

Besvares anonymt, men jentene setter kryss ved «F» og guttene ved «M»:

F: ☐

M: ☐

Nummer: ..... (Her skriver du det tallet du har trukket.)

1

Skriv navnene på den eller de trykte avisene du har lest i løpet av den siste uken.

.....
.....
.....

2

Vet du om noen av disse avisene har egen utgave på nettet?

Skriv eventuelt navnet på avisen eller avisene her:

.....
.....
.....

3

Leste du nettutgaven av de avisene du eventuelt nevnte under punkt 2?

Sett kryss ved riktig svar.

Ja: ☐

Nei: ☐

4

Leser du andre aviser på nettet?

Skriv eventuelt hvilke:

.....
.....
.....

5

Hvor mye tid i løpet av en uke bruker du på å lese trykte aviser?

Sett kryss ved det svaret som er mest korrekt.

Jeg leser ikke trykte aviser: ☐

Under 1 time: ☐

1–2 timer: ☐

2–3 timer: ☐

3–4 timer: ☐

Mer enn 4 timer: ☐

6

Hvor mye tid i løpet av en uke bruker du på å lese nettaviser?

Sett kryss ved det svaret som er mest korrekt.

Jeg leser ikke nettaviser: ☐

Under 1 time: ☐

1–2 timer: ☐

2–3 timer: ☐

3–4 timer: ☐

Mer enn 4 timer: ☐

7

Hva slags stoff leser du i avisene?

Sett kryss ved det du leser.

Bøker (omtale, anmeldelser, intervju): ☐

Film og teater (omtale, anmeldelser, intervju): ☐

Helse- og sosialstoff: ☐

Innenrikspolitikk: ☐

Kommentarstoff (det vil si leder, kronikk, kommentar, petit, debattinnlegg): ☐

Krig og konflikter: ☐

Kriminalitet: ☐

Mote: ☐

Musikk/konsserter: ☐

Reise- og friluftsliv: ☐

Skole og utdanning: ☐

Sport: ☐

Stoff fra der du bor: ☐

Tegneserier: ☐

Ulykker: ☐

Utenrikspolitikk: ☐

Annet stoff:

.....
.....
.....

Vedlegg 4

Spørreskjema til siste samling

Besvares anonymt, men jentene setter kryss ved «F» og guttene ved «M»:

F: ☐

M: ☐

Nummer: .....

1a) Abonnerer familien din på en eller flere aviser?

Sett kryss ved riktig svar.

Ja: ☐

Nei: ☐

Hvis dere abonnerer på mer enn en avis, skriver du her hvor mange aviser dere abonnerer på:
.....

1b) Kjøper familien din en eller flere løssalgsaviser?

Ja: ☐

Nei: ☐

Hvor mange dager i uka tror du familien din kjøper løssalgsavis?
Skriv antall dager her: .....

2 Vil du abonnere på en trykt avis når du får egen husholdning?

Sett kryss ved riktig svar.

Ja: ☐

Nei: ☐

3

Hva skal til for at du vil kjøpe en avis i for eksempel kiosken eller på butikken?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4

Hva tror du om følgende: Vil du lese avis på papir eller på nett om noen år?

Tenk deg nøye om og sett kryss ved det du tror blir mest riktig.

	Papir	Nett
10 år:	☐	☐
20 år:	☐	☐
30 år:	☐	☐

5 Hva tror du at du jobber med om

10 år?

.....

20 år?

.....

30 år?

.....

6

Kunne du tenke deg å være med på en lignende undersøkelse en annen gang?

Ja: ☐

Fordi:

.....
.....
.....
.....
.....

Nei: ☐

Fordi:

.....
.....
.....
.....
.....

Tekst til hjemmeoppgave 1

Oppgave 1: Rapport om avislesing i uke 3, 2003

Leveres fredag 31. januar til .....

Oppgaven skal inneholde de fire hovedpunkter som er uthevet nedenfor.

1 Registrering av avislesing

Vitsen er at dere i denne uken, altså fra søndag den 12.1. til lørdag den 18.1., registrerer hva dere leser og hvor dere leser. Med «leser» mener jeg at dere minst leser overskrift, ingress – det vil si starten på artikkelen – og billedtekster. Eksempel på registrering:

Mandag 20.1.03

Dagsavisen:

s. 1: Krim

s. 5: Skole

s. 10: Reiseliv

og så videre

Nettavisen:

Artikkel om mote.

Artikkel om musikk.

Tirsdag 21.1.03

Dagsavisen:

s. 2: Kommentar

s. 4: Krim

og så videre

Dagbladet:

s. 6: Innenrikspolitikk

s. 8: Friluftsliv

Dere skal altså **ikke** skrive inn overskriften på hver enkelt artikkel, men skrive hva artikkelen handler om. Bruk lista over innholdet i avisene som er stiftet til denne oppgaven. Ikke tenkt på at dere er med på en undersøkelse om avislesing, men les avisene akkurat som dere bruker å gjøre.

2 Konklusjon på registreringen

Hva slags stoff leser du mest?

Hva brukte du mest tid på å lese: Trykte aviser eller nettaviser?

3 Tanker rundt din egen avislesing

Har du lært noe av å lese aviser? Eventuelt hva?

Har du gjort deg noen andre tanker om avislesing?

4 Er det et eller flere av artiklene du husker spesielt godt?

Hvorfor?

Hvis du svarer «nei» på dette spørsmålet, bør du skrive litt om hva du tror er grunnen til at du ikke husker noen av artiklene spesielt godt.

Innholdet i avisene kan deles inn på denne måten:

Bruk denne liste som hjelpemiddel til hjemmeoppgave 1.

Bøker (omtale, anmeldelser, intervju)

Film og teater (omtale, anmeldelser, intervju)

Helse- og sosialstoff

Innenrikspolitikk

Kommentarstoff (det vil si leder, kronikk, kommentar, petit, debattinnlegg)

Krig og konflikter

Kriminalitet

Mote

Musikk/konsserter

Reise- og friluftsliv

Skole og utdanning

Sport

Stoff fra der du bor

Tegneserier

Ulykker

Utenrikspolitikk

Annet stoff *

* Annet stoff vil si stoff som ikke hører hjemme under noen av emnene nevnt ovenfor. Skriv i så fall hva slags stoff det dreier seg om.

Tekst til hjemmeoppgave 2
Oppgave 2: Hvorfor leser jeg avis?
Leveres fredag 28. mars til .....

Skriv en oppgave der du svarer på følgende fem spørsmål:

1 Hva får jeg ut av å lese avis (gjelder avis både på nettet og trykte aviser)?

- *Ønsker jeg underholdning?*

Nevn eventuelt eksempler på artikler som du synes er underholdende.

- *Ønsker jeg informasjon om nyheter?*

Nevn eventuelt eksempler på artikler som du leser fordi du vil være informert om nyheter.

- *Vil jeg lære om samfunnet?*

Nevn eventuelt eksempler på artikler som du leser fordi du vil lære om samfunnet.

- *Er det noe annet jeg får ut av å lese avis?*

Hvis du leser avis av andre grunner enn de som er nevnt i de tre første spørsmålene under punkt 1, skriver du om det. Nevn gjerne konkrete eksempler på artikler som du har lest.

2 Er det forskjell på å lese avisen på nettet og på papir?

- Hva vil jeg helst lese om på nettet. Hvorfor?
- Hva vil jeg helst lese om på papir? Hvorfor?

3 Hvilke interesser har jeg?

4 Hva gjør jeg på fritiden?

5 Når tid på dagen leser jeg vanligvis avis?

6 Hva har jeg ellers lest i løpet av den siste måned?

Skriv hvilke

- bøker
- tegneserier
- ukeblader

du har lest. Hvis du har lest tegneserier i aviser, skriver du hvilken avis eller hvilke aviser du har lest dem i.

Du skal svare på alle seks spørsmål, men spørsmål 1 og 2 er de spørsmålene du bør bruke mest tid på.

Vedlegg 7

Påbegynt tekst til noen av artiklene i jenteredaksjonen, Kurland

Side 2:

Krigen går ikke som planlagt

Billedtekst: *Osama bin Laden funnet i letingen etter Saddam Hussein.*

Ingress:

Krigen som skulle vare i 100 timer, har nå vart i 576 timer.

Brødtekst:

USAs soldater er på leting etter Hussein. Midt i letingen fant de bin Laden. Et sjokk for USAs soldater.

Kurland kirke går nedover

Brødtekst:

Det er nesten ikke barn igjen i Kurland kirke. Hvor har barna blitt av? I stedet for å henge ved butikken, kan man komme til XL.⁶⁴ Mer informasjon: spør læreren din.

Side 5:

Nedturen følger etter oppturen

Brødtekst:

Etter at Manchester United slo Liverpool 4–0, slo Real Madrid Manchester United 3–1 under kvartfinalen i Champions League. Bortelaget Manchester spilte best til Figo satt inn en skruball fra venstre side. Den nydelige ballen gikk inn i 12. minutt. Etter dette spilte Madrid best. Raul satte mål etter 24 min. Etter pause satte Raul inn en ny ball. Van Nistelrooy reduserte med et mål helt på tampen. Det gjorde ingen nytte.

Håndball

Brødtekst:

Her hjemme i Sarp går det bra med SIL håndball. Det kommer nye rekrutter hele tiden. Det er veldig fint. Det er bare å komme. Du får være sammen med venner og kjente og du får trent.
VEL MØTT!!

Side 6:

Solskjær uttaler seg

Brødtekst:

I går under Champion League sendingen på TV 3, uttalte Solskjær seg om sekvensen i garderoben der Sir Alex Ferguson sparket en fotballsko rett over venstre øye på David Beckham. Solskjær forteller: «Det var rett og slett et uhell å treffe Beckham.» Ferguson var litt sinna etter tapet, som han pleier. Det var ikke noe mer som skjedde. Der har vi fått bekreftet dette. Takk til Solskjær.

---

⁶⁴ På spørsmål etter redaksjonens slutt om hva XL står for, svarte jentene at det er en ungdomsklubb som drives i regi av menigheten.